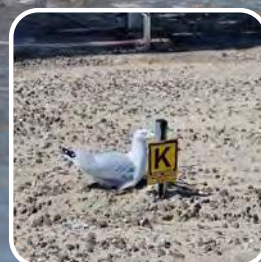

Faunabeheerplan meeuwen havengebied Rotterdam 2025-2030

Faunabeheereenheid Zuid-Holland

Faunabeheereenheid
Zuid-Holland

Faunabeheerplan meeuwen havengebied Rotterdam 2025-2030

COLOFON

Te citeren als

Thissen, J., V. Ampt & E. Schmitt 2024. Faunabeheerplan meeuwen havengebied Rotterdam 2025 – 2030. Stichting Faunabeheereenheid Zuid-Holland, Den Haag.

Vastgesteld door het bestuur van de Stichting Faunabeheereenheid Zuid-Holland

21 februari 2025

Ingediend bij Gedeputeerde Staten ter goedkeuring

27 februari 2025

Postadres

Postbus 85881
2508 CN Den Haag

T 085 - 210 3628

E info@fbez.nl

I www.fbez.nl

Foto's

Roland-Jan Buijs
Anton Stolk
Mark Vermaessen
Havenbedrijf Rotterdam
Diverse bedrijven

Vormgeving

Sightdraft, Zwaag

Copyright

© 2025 Faunabeheereenheid Zuid-Holland. Alle rechten voorbehouden.

Samenvatting

Het voorliggende faunabeheerplan van de Fauna-beheereenheid Zuid-Holland (de FBE) bevat een beschrijving en onderbouwing van de in de periode 2025 t/m 2030 uit te voeren noodzakelijke maatregelen ten aanzien van in het havengebied van Rotterdam broedende kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen ter bescherming van de: volksgezondheid, openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer en fauna.

In het havengebied van Rotterdam broeden naar schatting rond de 17.000 paar kleine mantelmeeuwen en ruim 2.000 paar zilvermeeuwen. In de tijd dat meeuwenkuikens nog niet vliegvlug zijn, vertonen de oudermeeuwen agressief gedrag naar mensen. De agressie kan leiden tot letsel, angst en dermate afleiding dat mensen niet of niet zorgvuldig hun werkzaamheden, waaronder verplichte veiligheidsinspecties, kunnen uitvoeren. Dit laatste kan leiden tot onveilige situaties op de bedrijfsterreinen. Concentraties meeuwen kunnen een risico zijn voor de volksgezondheid door het foerageren op vuilnishopen bij het Afvalverwerkingsbedrijf Rijnmond. In de lucht zijn meeuwen, net als andere grote vogels, een risico voor helikopters van het Loodswezen, vooral bij het opstijgen en bij het landen op het helikopterlandingsplaats.

In dit faunabeheerplan is aangegeven en onderbouwd welke maatregelen vanwege de genoemde belangen noodzakelijk zijn. Het is geenszins de bedoeling de populaties van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw in het havengebied te verkleinen. Het faunabeheerplan is veeleer gericht op het duurzaam goed kunnen laten samengaan van de meeuwenpopulaties en menselijke activiteiten. Na het inzetten van preventieve maatregelen noopt de toenemende zorg over de staat van instandhouding van de zilvermeeuw daarnaast tot het inzetten van alleen de hoogst noodzakelijke maatregelen.

Het broedvrij houden van een bepaalde locatie is een belangrijke in het faunabeheerplan opgenomen maatregel. Het doel van deze maatregel is het zoveel mogelijk voorkomen dat meeuwen op risicovolle

plekken gaan nestelen. Bij het broedvrij houden wordt gewerkt volgens de relevante regels uit de "Gedragscode soortenbescherming havenbedrijven". Het meest gebruikte middel voor broedvrij houden is patrouilleren door een persoon met een hond onder appèl. Onder aanvulling met de methoden "jachtvogel (al dan niet op-stok)" en "autonoom werkende lasers" is dit ook de meest effectieve wijze van broedvrij houden. Deze methoden zijn op de bedrijfsterreinen echter lang niet overal inzetbaar. De twee aanvullend opgenomen maatregelen "verplaatsen van nesten" en "vernielen van nesten" worden zo min mogelijk ingezet, waarbij het verplaatsen van nesten ook bijdraagt tot een duurzame oplossing op de lange termijn. Beide maatregelen worden uitgevoerd binnen de vereisten van in het faunabeheerplan opgenomen verplaatsingsprotocollen.

Op de terreinen van het Loodswezen en het Afvalverwerkingsbedrijf Rijnmond locatie Rozenburg (AVR), vindt jaar rond verjaging plaats vanwege respectievelijk de belangen veiligheid van het luchtverkeer en volksgezondheid.

Nieuw ten opzichte van het voorgaande faunabeheerplan is het kunnen verplaatsen van meeuwenkuikens vanwege risico's voor de veiligheid. Een ander nieuw element betreft een toegevoegd belang, namelijk de bescherming van fauna. Ter bescherming van de meeuwen zelf kunnen nesten en jonge meeuwen worden verplaatst van een voor meeuwen gevaarlijke locatie (bijvoorbeeld langs een weg) naar een veilig heenkomen. Ook al deze nieuwe maatregelen worden uitgevoerd volgens een strikt uitvoeringsprotocol.

Van de bedrijven wordt een voortzetting van de actieve houding zoals ingezet onder het voorgaande faunabeheerplan, verlangd. Ze gaan toegesneden op het eigen bedrijf aan de slag met de meeuwenproblematiek via een op te stellen maatwerkadvies waarvoor in het faunabeheerplan specifiek vereisten zijn opgenomen. Een wezenlijk onderdeel daarvan is de registratie van incidenten.

Het opzettelijk storen van kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw ten behoeve van de

maatregel broedvrij houden is niet vergunningsplichtig indien aantoonbaar wordt gewerkt volgens de in hoofdstuk 6 van het faunabeheerplan vermelde paragrafen van de "Gedragscode soortenbescherming havenbedrijven". Voor de maatregelen "verplaatsen van nesten" en "vernielen van nesten" is de noodzaak en het aantal nesten dat per jaar onder deze maatregelen valt, in het faunabeheerplan onderbouwd. Dit aantal blijft binnen het zogenaamde 1%-criterium, waardoor de uitvoering niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw. Voor het broedvrij houden

levert het faunabeheerplan de onderbouwing van de noodzaak en de conclusie dat deze maatregel zonder omgevingsvergunning kan worden uitgevoerd.

Een aantal van de maatregelen valt onder de vergunningplicht van de Omgevingswet. Deze maatregelen worden uitgevoerd op grond van de provinciale aanwijzing vergunningvrije gevallen en op grond van aan de FBE verleende en nog te verlenen vergunningen. Alle maatregelen genoemd in dit faunabeheerplan worden uitgevoerd op de wijze zoals vastgelegd in dit faunabeheerplan en met toestemming van de FBE.

Inhoud

SAMENVATTING	3
INHOUDSOPGAVE	5
1. INLEIDING	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Betrokken partijen	9
1.3 Totstandkoming van dit faunabeheerplan	10
1.4 Afbakening en werkingsgebied faunabeheerplan	11
2. PROBLEEMSTELLING	12
2.1 Aanwezigheid meeuwen	13
2.2 Risico's van agressief meeuwengedrag	14
2.3 Bedrijven en veiligheid	15
2.4 Conclusie	20
3. WETTELIJK KADER	21
3.1 Inleiding	22
3.2 Verboden en afwijkingsmogelijkheden	22
3.3 Zorgplicht	23
3.4 Provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsprogramma	23
3.5 Inhoud van een faunabeheerplan in Zuid-Holland	23
3.6 Staat van instandhouding	24
4. MEEUWEN IN NEDERLAND EN IN HET HAVENGEBIED	26
4.1 Algemeen	27
4.2 Zilvermeeuw	29
4.3 Kleine mantelmeeuw	33
4.4 Oorzaken van afname van de aantallen zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen	37
4.5 Staat van instandhouding	44
5. EVALUATIE MAATREGELEN EN NOODZAAK VAN BEHEER	48
5.1 Inleiding	49
5.2 Evaluatie maatwerkadvies	50
5.3 Evaluatie van incidenten met meeuwen	51
5.4 Evaluatie van preventieve maatregelen	53
5.5 Conclusies uitgevoerd beheer	57

6. MAATREGELEN BEHEERPERIODE 2025 T/M 2030	59
6.1 Inleiding	60
6.2 Noodzaak van maatregelen	60
6.3 Maatregelen beheerperiode 2025 t/m 2030	61
6.4 Beoordeling maatregelen	65
6.5 Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het voorgaande faunabeheerplan en evaluatie	71
6.6 Escalatieladder: Stroomschema Faunabeheerplan meeuw	72
6.7 Protocollen	74
6.8 Vereisten voor een maatwerkadvies	75
6.9 Geen andere bevredigende oplossingen	76
6.10 Toestemming op grond van de Omgevingswet	76
6.11 Natura 2000	77
7. ORGANISATIE UITVOERING FAUNABEHEERPLAN	78
7.1 Aanvraag en voorwaarden uitvoering	79
7.2 Voorwaarden voor uitvoerder	79
8. MONITORING	80
9. LITERATUUR	82
BIJLAGEN	88
BIJLAGE 1. BEREKENING 1%-CRITERIUM	89
BIJLAGE 2. POPULATIE TRENDS MEEUWEN LANDELIJK – PROVINCIAAL	91
BIJLAGE 3. VERSPREIDING VAN BROEDENDE MEEUWEN IN HET HAVENGEBIED VAN ROTTERDAM IN 2023	92
BIJLAGE 4. INCIDENTMELDINGEN BIJ BEDRIJVEN 2022 - 204	94
BIJLAGE 5: BEGRIPPENLIJST	100
BIJLAGE 6. TELPROTOCOL	102
BIJLAGE 7. BRIEF DCMR	103
BIJLAGE 8. BRIEF DELTALINQS	105

1. | Inleiding

1. | Inleiding

1.1 ALGEMEEN

In de haven van Rotterdam en vooral op de Maasvlakte, Europoort, Botlek en Pernis broeden sinds drie decennia grote aantallen meeuwen, in het bijzonder kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw (zie Bijlage 3). De meeuwen zijn beschermd onder de Omgevingswet.

Een deel van de zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen broedt op terreinen van bedrijven en industrieën ("binnen de hekken" van de bedrijven), onder meer op en nabij installaties, opslagtanks, leidingen, opslagterreinen, bedrijfs-gebouwen, wegen en paden. In de fase tussen het uitkomen van de eieren en het vliegvlug worden, zijn de oudermeeuwen vanuit beschermingsdrang voor hun jongen (kuikens) agressief tegenover mensen die in de buurt van hun nest en hun jongen komen. Dit agressieve gedrag uit zich in aanvallen op mensen, die tot verwondingen kunnen leiden. Daarmee is dit gedrag van deze meeuwen een risico voor de veiligheid van werknemers en de kwaliteit van de uitvoering van het werk. Het agressieve gedrag kan leiden tot grote calamiteiten, omdat voor de veiligheid noodzakelijke werkzaamheden niet worden uitgevoerd. Daarnaast zijn de uitwerpselen die meeuwen in hun aanval lanceren een risico voor de gezondheid van de werknemers. In het havengebied van Rotterdam bevindt zich een helikopterlandingsplaats van het Nederlands Loodswezen bv (verder: het Loodswezen). Op en nabij hun terrein, dat bestemd is voor luchtvaart, zijn broedende en rustende meeuwen een risico voor het vliegverkeer.

Op basis van het voorgaande Faunabeheerplan meeuwen havengebieden Rotterdam, Dordrecht en

Alblasserdam 2022-2027 was voor die periode een ontheffing verleend op grond van de toenmalige Wet natuurbescherming om in het belang van volksgezondheid, openbare veiligheid en veiligheid van luchtverkeer maatregelen tegen meeuwen te nemen om bovengenoemde risico's weg te nemen of te verminderen. Bij deze ontheffingverlening is getoetst of er geen andere bevredigende oplossing is en is getoetst of deze maatregelen geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de meeuwensoorten. Toegestane maatregelen waren het opzettelijk storen van kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw met vrijvliegende jachtvogel en het op specifieke locaties verplaatsen van nesten van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw binnen specifieke afstanden tot installaties en helikopterlandingsplaats van het Loodswezen. Via het goedkeuringsbesluit van dit faunabeheerplan was het toegestaan om op grond van de provinciale vrijstelling nesten van de zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw opzettelijk te vernielen.

In augustus 2024 deed de rechtbank¹ Den Haag uitspraak over dit goedkeuringsbesluit. Twee belangrijke punten uit deze uitspraak waren aanleiding om te komen tot dit nieuwe opvolgende faunabeheerplan met de t.o.v. het voorgaande faunabeheerplan volgende aanpassingen: toevoeging van een onderbouwde inschatting van het noodzakelijke aantal te verplaatsen en te vernielen nesten per broedseizoen en aanpassing van specifieke invoergegevens in de berekening voor toepassing van het 1% criterium². Daarnaast wordt in dit faunabeheerplan teruggekeken op de getroffen maatregelen in de periode 2022 tot en met 2024, op basis waarvan is beoordeeld welke maatregelen voor de komende beheerplanperiode in ieder geval noodzakelijk worden geacht.

¹ ECLI:NL:RBDHA:2024:13598

² Zie voor nadere toelichting § 6.4.3 en bijlage 1

1.2 BETROKKEN PARTIJEN

1.2.1 PROVINCIE ZUID-HOLLAND

De Omgevingswet wijst de provincies aan als het bevoegd gezag voor het faunabeheer, dat wil zeggen voor het stellen van regels op grond van het stelsel van de wet, het goedkeuren van de faunabeheerplannen en het geven van toestemming voor het faunabeheer.³ Provinciale staten van Zuid-Holland (PS) hebben in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening nadere regels gesteld aan de FBE, de faunabeheerplannen en aan de wildbeheereenheden (WBE's). Daarnaast hebben PS in deze verordening – onder voorwaarden – toestemming verleend voor faunabeheer door middel van het aanwijzen van vergunningvrije gevallen. Gedeputeerde staten van Zuid-Holland (GS) hebben de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming (de Beleidsregel) vastgesteld met daarin enkele algemene uitgangspunten voor het faunabeheer en de regels rond de tegemoetkoming in de faun schade. GS keuren de faunabeheerplannen van de FBE goed en geven daarnaast toestemming voor het faunabeheer door het verlenen van een omgevingsvergunning. De Omgevingsdienst Haaglanden verleent deze toestemmingen namens GS.

1.2.2 FAUNABEHEEREENHEID ZUID-HOLLAND

De positie en taken van de FBE zijn grotendeels vastgelegd in het stelsel van de Omgevingswet (zie o.a. art. 8.1 Ow) en de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening. In de statuten van de FBE staat: “De Stichting heeft ten doel te functioneren als faunabeheereenheid in de zin van de wet.”

De taken van de FBE kun je als volgt samenvatten: het op basis van het provinciale faunabeleid en de wet- en regelgeving vormgeven en het bevorderen van de uitvoering en coördineren van duurzaam en effectief faunabeheer waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming van verschillende maatschappelijke belangen.

Een voorganger van de Omgevingswet, de Flora- en faunawet (Ffw), introduceerde de faunabeheereenheid. In de Memorie van toelichting op het Besluit faunabeheer (een algemene maatregel van bestuur van de Ffw) staat: “Door hun coördinerende rol

waarborgen faunabeheereenheden een planmatige aanpak van dat beheer. Deze is belangrijk; met een dergelijke planmatige aanpak is het mogelijk de bestrijding van schade die wordt aangericht door beschermde inheemse dieren, zodanig te regelen dat de stand van de betrokken diersoorten niet in gevaar komt.” “Een planmatige aanpak biedt een betere waarborg voor de instandhouding van de populaties van de desbetreffende diersoorten dan wanneer elke grondgebruiker of jachthouder afzonderlijk, ieder voor zijn eigen gebied, het beheer voert.” Onder de Wet natuurbescherming zijn de taken van de faunabeheereenheid uitgebreid en onder de Omgevingswet is de regeling van de Wet natuurbescherming voortgezet.

In art. 6.1 van het Omgevingsbesluit (Ob) is (samen-gevat) bepaald dat een faunabeheereenheid bestaat uit de jachthouders uit het werkgebied van de faunabeheereenheid en uit (regionale) maatschappelijke organisaties die een duurzaam beheer van in het wild levende dieren voorstaan. Het jachthouderschap is verbonden met de eigendom of het gebruik van de grond. De eigenaar, of de (erf) pachter of vruchtgebruiker of de huurder van het jachtrecht, is jachthouder. Een faunabeheereenheid is dus een “grondgebonden” organisatie waarin grondeigenaren en -gebruikers samenwerken en waarin ook maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd.

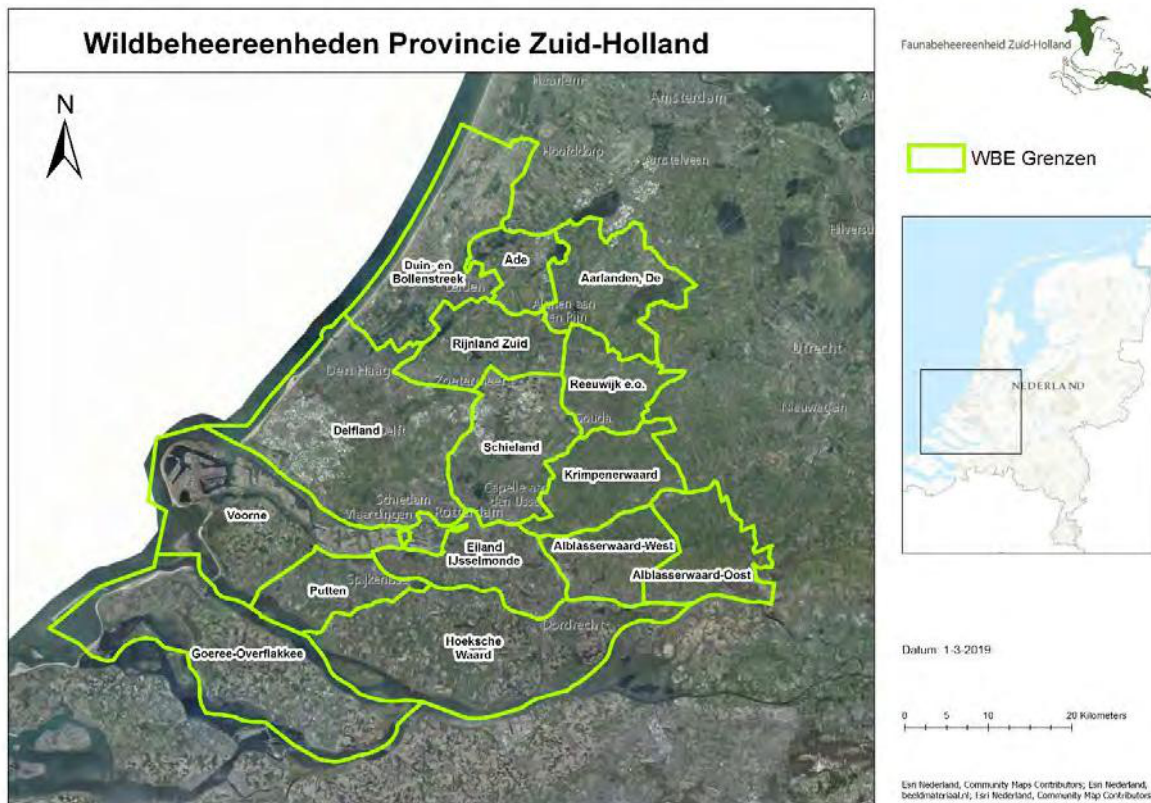
Vertegenwoordigers van de in de FBE samenwerkende organisaties vormen, samen met een onafhankelijke voorzitter, het bestuur van de FBE. De onafhankelijke voorzitter wordt benoemd door het bestuur van de faunabeheereenheid op voordracht van Gedeputeerde Staten (art. 8.2 vierde lid Zuid-Hollandse Omgevingsverordening). De in de FBE samenwerkende organisaties zijn: Federatie Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Staatsbosbeheer, LTO Noord, de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren en de Vereniging Boerennatuur Zuid-Holland.

³ Artikel 8.1 Omgevingswet

1.2.3 WILDBEHEEREENHEDEN (WBE'S)

De FBE werkt nauw samen met en ondersteunt de 15 Zuid-Hollandse wildbeheereenheden (WBE's) om

een planmatig en regionaal ingebed faunabeheer te verzekeren. De ligging van de werkgebieden van de Zuid-Hollandse is weergegeven in afbeelding 1.

Afbeelding 1.1. Werkingsgebied Faunabeheereenheid en daarbinnen de werkgebieden van de WBE's.

1.3 TOTSTANDKOMING VAN DIT FAUNABEHEERPLAN

Overeenkomstig het bepaalde in art. 8.6 lid 5 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening is bij het tot stand komen van dit faunabeheerplan een wetenschapper betrokken. Drs. J. Thissen is medeauteur van dit faunabeheerplan.

Overeenkomstig het bepaalde in art. 6.3 lid 1 Omgevingsbesluit is een ontwerp van dit faunabeheerplan aan de wildbeheereenheden Vorne, Delfland en Eiland IJsselmonde, voorgelegd. Het plan is tevens voorgelegd aan de organisaties die samenwerken in en met de FBE. Alle inspraak is meegenomen bij het opstellen van dit faunabeheerplan.

Het bestuur van de FBE heeft dit faunabeheerplan op 21 februari 2025 vastgesteld en het daarna ter goedkeuring aangeboden aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland voor een periode van zes jaar.

Afbeelding 1.2. Werkingsgebied faunabeheerplan (gearceerd, havengebied van Rotterdam) en ligging wildbeheereenheden ten opzichte van het havengebied.

1.4 AFBAKENING EN WERKINGSGBIED FAUNABEHEERPLAN

Dit faunabeheerplan heeft alleen betrekking op de kleine mantelmeeuw en zilverbmeeuw. Net als de voorgaande faunabeheerplannen over meeuwen⁴ beoogt het voorliggende faunabeheerplan alleen het lokaal en direct bestrijden van schade, het reguleren van de omvang van de meeuwenpopulaties en jacht zijn niet aan de orde.

Het faunabeheerplan bevat een beschrijving en onderbouwing van de in de periode 2025 t/m 2030 voorgenomen noodzakelijke maatregelen tegen in het havengebied van Rotterdam broedende kleine mantelmeeuwen en zilverbmeeuwen, op grond van in de Omgevingswet genoemde belangen. Deze maatregelen worden wederom uitgevoerd ter beperking van risico's voor de volksgezondheid, openbare veiligheid en de veiligheid van het luchtverkeer. Dit faunabeheerplan beschouwt verschillende typen

potentiële maatregelen op de aspecten effectiviteit, haalbaarheid en effecten op de meeuwenpopulaties, binnen de kaders van de Omgevingswet en de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.⁵ Zo is, analoog aan de Wet natuurbescherming, een randvoorwaarde uit de Omgevingswet dat de maatregelen niet mogen leiden tot verslechtering van de huidige staat van instandhouding. Deze beoordeling heeft in hoofdstuk 6 plaatsgevonden en leidt tot een pakket van maatregelen, dat de FBE in de periode 2025 t/m 2030 noodzakelijk acht. Voor zover voor deze maatregelen nog geen provinciale aanwijzing tot vergunningvrij geval geldt, zal aanvullend een vergunning worden gevraagd.

Het werkingsgebied van dit faunabeheerplan is weergegeven in de afbeelding 1.2 (havengebied van Rotterdam)⁶. Een wijziging ten opzichte van het werkingsgebied van voorgaande faunabeheerplannen is het uitsluiten van de gronden van havengebieden van de gemeenten Dordrecht en Alblasserdam.

⁴ Waar in dit faunabeheerplan wordt gesproken over meeuwen worden zilverbmeeuwen en kleine mantelmeeuwen bedoeld, tenzij in de tekst anders vermeld.

⁵ Besluit van provinciale staten van Zuid-Holland van 15 december 2021, kenmerk 7398, tot vaststelling van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening [Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, 2023]

⁶ Bij dit faunabeheerplan zal via de website van de FBE een kaart worden opgenomen die inzoombaar is waardoor de begrenzing op perceelsniveau is vastgelegd.

2. | Probleemstelling

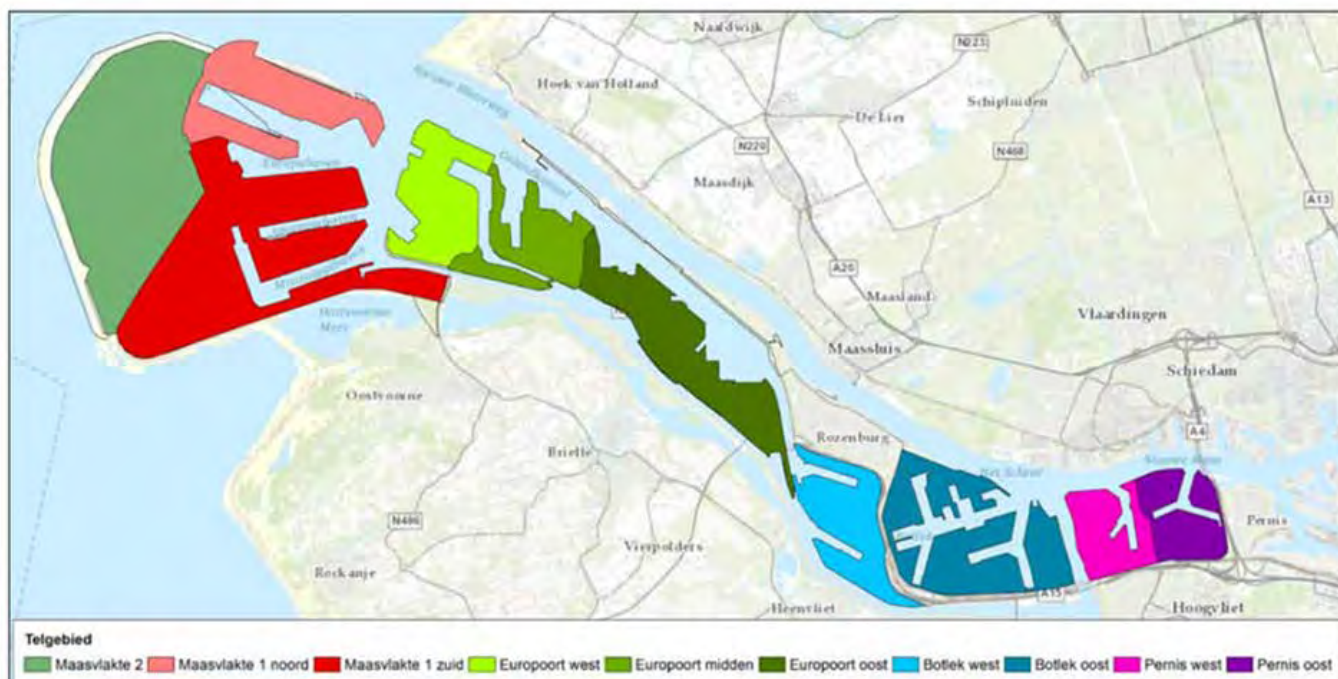

2. | Probleemstelling

2.1 AANWEZIGHEID MEEUWEN

In het havengebied van Rotterdam, het werkingsgebied van dit faunabeheerplan, staan de economische belangen van de haven en de bijbehorende bedrijven centraal. De overheid wijst de locaties voor vestiging van havens en industriegebieden aan en ontwikkelt deze gebieden. In Rotterdam waren

dat achtereenvolgens Pernis, Botlek, Europoort, Maasvlakte I en Maasvlakte II (afbeelding 2.1). Direct na oplevering bestaan deze gebieden uit grote opgespoten zandvlakten. Door de ligging bij de kust en de aard van deze terreinen (open, zandig, schaarse vegetatie) zijn deze zeer geschikt als broedterrein voor meeuwen.

Afbeelding 2.1. Ligging van deelgebieden binnen het havengebied van Rotterdam.

De ligging aan de kust en de eigenschappen van het havengebied Rotterdam maakt het verschijnen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw als broedvogel onvermijdelijk. De aanwezigheid en het gedrag van deze meeuwen in het havengebied verschillen over de loop van het jaar en daarmee ook het optreden van risicovolle situaties. De eerste broedvogels zijn eind februari (zilvermeeuw) of half maart (kleine mantelmeeuw) weer aanwezig. Zodra er eieren zijn, vanaf april, kunnen broedende meeuwen eerst in beperkte mate agressief worden

als mensen de nesten naderen. In de tijd dat de meeuwen jongen in het nest hebben (eind mei – begin augustus) is de agressie het sterkst. In de loop van augustus verlaten de jongen van beide soorten de broedkolonies en zijn de broedplaatsen zo goed als leeg. Na het uitvliegen van de jonge vogels treedt agressief gedrag richting mensen niet meer op. Tussen september en februari verblijven kleine groepjes rustende en foeragerende meeuwen op een aantal locaties in het havengebied. Meeuwen zijn daarmee jaarrond aanwezig.

De aanwezigheid van vossen leidt tot verandering in de terreinkeuze van de meeuwen. Zo gaan de meeuwen meer broeden binnen de hekken van bedrijfsterreinen en op daken, omdat de meeuwen hier nog veilig kunnen broeden (Benders e.a. 2021, van Turnhout e.a. 2023). Echter, vanuit de optiek van de veiligheidsvereisten aan bedrijven is deze verplaatsing naar bedrijfsterreinen niet wenselijk (FBE Zuid-Holland, 2023).

Een beperkt deel van de zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen broedt nabij of op installaties, opslagtanks, opslagterreinen, gebouwen en verhardingen op bedrijfsterreinen. Meeuwen broeden ook op plekken die regelmatig door werknemers worden bezocht. Milieudienst Rijnmond (DCMR) geeft hierover aan: "Uit ervaring weten we dat vogels, waaronder meeuwen, zich in het broedseizoen in de havengebieden nestelen nabij installaties, transportbanden of andere plekken op bedrijfsterreinen waar inspecties, onderhoud of andere noodzakelijke werkzaamheden dienen plaats te vinden."⁷

Op onderstaande foto's van uiteenlopende locaties binnen het werkingsgebied van dit faunabeheerplan zijn onder meer nesten zichtbaar op of nabij installaties en trappen en in de buurt van een parkeerterrein. Gezien deze foto's heeft de rechtbank geoordeeld dat aannemelijk is gemaakt dat meeuwen ook broeden op plekken die regelmatig door werknemers worden bezocht (zie r.o. 12.4 Rb Den Haag, 6 augustus 2024).⁸ Op deze locaties kunnen deze oudermeeuwen als ze jongen hebben zeer agressief gedrag jegens personen vertonen. Zie hiervoor ook §5.3 en bijlage 4 van dit faunabeheerplan waar de incidenten worden beschreven. Het grootste deel van de broedvogels bevindt zich overigens op locaties in het havengebied waar zij geen problemen geven.

2.2 RISICO'S VAN AGRESSIEF MEEUWENGEDRAG

Door hun aanwezigheid en hun agressieve gedrag vormen de meeuwen risico's voor de openbare veiligheid en de veiligheid van het vliegverkeer. DCMR geeft hierover aan: "Dit leidt tot gevaarlijke

Afbeelding 2.2. Broedende meeuw nabij parkeerplaats.

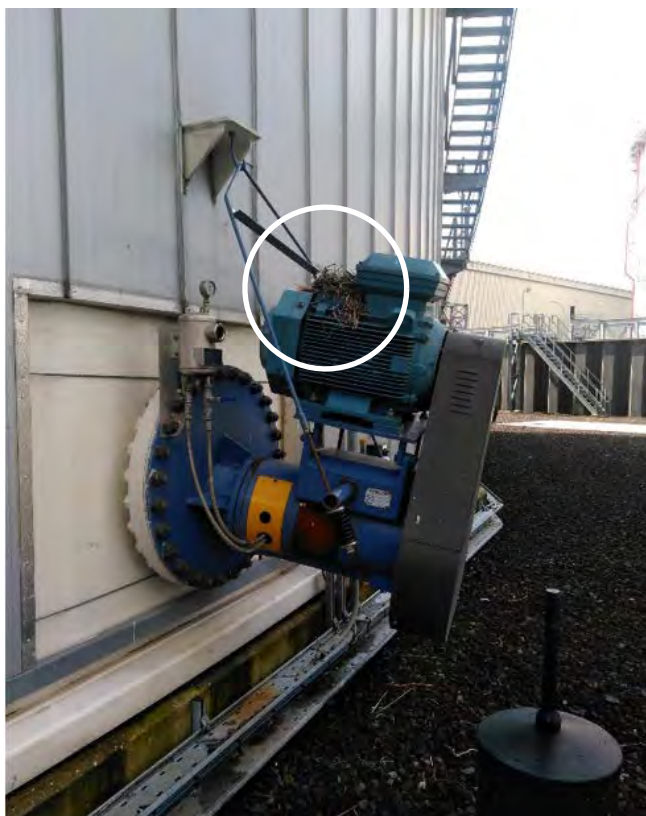
Afbeelding 2.3. Broedende meeuw onderaan trap.

Afbeelding 2.4. Broedende meeuw nabij trap.

⁷ Verklaring DCMR, 2021, zie bijlage 7

⁸ Rechtbank Den Haag 6 augustus 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:13598

Afbeelding 2.5. Broedende meeuw bovenop installatie.

Afbeelding 2.6. Meeuwnest onderaan trap.

situaties, waarbij bezoekers en werknemers van deze bedrijven zich niet aan dit risico kunnen onttrekken, het betreft hun werkterrein. Het kan voorkomen dat vanwege de aanwezigheid van vogels inspecties en onderhoudswerkzaamheden noodgedwongen moeten worden uitgesteld. Dergelijke situaties kunnen gevolgen hebben die verder reiken dan de grenzen van het bedrijf waar dit plaatsvindt.”⁹ Uit de praktijk blijkt dat medewerkers met regelmaat worden aangevallen (zie hoofdstuk 5). In de lucht zijn meeuwen een risico voor helikopters van het Loodswezen, vooral bij het opstijgen en landen op het helikopterlandingsplaats. Zo hebben zich in 2024 twee aanvaringen (birdstrikes) voorgedaan.

2.3 BEDRIJVEN EN VEILIGHEID

De meeste bedrijven in het havengebied behoren tot de volgende categorieën:

- a. chemie;
- b. petrochemie;

- c. opslag van vloeibaar gas, olieopslag en raffinage;
- d. energieproductie;
- e. op- en overslag massagoederen en halffabricaten voor industriële bewerking;
- f. op- en overslag en productie van voedingsmiddelen (soja, granen enz.);
- g. op- en overslag van containers;
- h. afvalverwerkingsbedrijven.

Het Havenbedrijf is verantwoordelijk voor ontwikkeling en onderhoud van de infrastructuur van de haven, zoals de kademuren, hoofdontsluiting, etc.

De volgende werkzaamheden moeten op de bedrijfsterreinen worden uitgevoerd:

- controle;
- onderhoud;
- reparatie.

Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door mensen bij, op en in bedrijfsinstallaties en nabij spoorwegen. Bedrijfsinstallaties zijn gedefinieerd als constructies

⁹ Verklaring DCMR, 2021

die een rol spelen in de bedrijfsprocessen: bijvoorbeeld tanks, pijpleidingen, afsluiters, pompen, kranen, airco's ten behoeve van controlekamers/ serverruimten voor bedrijfsprocessen, steenkoolhopen en calamiteitsvoorzieningen zoals brandkranen en nooddouches.

De hiervoor genoemde werkzaamheden zijn uit hoofde van bedrijfsvoering onvermijdelijk en onontkoombaar. Gezien het karakter van de aanwezige bedrijven is er regelgeving van toepassing met oog op veiligheid en de bescherming van de leefomgeving die hoge eisen stelt aan installaties en de bedrijfsvoering. Zo leidt deze veiligheidsregelgeving tot eisen aan aard en structuur van het bodemoppervlak. Opgaande begroeiing, die het gebied minder geschikt zou kunnen maken voor broeden van meeuwen, is vanwege brandveiligheid niet toegestaan. Rond een aantal typen installaties is zelfs iedere vorm van vegetatie verboden. Als gevolg van deze veiligheidswetgeving is een groot oppervlak aan geschikt broedhabitat voor meeuwen beschikbaar, ook nog na de ontwikkeling van een terrein. Dit maakt het broeden van meeuwen in het havengebied een permanent gegeven.

Deltalinqs, de belangenorganisatie van de bedrijven in het Rotterdamse havengebied, geeft hierover onder meer het volgende aan:
“Medewerkers die werkzaamheden uitvoeren of inspecties en onderhoud verrichten, moeten dit geconcentreerd kunnen doen, bewust van hun omgeving en zonder dat zij belaagd worden door aanwezige agressieve meeuwen. Fouten veroorzaakt door gebrek aan concentratie dienen te worden uitgesloten, evenals ongelukken veroorzaakt door schrikreacties. Denk aan ongelukken bij het werken op hoogte of met machines met bewegende delen (transportbanden), gebreken die

bij inspecties over het hoofd worden gezien of het maken van slordige fouten zoals het wat gehaaster aandraaien van een afdichting. Bij het werken met gevaarlijke stoffen zal dat zelfs kunnen leiden tot zware ongevallen als het vrijkomen van een toxische wolk, brand of een explosie. Vandaar dat deze bedrijven moeten voldoen aan strikte BRZO-wet- en regelgeving en verplichtingen hebben op het gebied van inspecties en onderhoud.”¹⁰

Hierna, in paragraaf 2.3.1, wordt nader toegelicht hoe, waar en wanneer de aanwezigheid van meeuwen kan leiden tot onaanvaardbare risico's voor de openbare veiligheid.

Gedurende het broedseizoen zijn meeuwen tot tientallen meters rond hun nest agressief tegen mensen. In de tijd dat de meeuwen jongen hebben (eind mei – begin augustus) is dit gedrag het sterkst. De kuikens verlaten al na enkele dagen het nest en kunnen zich verplaatsen tot op tientallen meters van het nest. Dat leidt ertoe dat de zone met agressief gedrag door de oudermeeuwen groter wordt tijdens het opgroeien van de kuikens.

Agressief gedrag betekent meestal een duikvlucht op de persoon (zie: <https://youtube.com/shorts/D12pWdkanpl>), waarbij de snavel, de poten of de vleugelboeg iemand kan raken, of onderpoepen (Goethe 1956). Dit wordt in de praktijk veelvuldig ervaren (zie hoofdstuk 5 van dit faunabeheerplan). Dit gedrag kan bij mensen op en bij installaties, opslagtanks, opslagterreinen, gebouwen, wegen en paden leiden tot¹¹:

- schrik, met bijvoorbeeld struikelen, vallen, etc. tot gevolg;
- onzorgvuldig werken;
- letsel door de meeuw direct, of indirect als gevolg van een val etc.

¹⁰ Brief Deltalinqs d.d. 9 augustus 2021, zie bijlage 8.

Deze brief is destijds gezonden aan de FBE Zuid-Holland. Deze brief benadrukt het belang van meeuwenbeheer, maar bevatte in feite geen nieuwe informatie voor de FBE of de provincie.

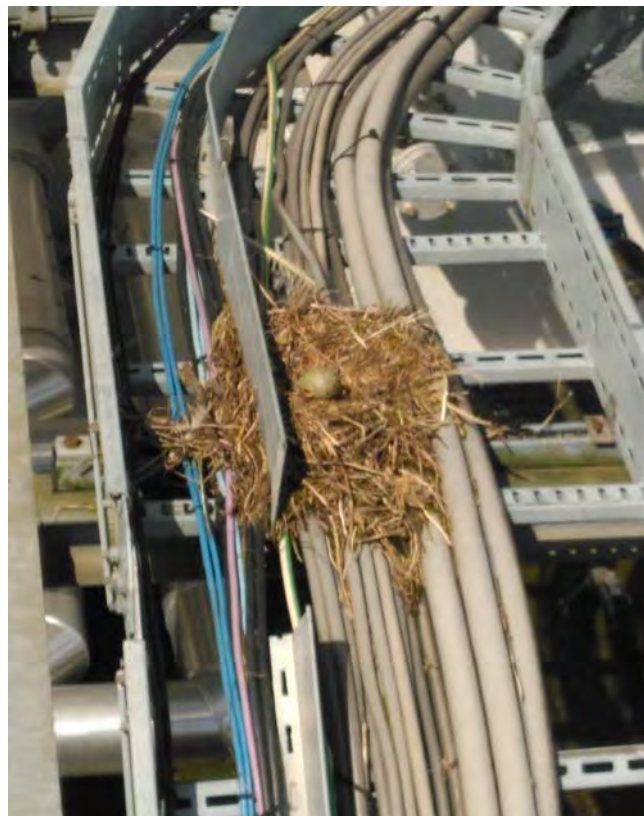
Ter aanvulling: in de nieuwe Omgevingswet zijn, in plaats van de BRZO, regels opgenomen voor bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken. Als er bij deze zogenoemde 'Seveso-inrichtingen' iets misgaat, kan dat grote gevolgen hebben voor de gezondheid en veiligheid van werknemers, omwonenden én het milieu. Deze regels hebben tot doel om zware ongevallen met gevaarlijke stoffen te voorkomen. De regels zijn tevens bedoeld om de gevolgen van een zwaar ongeval zoveel mogelijk te beperken, mocht er toch iets misgaan.

Een groot deel van de Seveso-inrichtingen is óók ARIE-plichtig. Inspecteurs van de Nederlandse Arbeidsinspectie toetsen tijdens een inspectie bij Seveso-inrichtingen niet alleen of het veiligheidsbeheerssysteem goed is beschreven, ze kijken ook of het in concrete situaties werkt. Daarnaast kijken de inspecteurs of de bedrijven alle maatregelen hebben getroffen die nodig zijn om zware ongevallen te voorkomen en de gevolgen daarvan voor de werknemers te beperken. Zo'n inspectie is omvangrijk, beslaat meestal meerdere dagen en vraagt grote betrokkenheid van een bedrijf. [Omgevingswet: Seveso-inrichtingen | Nederlandse Arbeidsinspectie](#) Ook de DCMR voert inspecties uit in het kader van toezicht en handhaving.

¹¹ Zie voor uitgebreide toelichting hierop paragraaf 5.3.

Afbeelding 2.7. Pikwonden op hoofd na aanval meeuw.

Afbeelding 2.8. Nest bovenop kabelgoot.

Storthopen massagoed (steenkool) vormen een geschikt broedterrein voor meeuwen. Controleurs en monsternemers, die op storthopen tot op 30 m hoogte moeten werken, worden geregeld aangevallen.

2.3.1 OPENBARE VEILIGHEID

Risico's door afwijken in noodzakelijke werkzaamheden

Installaties voor chemie, petrochemie, olieopslag & raffinage en energieproductie kennen een groot aantal leidingstraten voor het transport van stoffen. Meeuwen gebruiken deze leidingen veelvuldig als rustplaats, terwijl de vogels in de grindbakken onder de leidingen broeden. Deze leidingenstelsels zijn voorzien van kranen, afsluiters en meters; allemaal vitale onderdelen van het systeem, die (met regelmaat en ook tijdens het broedseizoen) moeten worden gecontroleerd, onderhouden en gerepareerd. Randen van gebouwen, installaties en opslagtanks zijn in trek bij meeuwen als rustplaats en, door de recente vestiging van de vos in de haven, ook als broedplaats. Zoals eerder aangegeven broeden meeuwen ook op locaties waar mensen veelvuldig aanwezig zijn.

Afbeelding 2.9. Nest nabij installatie. Meeuw heeft huisje gekregen ter bescherming.

De aanwezigheid van meeuwen met hun agressieve gedrag kan (ingegeven door de angst voor een aanval) bij mensen leiden tot het volgende gedrag:

- onvolledig uitvoeren van onvermijdelijke en onontkoombare werkzaamheden;
- uitstel van onvermijdelijke en onontkoombare werkzaamheden;

- afstel van onvermijdelijke en onontkoombare werkzaamheden.

Alle drie deze gedragingen kunnen de openbare veiligheid in het geding brengen omdat werkzaamheden niet volgens de (wettelijke) voorschriften worden uitgevoerd. In het verlengde hiervan kunnen ongelukken met mensen ook gevolgen hebben voor de processen in installaties (storingen) waardoor de openbare veiligheid in het geding kan komen. Daarnaast kan de aanwezigheid van een nest op een installatie noodzakelijk onderhoud onmogelijk maken, omdat het nest (zonder vergunning of aanwijzing vergunningvrij geval) niet gestoord mag worden.

Risico's door werken op hoogte

In de containeroverslag wordt veelvuldig met hoge kranen gewerkt en het agressieve gedrag van meeuwen brengt het risico met zich mee dat de mensen die op hoogte werken vallen. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor controles op opslagtanks, getuige onderstaande lezing van een medewerker van een van de bedrijven in de petrochemie (afbeelding 2.10).

2^e bijlage is melding van 15-06-2021

Hier was ik zelf bij betrokken.

Ik liep van een trap af naar beneden en werd van achteren aangevallen, door de schrik slipte ik van de trede af en kon mijn eigen gelukkig opvangen aan de leuning van de trap.

Ik had wel direct last van mijn nek, tintelende linkerarm en dikke opgezette vingers van de linkerhand.

Na een paar dagen maar naar de dokter gegaan omdat de klachten niet weggingen.

Dokter dacht aan een verrekte of gescheurd pees in bovenarm, en ik moet fysiotherapie gaan volgen.

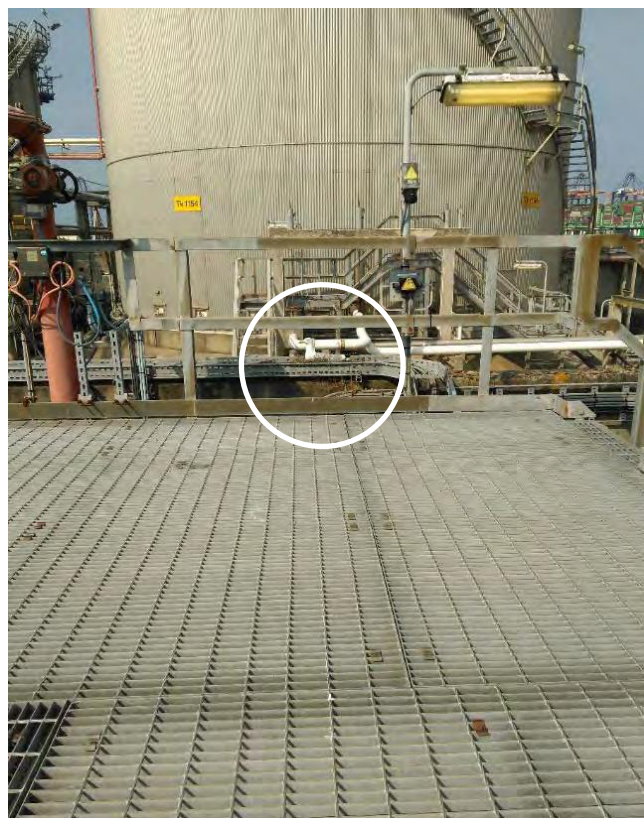
Na 4 weken nog geen verbetering werd mij aangeraden om een scan te laten maken van mijn nek, en daaruit bleek dat ik een nekhernia had.

Daaraan ben ik inmiddels geopereerd maar nog steeds niet klachtenvrij, dat zal ik waarschijnlijk ook nooit meer worden.

Meerdere maanden thuis gezeten zonder inkomen (ik ben zelfstandig ondernemer)

Afbeelding 2.10. Beschrijving incident bij werken op hoogte.

Op storthopen vinden inspecties plaats vanwege temperatuurmetingen om broei en brand te voorkomen. Deze inspecties vinden ook in de broedperiode plaats. Het inspecteren van deze storthopen is echter risicovol. Het agressieve gedrag van meeuwen brengt met zich mee dat het risico dat mensen vallen groter wordt. Daarnaast kan het verplaatsen van deze storthopen, van met name steenkool, ook in deze periode noodzakelijk zijn. Daarbij kunnen incidenteel nesten en eieren verloren gaan. Het verplaatsen van hopen steenkool is soms

Afbeelding 2.11. Zilvermeeuw in kabelgoot bij opslagtank.

noodzakelijk om broei en brand te voorkomen en voor de algemene energievoorziening, met name de productie van elektriciteit. Het verstoord raken van de energievoorziening en broei of brand zijn risico's voor de openbare veiligheid.

Uit rechtsoverweging (r.o.) 12.5 in de recente uitspraak van de rechtbank Den Haag (6 augustus 2024), en ook uit eerdere uitspraken¹² blijkt dat de rechtbank het aannemelijk acht dat de openbare veiligheid in sommige gevallen in gevaar komt door de aanwezigheid van nestelende en broedende meeuwen op of in de nabijheid van installaties, leidingen en gebouwen op de bedrijfsterreinen. Daarbij wordt ook verwezen naar de geregistreerde risico's en incidenten (zie hiervoor hoofdstuk 5 van dit faunabeheerplan).

Risico's voor veiligheid in het verkeer

Op ontsluitingswegen door het havengebied en op bedrijfsterreinen kan de verkeersveiligheid in het geding komen. Dit geldt bij broedlocaties van

¹² ECLI:NL:RBDHA:2024:13598, Rechtbank 's-Gravenhage, 15 november 2007, ECLI:NL:RBSGR:2007:BD0109, ABRvS, 7 februari 2008, ECLI:NL:RVS:2008:BD6084.

meeuwen in en rond de bermen van wegen en fietspaden. Meeuwenkuikens verlaten het nest al snel, soms al na één dag, en kunnen zich vervolgens tot op tientallen meters van het nest ophouden, dus ook vlakbij of op weg of fietspad. Het agressieve gedrag van de oudermeeuwen leidt dan tot risico-volle situaties voor verkeersdeelnemers, zeker voor fietsers. Ook kan de aanwezigheid van levende of dode kuikens op wegen al leiden tot gevaarlijke situaties, bijvoorbeeld door uitwijkmanoeuvres. Om meerdere redenen is broeden van meeuwen in bermen van autowegen niet gewenst. Vooral langs de Markweg broeden veel meeuwen waardoor hoog risico voor de veiligheid van het verkeer, maar ook voor de meeuwen zelf ontstaat (zie paragraaf 2.3.3 van dit faunabeheerplan).

2.3.2 VEILIGHEID VAN HET LUCHTVERKEER

Het Loodswezen met helikopterlandingsplaats ligt noodzakelijkerwijs, gezien haar functie voor in de Rotterdamse haven binnenkomende en uitgaande schepen, in een gebied met een hoge dichtheid van meeuwen, met name in het broedseizoen. Het helikopterlandingsplaats van het Loodswezen wordt veelvuldig gebruikt. Zo bedroeg in 2023 het aantal beloodsingen met helikopter 1.565, op een totaal aantal beloodste reizen van ca 54.400. Dat maakt dat ca. 3% van het aantal loodsreizen is uitgevoerd met behulp van een helikopter.¹³

Rond landingsplaatsen van helikopters delen helikopters en vogels hetzelfde luchtruim waarbij een vogel een serieus risico vormt voor helikopter en inzittenden. Uit informatie van het Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart (EASA of European Union Aviation Safety Agency)¹⁴ blijkt dat de meeste helikopters niet bestand zijn

tegen een aanvaring met een vogel. Er is een ernstig risico op verwonding van inzittenden bij een aanvaring. Een birdstrike (vogelaanvaring) kan leiden tot de situatie dat een piloot geen macht meer heeft over de helikopter. EASA adviseert daarom dat helikopters zoveel mogelijk gebieden met een hoge dichtheid van vogels mijden.

Uit publicaties van EASA volgt bovendien dat vogelaanvaringen zich juist kunnen voordoen bij het opstijgen en landen van de helikopter. Er valt niet uit te sluiten dat een meeuw, ondanks aanwezige geluidsniveaus en luchtstuwing, een rotorblad van een helikopter raakt. In 2024 hebben zich twee birdstrikes voorgedaan, zie afbeelding 2.12). Juist tijdens het broedseizoen zijn er veel meeuwen in de directe omgeving van de landingsplaats van het Loodswezen aanwezig en is de kans op een aanvaring reëel. Het grote gevaar bij opstijgen en landen is erin gelegen dat een vogel geraakt wordt door een rotorblad waardoor het risico van neerstorten ontstaat (zie ook uitspraak van De rechtbank Den Haag van 6 augustus 2024).¹⁵

2.3.3 VOLKSGEZONDHEID

In havengebied van Rotterdam ligt een vuilverbrandingsinstallatie (AVR). Op deze locatie verblijft gedurende het gehele jaar een aantal meeuwen. Het zijn er gemiddeld over het jaar ongeveer 100, in de zomer wat meer dan in de winter (mededeling AVR). Deze vogels foerageren hier op huishoudelijk afval. Meeuwen kunnen daardoor ziekteverwekkers bij zich gaan dragen waarvan mensen ook ziek kunnen worden. Deze meeuwen kunnen door verspreiding van ziekten een gevaar zijn voor de volksgezondheid. Deze ziekten worden zoönosen genoemd.¹⁶

¹³ Informatie aangeleverd door het Loodswezen.

¹⁴ [Final report Bird Strike Study](#)

[Bird strike mitigation](#)

[Arrival and departure routes NHV heliport Pistoolhaven](#)

[NHV BE bird strike 2023-12-08 hazard](#)

[Rotorcraft Birdstrikes | EASA Community](#)

¹⁵ ECLI:NL:RBDHA:2024:13598, r.o. 13.4, Naar het oordeel van de rechtbank heeft het college voldoende onderbouwd dat de maatregelen in het faunabeheerplan ook nodig zijn in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer van de helikopters van het Loodswezen. De rechtbank neemt daarbij in aanmerking dat uit de informatie van EASA volgt dat vogelaanvaringen zich kunnen voordoen bij het opstijgen en landen van een helikopter. Weliswaar wordt door EASA aangegeven dat helikopters vogels meer angst aanjagen dan andere vliegtuigen, maar daarmee valt naar het oordeel van de rechtbank niet uit te sluiten dat een meeuw, ondanks de aanwezige geluidsniveaus en luchtstuwing, een rotorblad van de helikopter raakt. Daarbij betreft de rechtbank dat het Loodswezen ter zitting heeft toegelicht dat er alles aan wordt gedaan om het nestelen van meeuwen op en rond het helikopterlandingsplaats te voorkomen, maar dat het meeuwen in de praktijk toch lukt, waardoor er in het verleden incidenten met helikopters hebben plaatsgevonden. Gelet hierop acht de rechtbank aannemelijk gemaakt dat opvliegende meeuwen die in en rond het helikopterlandingsplaats broeden in aanvaring kunnen komen met een stijgende of landende helikopter. Het college heeft dit als een risico voor de veiligheid van het luchtverkeer mogen aanmerken.

Afbeelding 2.12. Foto van helikopter Loodswezen na birdstrike 24 juni 2024. De birdstrike vond plaats tijdens het opstijgen. (Foto: Loodswezen)

In het havengebied worden werknemers door de meeuwen met regelmaat ondergepoept (zie beschrijving van incidenten in hoofdstuk 5 van dit faunabeheerplan). Dit vormt een gevaar voor de gezondheid. Medewerkers kunnen zich hieraan niet onttrekken omdat werkzaamheden in de buitenlucht plaatsvinden in de nabijheid van meeuwen, en zij kunnen zich hiertegen ook niet 100% beschermen. Zo is een besmetting met vogelgriep niet langer meer ondenkbaar. Op dit moment wordt aangenomen dat alleen door direct en intensief contact met besmette dieren vogelgriep overdraagbaar is.¹⁷ Voor het ruimen van zieke vogels zijn er voorschriften, maar die zijn er nog niet voor uitwerpselen.

2.3.4 BESCHERMING FAUNA

In de praktijk beginnen meeuwen op de meest onverwachte plekken in de haven een nest.

We hebben geen registratie bij gehouden van de talloze incidenten die we ervaren hebben.
Maar U kunt er van uit gaan dat het onmogelijk is je werk uit te voeren in een broedgebied.
Een heus bombardement van ontlasting die is terug te vinden in je ogen en oren, mond, in je kraag en over de kleding.
Je kunt je wel 5 x per dag verschonen door de enorme stank.
Aangevlogen worden door tientallen vogels.
Het is qua tijd niet te verwerken, en dan hebben we het nog niet over de kosten.
Wij zijn door de ideeën heen en ten einde raad.

Met regelmaat liggen nesten op voor de meeuw onveilige plaatsen, waar de kans erg groot is dat de eieren van het nest door verontrusting niet uitkomen, of kuikens het slachtoffer worden van een aanrijding. Een voorbeeld is een nest bij een schuifhek van een bedrijf. De broedende meeuw vliegt telkens op door het vele malen per dag openen en sluiten ervan, waardoor het uitbroeden gedoemd is te mislukken. Een ander voorbeeld zijn nesten vlak langs wegen buiten de bedrijfsterreinen. Na het uitbroeden gaan de jongen al snel aan de wandel met talloze meeuwverkeersslachtoffers als gevolg.

2.4 CONCLUSIE

De aanwezigheid van broedende zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen in het havengebied is onvermijdelijk en is ook in de komende jaren aan de orde door:

- de ligging van het havengebied langs de kust en andere grote wateren;
- de wijze van ontwikkeling en inrichting van het havengebied en;
- de veiligheidseisen die aan de bedrijfsvoering worden gesteld, waardoor terreinen niet voldoende ongeschikt gemaakt kunnen worden als broedlocatie.

Het broeden van meeuwen op en nabij bedrijfs-terreinen leidt tot grote risico's voor de openbare veiligheid. Risico's ontstaan doordat meeuwen personen aanvallen. Dit kan persoonlijk letsel tot gevolg hebben. Aanvallen kunnen ook leiden tot het niet of niet goed kunnen uitvoeren van kritische werkzaamheden waardoor er niet aan voorgeschreven veiligheidsvereisten wordt voldaan. Aanvallen kunnen ook leiden tot verkeersonveilige situaties. Aanvaringen van meeuwen met helikopters van het Loodswezen (birdstrikes) gelden als groot risico voor de veiligheid van het luchtverkeer. Meeuwen broeden ook op locaties die voor henzelf onveilig zijn, of waar door omstandigheden het uitkomen van de eieren of het overleven van de jongen gedoemd zijn te mislukken.

Afbeelding 2.13. een incidentmelding met beschrijving van het onderpoeppen.

¹⁶ Nieuwe Staat van Zoönosen uit: Uitbraak vogelgriep ook in 2022 opvallend | RIVMVogelgriep | ggdrotterdamrijnmond.nl; Actualiteiten over vogelgriep | RIVM

¹⁷ GGD zhz - Vogelgriep

3. | Wettelijk kader

3. | Wettelijk kader

3.1 INLEIDING

De Omgevingswet is het nationale kader voor de bescherming van in het wild levende vogels. Deze wet implementeert het beschermingsregime zoals voorgeschreven in de Vogelrichtlijn en ziet onder meer op de bescherming van vogels, hun eieren en hun nesten. Het beschermingsregime is van toepassing op alle van nature in het wild in Nederland voorkomende vogels.

In dit hoofdstuk wordt eerst het landelijke beschermingsregime beschreven. Vervolgens worden de relevante provinciale regels toegelicht; op basis van de Omgevingswet en bijbehorende landelijke regelgeving kunnen provincies bij provinciale verordening nadere regels en eisen aan het faunabeheerplan stellen. Tot slot wordt vanuit juridische invalshoek een toelichting gegeven op de staat van instandhouding.

3.2 VERBODEN EN AFWIJKINGSMOGELIJKHEDEN

De verbodsbepalingen (hieronder verkort weergegeven) staan in artikel 11.37 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal):

- Het is verboden om opzettelijk vogels te doden of te vangen;
- Het is verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- Het is verboden vogels opzettelijk te storen;
- Het verbod om opzettelijk te storen, geldt niet als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

De bescherming is niet absoluut, ter bescherming van bepaalde belangen kan onder voorwaarden van het beschermingsregime worden afgeweken, via aanwijzing van een vergunningvrij geval of via omgevingsvergunning.

In artikel 11.44 eerste lid Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is bepaald dat een flora- en fauna-activiteit¹⁸ in een omgevingsverordening alleen als vergunningvrij geval kan worden aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74j, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving Bkl), te weten:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit;
- de activiteit nodig is ter bescherming van een wettelijk belang;
- de activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

De aanwijzing van vergunningvrij geval is geregeld in de Zuid-Hollandse omgevingsverordening (ZHOV).¹⁹ In artikel 3.185 ZHOV is bepaald dat het verbod op het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels in artikel 11.3, eerste lid onder b Besluit activiteiten leefomgeving niet geldt voor de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw, in de periode van 1 april tot en met 31 juli, voor zover de activiteit door of namens de grondgebruiker wordt verricht in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid of in het belang van de veiligheid van luchtverkeer.

¹⁸ Activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten (bijlage bij artikel 1.1 Omgevingswet)

¹⁹ Besluit van provinciale staten van Zuid-Holland van 15 december 2021, kenmerk 7398, tot vaststelling van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.

3.3 ZORGPLICHT

Afdeling 1.3 van de Omgevingswet heeft als titel 'de zorg voor de fysieke leefomgeving'. In deze afdeling is ook de algemene zorgplicht vastgelegd. In het stelsel van de Omgevingswet wordt een onderscheid gemaakt tussen de algemene zorgplicht voor de fysieke leefomgeving en de zogenaamde specifieke zorgplichten. De reikwijdte van de algemene zorgplicht als neergelegd in de artikelen 1.6 en 1.7 Omgevingswet, is grotendeels gelijk aan die van artikel 1.11 Wet natuurbescherming. Op grond hiervan moet een inspanning worden geleverd om nadelige gevolgen voor in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk te voorkomen. Nieuw is de introductie van specifieke zorgplichten, waaronder een specifieke zorgplicht ten aanzien van het verrichten van flora- en fauna-activiteiten zoals beheer van populaties en bestrijding van schade door of namens grondgebruikers. Uit deze specifieke zorgplicht volgt dat de uitvoerder van het meeuwenbeheer rekening houdt met de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en hun belangrijke leefgebieden (artikel 11.27 Besluit activiteiten leefomgeving).

In artikel 11.27 derde lid van het Besluit activiteiten leefomgeving is een specifieke zorgplicht opgenomen t.a.v. het beheer van populaties en de bestrijding van schade door of namens grondgebruikers: een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt. Opmerkelijk is dat in artikel 11.28 van het Besluit activiteiten leefomgeving een verbodsbepaling is opgenomen waarmee aan 'een ieder' wordt opgelegd om ervoor te zorgen dat een dier dat hij of zij vangt, of doodt niet onnodig lijdt.²⁰ De zorgplichtbepaling richt zich dus tot degene die in beginsel binnen kaders gerechtigd is om een dier te vangen of te doden.

Verder is het op grond van art. 2.1 Wet dieren verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

3.4 PROVINCIALE OMGEVINGSVISIE EN OMGEVINGSPROGRAMMA

In de Provinciale Omgevingsvisie²¹ wordt onderkend dat het grootste deel van de provincie een kunstmatig (cultuur)landschap heeft, waar niet alle natuurlijke processen doorgang kunnen vinden. Om balans te houden moet er vaak kunstmatig worden ingegrepen. Dit geldt voor het behouden van soorten evenals voor het beheren van soorten. Bovendien staat de aanwezigheid van dieren soms op gespannen voet met andere (maatschappelijke) belangen. Denk aan openbare veiligheid, volksgezondheid, landbouw of belangen van flora en fauna zelf. Dieren kunnen zorgen voor overlast, schade en onveilige situaties. Vanuit een streven naar balans is faunabeheer noodzakelijk. Op basis van de Omgevingswet stellen Provinciale Staten via de Zuid-Hollandse omgevingsverordening regels waaraan de wildbeheereenheden (WBE's), de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (FBE) en de door de FBE vastgestelde faunabeheerplannen in elk geval moeten voldoen. Het Omgevingsprogramma²² staat stil bij onder andere het beheer van beschermde soorten in stedelijke/industriële omgeving, zoals in het kader van openbare veiligheid. De provincie handelt met name faciliterend door het aanwijzen van vergunningvrije gevallen of het verlenen van vergunningen, als aan de wettelijk gestelde voorwaarden wordt voldaan.

3.5 INHOUD VAN EEN FAUNABEHEERPLAN IN ZUID-HOLLAND

In artikel 8.6 van de Zuid-Hollandse omgevingsverordening worden de algemene eisen aan een faunabeheerplan gesteld.

1. Een faunabeheerplan bevat een kaart waarop de begrenzing van het werkingsgebied van het faunabeheerplan is aangegeven. Zie hoofdstuk 1.
2. Een faunabeheerplan beschrijft aan welke voorwaarden moet worden voldaan voordat de handelingen ter voorkoming of bestrijding van schade kunnen worden uitgevoerd die in artikel 3.185, ZHOV als vergunningvrij zijn aangewezen. Zie hoofdstuk 6.

²⁰ De norm van artikel 11.28 van het Besluit activiteiten leefomgeving was in de Wet natuurbescherming neergelegd in artikel 3.24, eerste lid.

²¹ Omgevingsvisie Zuid-Holland - Regels op de kaart - Omgevingswet - Regels op de kaart - Omgevingsloket

²² Regels op de kaart - Omgevingsloket

3. Een faunabeheerplan geeft inzicht in het verband tussen de jacht, het beheer van populaties en het bestrijden van schadeveroorzakende soorten. Hier niet van toepassing, want er is alleen sprake van schadebestrijding.
4. Een faunabeheerplan beschrijft op welke wijze rekening wordt gehouden met de Natura 2000-gebieden en de door gedeputeerde staten aan te wijzen rustgebieden voor de trekganzen. Zie hoofdstuk 6.
5. Bij het opstellen van een faunabeheerplan wordt een vertegenwoordiger vanuit de wetenschap betrokken. Zie hoofdstuk 1.
6. Een faunabeheerplan bevat op basis van gevalideerde gegevens en de daaruit voortvloeiende inzichten, een onderbouwing waaruit blijkt dat de staat van instandhouding niet significant negatief wordt beïnvloed door de uitvoering van het faunabeheerplan. Zie hoofdstuk 6.
7. Een faunabeheerplan beschrijft op welke wijze invulling is gegeven aan de escalatieladder: als eerste moeten diervriendelijke methodes worden toegepast om schade of risico's te voorkomen, pas als dat onvoldoende effect heeft wordt afschot toegestaan. Zie hoofdstuk 6.

In aanvulling op artikel 8.6 bevat het faunabeheerplan op grond van artikel 8.8 met betrekking tot bestrijding van schadeveroorzakende dieren in ieder geval per diersoort:

- a) een beschrijving van de wijze van planmatige en gecoördineerde bestrijding, inclusief een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van deze bestrijding, voor zover daarover gegevens beschikbaar zijn. Zie hoofdstuk 6 en 8.
- b) kwantitatieve gegevens over de aanwezigheid van de populatie binnen de provincie gedurende het jaar. Zie hoofdstuk 4.
- c) een beschrijving van door deze diersoort veroorzaakte schade of risico's in de periode voorafgaand aan het ter goedkeuring indienen van het faunabeheerplan. Zie hoofdstuk 2 en 5.
- d) per gebied een beschrijving van de handelingen die in de periode voorafgaand aan het ter goedkeuring indienen van het faunabeheerplan, zijn verricht om schade als bedoeld onder c te voorkomen, en voor zover die kwantitatieve gegevens redelijkerwijs kunnen worden

verkregen, een beschrijving van de effectiviteit van die handelingen. Zie hoofdstuk 5.

- e) een beschrijving van de locatie, periode, aard, omvang en noodzaak van de bestrijding van schadeveroorzakende dieren. Zie hoofdstuk 6.
- f) een omschrijving van passende en doeltreffende preventieve maatregelen en de mate waarin deze maatregelen moeten worden ingezet alvorens mag worden overgegaan tot schadebestrijding. Zie hoofdstuk 6.
- g) voorzover daarover gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de bestrijding als bedoeld onder a. Zie hoofdstuk 6.

3.6 STAAT VAN INSTANDHOUDING

De staat van instandhouding van een soort wordt volgens bijlage I bij artikel 1.1. Besluit kwaliteit leefomgeving als gunstig beschouwd indien:

1. uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin deze voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
2. het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
3. er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Uit een uitspraak van de Raad van State volgt dat voor de bepaling van de staat van instandhouding de wettelijke definitie maatgevend is.²³ In dit faunabeheerplan wordt op grond van de drie elementen van deze definitie een conclusie over de staat van instandhouding getrokken.

In Nederland wordt de toestand van de drie elementen in de jaren waarin de Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn voor vogels en Habitatrichtlijn voor strikt beschermde soorten) in werking zijn getreden gezien als de gunstige referentiewaarden voor de staat van instandhouding. De Vogelrichtlijn is in werking getreden op 7 april 1981. Over het algemeen wordt daarom 1981 als referentiejaar gebruikt voor

²³ ECLI:NL:RVS:2021:745; definitie nu in Bijlage I bij artikel 1.1 Besluit kwaliteit leefomgeving

de beoordeling van de staat van instandhouding van vogels. Een voorwaarde daarbij is dat de toestand in 1981 een duurzaam voortbestaan van de vogelsoort waarborgt (Bastmeijer 2018, Vogel e.a. 2023). Indien het duurzaam voortbestaan van een vogelpopulatie bij een toestand als in 1981 niet is gewaarborgd, worden de gunstige referentiewaarden gebaseerd op een ander jaar of op wetenschappelijke inzichten. Iedere lidstaat kan ook kiezen voor lagere referentiewaarden dan die van 1981, mits het duurzaam voortbestaan bij deze waarden is gewaarborgd en er goede argumenten zijn om af te wijken van de waarden als in 1981. Sovon Vogelonderzoek Nederland (2022) gebruikt bijvoorbeeld voor de fazant de periode 2000-2004 als gunstige referentie omdat de populatie in eerdere jaren onnatuurlijk hoog was ten gevolge van uitzettingen en bijvoeren.

De gunstige staat van instandhouding is wel kwalitatief beschreven in het Besluit kwaliteit leefomgeving, maar de regering heeft er expliciet voor gekozen om de gunstige staat van instandhouding niet op te nemen als omgevingswaarde in het stelsel van de Omgevingswet, omdat de staat van instandhouding moeilijk te kwantificeren is, terwijl artikel 2.9 derde lid van deze wet voor omgevingswaarden kwantificering vereist. Minister Schouten expliciteerde bij de behandeling van de Omgevingswet in de Eerste Kamer²⁴ dat de elementen 'omvang van de populatie' en 'verspreidingsgebied' wel eenduidig gekwantificeerd zouden kunnen worden in respectievelijk aantallen individuen en vierkante kilometers²⁵, maar het element 'kwaliteit habitats' en het aspect 'toekomstperspectief' niet. Het aspect 'toekomstperspectief' geldt voor alle drie genoemde elementen. Minister Schouten wees er verder op dat de staat van instandhouding beoordeeld wordt volgens een met de EU overeengekomen beoordelingsmatrix. Een kanttekening hierbij is dat de overeenkomst met de EU beperkt is tot de soorten van de Bijlagen II, IV en V van de Habitatrichtlijn. Nederland heeft er zelf voor gekozen om de Europese beoordelingsmatrix ook toe te passen op vogels en uit nationaal oogpunt beschermde zoogdieren.²⁶

Voor een nadere invulling van de elementen van de wettelijke definitie van de staat van instandhouding,

gebruiken wij de actuele richtlijnen die de Europese Commissie heeft gepubliceerd voor de nationale rapportages ex artikel 12 Vogelrichtlijn en artikel 17 Habitatrichtlijn (DG Environment 2023a, 2023b). Omdat in de Vogelrichtlijn het begrip staat van instandhouding niet nader is omschreven, gebruiken wij voor een aantal elementen de richtlijnen voor rapportage onder de Habitatrichtlijn ook voor vogels. De Europese Commissie levert de richtlijnen, maar uiteindelijk bepaalt een lidstaat de waarden van de gunstige referentie voor het eigen land.

Uit de wettelijke formulering van de definitie van een gunstige staat van instandhouding, blijkt dat het toekomstperspectief bij de beoordeling van alle drie de elementen dient te worden meegewogen. Dit volgt ook uit de richtlijnen van de Europese Commissie (tabel 13 in DG Environment 2023b). In deze richtlijnen wordt voor het toekomstperspectief een horizon van 12 jaar aangehouden.

²⁴ Kamerstukken I 2019-2020, 34 985 J, p. 38-39.

²⁵ De Europese Commissie hanteert als maat voor het element verspreidingsgebied 10x10 km-hokken (DG Environment 2023a, 2023b)

²⁶ Toelichting op de Wijziging van de Regeling natuurbescherming d.d. 28 juli 2022 (Staatscourant 2022, nr. 19875).

4.

Meeuwen in Nederland
en in het havengebied

4. | Meeuwen in Nederland en in het havengebied

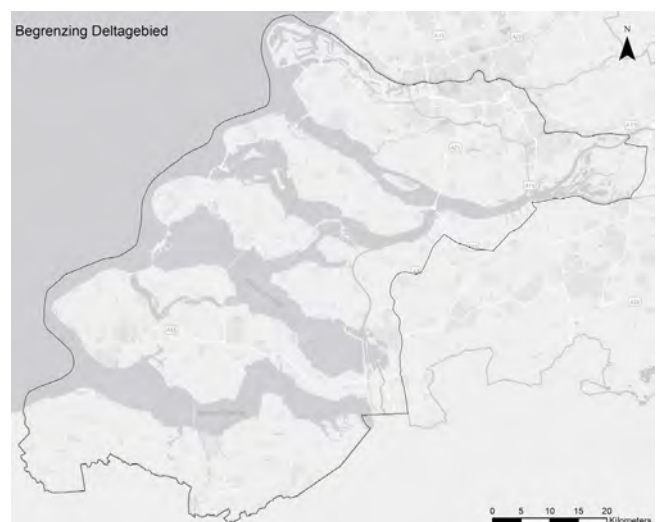
4.1 ALGEMEEN

In dit hoofdstuk worden de ecologie van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw, het voorkomen in Nederland, Zuid-Holland en het havengebied van Rotterdam en de staat van instandhouding beschreven. Deze achtergrond is relevant voor de verdere hoofdstukken waarin de maatregelen en de effecten van het beheer aan bod komen. In deze paragraaf 4.1 beschrijven we samenvattend de algemene historie van het voorkomen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw en in de paragrafen 4.2 en 4.3 specifiek de trend van respectievelijk zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw. In paragraaf 4.4 beschrijven we de factoren die de rond 1990 ingezette achteruitgang kunnen verklaren.

Rond 1944 vestigde de zilvermeeuw zich als broedvogel in het natuurgebied De Beer, dat lag waar nu Europoort is, en vanaf 1957 kwamen daar enkele kleine mantelmeeuwen bij (ten Kate 1959). Ter bescherming van andere broedvogels werden de zilvermeeuwen echter fel bestreden: tussen 1950 en 1960 werden nesten vernietigd en ruim 4.700 zilvermeeuwen gedood door middel van afschot en het uitleggen van vergiftigde eieren. In de Commissie Zilvermeeuwen van de Voorlopige Natuurbeschermingsraad was afgesproken dat bepaalde broedterreinen van sterns en kluten vrijgehouden moesten worden van zilvermeeuwen. De Beer was één van die terreinen. Het lukte overigens niet om de meeuwen helemaal weg te krijgen. Rond 1964 verdween deze kolonie toch, omdat het hele natuurgebied De Beer werd opgeofferd voor de aanleg van Europoort (Camphuysen 2018). Rond 1962 gingen zilvermeeuwen broeden in het havengebied van Rotterdam en in 1966 kwamen daar kleine mantelmeeuwen bij (Rijsdijk 1968, Meininger e.a. 2000).

Sinds de jaren 1980 hebben twee factoren grote invloed op het voorkomen van zilvermeeuw en kleine

mantelmeeuw in Nederland. Nadat er eeuwenlang geen vossen waren geweest in het westen van ons land, verdreven begin jaren 1980 nieuw gevestigde vossen broedkolonies van meeuwen uit de vastelandsduinen naar het Waddengebied en het Deltagebied (afbeelding 4.1) en naar daken van gebouwen (Spaans 2002a, 2002b). Het broeden op daken is vervolgens verder toegenomen en in Nederland als geheel broedt tegenwoordig 10% van de zilvermeeuwen én 10% van de kleine mantelmeeuwen op daken (van Turnhout e.a. 2023, Boele e.a. 2024). De tweede belangrijke factor is sinds midden jaren negentig de afname van het voedselaanbod op de Noordzee, met name door beperking van de hoeveelheid bijvangst die bij de visserij overboord wordt gezet. Dit leidde tot een negatieve populatietrend voor beide meeuwensoorten.

Afbeelding 4.1. Begrenzing Deltagebied zoals gebruikt door Deltamilieuprojecten (bron: Deltamilieu Projecten, Lilipaly & Sluiter 2024).

In het havengebied van Rotterdam namen de zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen sterk toe vanaf respectievelijk 1979, en 1988 (Meininger e.a.

2000). De toename van de kleine mantelmeeuw in het havengebied viel samen met het verdwijnen van de grote broedkolonie meeuwen in Meijndel, in de vastelandsduinen bij Wassenaar, op 30 km van het havengebied. De meeuwen verdwenen daar door vestiging van de vos eind jaren zeventig. Predatie door vossen leidde ertoe dat de broedkolonie in Meijndel in de loop van de jaren '80 verdween en zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw van Meijndel grotendeels verhuisden naar het havengebied van Rotterdam (Bouman e.a. 1991). Een kleiner deel is gaan broeden op daken van gebouwen in steden en dorpen in de kuststreken, met name in Den Haag en Leiden.

In 1981 werden in het havengebied van Rotterdam 1.780 broedpaar zilvermeeuwen en 360 paar kleine mantelmeeuwen geteld (Spaans 1983). In de periode 2021 t/m 2023 was dit respectievelijk circa 1.900 en 16.500 paar, een enorme toename van de kleine mantelmeeuw (Lilipaly & Sluiter 2024). De meeuwen broeden vooral op de Maasvlakte en in Europoort;

een kleiner aantal ook in meer landinwaarts gelegen delen van het havengebied, zoals Rozenburg, Botlek en Pernis (van Lierop e.a. 2024).

Het havengebied wordt steeds intensiever gebruikt door bedrijven. Europoort en Maasvlakte I zijn inmiddels grotendeels volgebouwd. In 2013 is Maasvlakte II gereedgekomen en dit gebied wordt nu geleidelijk in gebruik genomen. Tot 2030 worden daar de laatste bedrijfsterreinen aangelegd.

Sinds 2015 wordt de vos regelmatig waargenomen in het havengebied van Rotterdam en vanaf 2019 is er sprake van een sterke toename van de vossenstand. De vos heeft de terreinkeuze, het broedsucces en het aantal meeuwen in het havengebied sterk beïnvloed. Ook binnen het havengebied zijn meeuwen op daken gaan broeden, met name in het Distripark Maasvlakte West (van Lierop e.a. 2024). Zie voor de invloed van de vos verder de paragraaf over drukfactoren (§ 4.4).

4.2 ZILVERMEEUW

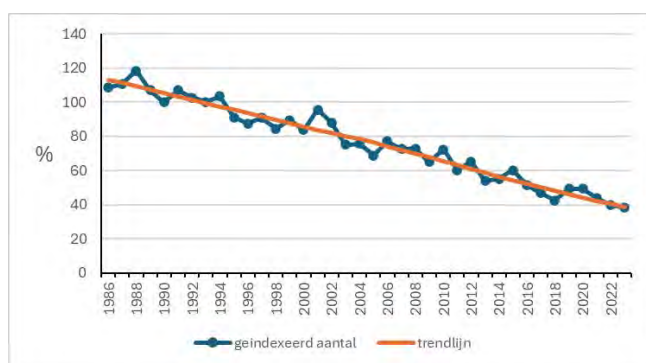
4.2.1 KENMERKEN ZILVERMEEUW

Kenmerken	Bronnen
één broedsel per jaar, 2 tot 3 eieren, gemiddeld 2,72 (Texel), bij verlies van het legsel wordt soms een nalegsel geproduceerd	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Camphuysen 2013
eieren vanaf half april tot half juni, de meeste begin mei	Camphuysen 2013
broedduur 26-32 dagen	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981
herlegsels (na mislukken 1e legsel): 21 % (Texel)	Mededeling Kees Camphuysen (NIOZ)
jongen vliegvlug na 35-59 dagen	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981
begint gemiddeld voor eerste keer te broeden in 5de levensjaar	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Cramp 1983
broedsucces 0,41 jong per broedend paar (jaargemiddelde in Deltagebied 2018-2023, zie bijlage 1)	Lilipaly e.a. 2019, 2020b, 2021, 2022, 2023, 2024, zonder Europoort en Maasvlakte, waar tot en met 2020 in een deel van de kolonies legselbehandeling en verwijderen van nesten werd toegepast.
na het vliegvlug worden verblijven jongen nog enkele weken in broedkolonie	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981
vertrek uit de broedkolonies vanaf begin augustus, de meesten tegen half augustus	Camphuysen 2013
Nederlandse populatie 30.000 – 32.000 broedparen (2023, waarvan 7% in het havengebied van Rotterdam)	Boele e.a. 2024

Kenmerken	Bronnen
jaarlijkse overleving in Deltagebied in 2019 - jaarlijkse overleving 1e jaars: 53% - jaarlijkse overleving 2e, 3e en 4e jaars: 80% - volwassen vogels: 86%	Schekkerman e.a. 2021
grotendeels standvogel met zwervgedrag in de winter naar zuiden tot Frankrijk	Camphuysen 2013
vooral schelpdieren, maar opportunistische alleseter	Spaans 1971, Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Camphuysen 2013
verblijft zowel op zee als in binnenland, broedt vooral aan de kust	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Koffijberg 2018a

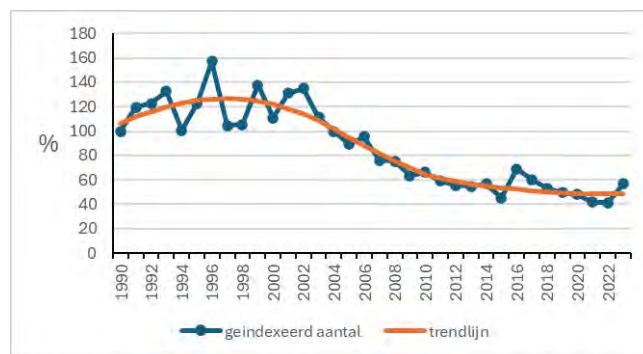
4.2.2 VOORKOMEN EN TREND ZILVERMEEUW

De afgelopen eeuw is het voorkomen van zilvermeeuwen in Nederland sterk veranderd. Van 1937 tot 1966 werd de zilvermeeuw in Nederland systematisch bestreden; vooral vanwege aangenomen negatieve effecten op bepaalde kustbroedvogels (Spaans e.a. 1987, Spaans 2007). Op Griend werden zilvermeeuwen ook later nog bestreden om de daar broedende grote sterns te beschermen tegen predatie, maar toen de bestrijding eind jaren 80 ook daar werd gestaakt en de zilvermeeuw zich op Griend vestigde en uitbreidde, nam de daar broedende populatie grote sterns niet af. Het stoppen van de systematische bestrijding wordt als een belangrijke oorzaak gezien van de sterke toename van de populatie zilvermeeuwen in Nederland vanaf begin jaren zeventig (Bouman e.a. 1991, Meininger e.a. 1999, Spaans 2007). Het aantal broedparen in Nederland bereikte met circa 90.000 paar een maximum in de jaren tachtig (Spaans 1998b), waarna vanaf eind jaren tachtig een afname inzette die nog steeds voortduurt (afbeelding 4.2).

Afbeelding 4.2. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de zilvermeeuw als broedvogel in Nederland 1986-2023 (1990 op 100% gesteld) (bron: Sovon, website)

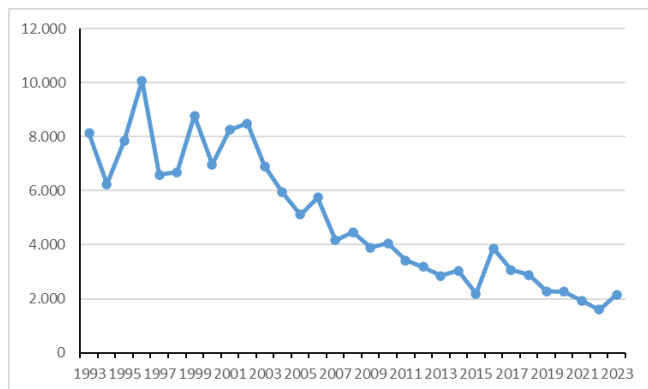
In Zuid-Holland is de zilvermeeuw sinds 1990 ongeveer evenveel afgenomen als in Nederland als geheel, namelijk met ongeveer 60% (afbeelding 4.3). Voor het havengebied van Rotterdam zijn er geen goede cijfers van 1990-1992. De afname in het havengebied sinds 1993 is vergelijkbaar met de afname in Zuid-Holland (afbeelding 4.4). De overeenkomst in trend tussen Zuid-Holland en havengebied van Rotterdam is een gevolg van het feit dat het havengebied verreweg het belangrijkste broedgebied is in Zuid-Holland.

Afbeelding 4.3. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de zilvermeeuw als broedvogel in Zuid-Holland 1990-2023 (1990 op 100% gesteld) (bron: Sovon, website)

In het begin van de jaren tachtig broedden er, afgezien van enkele gevallen in het Haringvliet en het Hollands Diep, in maar drie gebieden in Zuid-Holland zilvermeeuwen: in Meijndel (vastelandsduinen), Maasvlakte/Europoort, en op het eiland Hompelvoet in de Grevelingen. In 1981 was het totaal in Zuid-Holland omstreeks 5.997 broedpaar (Spaans 1983, Meininger e.a. 1999).²⁷

²⁷ Meijndel, Maasvlakte/Europoort en Hollands Diep/Haringvliet ontleend aan Spaans (1983), Hompelvoet aan Meininger e.a. (1999).

Afbeelding 4.4. Ontwikkeling van het aantal broedparen van de zilvermeeuw in het havengebied van Rotterdam (bron: Deltamilieu Projecten). Noot: startjaar 1993, omdat vóór 1993 de zilvermeeuwen niet systematisch zijn geteld (Meininger e.a. 1999, Strucker e.a. 2014, Arts et al. 2019, Lilipaly & Sluiter 2024).

De zilvermeeuw is een broedvogel van de kust, vooral op de Waddeneilanden en in de Delta, waar kolonies zijn in duinen, op kwelders en dijken en tegenwoordig ook in havengebieden en op gebouwen. Vroeger werd ook gebroed in kolonies in de duinen van het vasteland van Noord- en Zuid-Holland (Teixeira 1979). Eind jaren zestig verschenen vossen in de Hollandse vastelandsduinen, wat ertoe leidde dat daar na het midden van de jaren tachtig bijna geen meeuwen meer tot broeden kwamen (Bouman e.a. 1991, Spaans e.a. 1996).

Zilvermeeuwen broeden aan de kust graag op open zandige terreinen. Een kolonie moet op een plek liggen met uitzicht naar alle kanten (Goldbach & Hansen 1980). Daarmee zijn bedrijfsterreinen in de het havengebied geschikte broedplekken. Meer landinwaarts broeden kleine aantallen in het IJsselmeergebied en langs de grote rivieren (Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018), en in toenemende mate ook op daken in de stad. Na de aanleg van de

Deltawerken kwam ook broedhabitat beschikbaar op (kunstmatige) eilanden in de afgesloten zeearmen. De meeuwen uit de vastelandsduinen hebben zich door de komst van de vos deels aangesloten bij kolonies in het Wadden- en Deltagebied. Voor een deel zijn ze uitgeweken naar de daken van nabijgelegen steden (Bouman e.a. 1991, Spaans e.a. 1996, 1998b). Vestiging in de havengebieden was deel van deze herschikking (Bouman e.a. 1991, Meininger e.a. 1999). In 1996 bereikte het aantal zilvermeeuwen in het havengebied van Rotterdam een maximum met ruim 10.000 paren. De afgelopen jaren lag het aantal rond de 2.000 broedparen (afbeelding 4.4).

In 2018 en 2023 zijn landdekkende inventarisaties van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw in Nederland uitgevoerd door Sovon in het kader van het Meetnet kolonievogels (Boele e.a. 2020, 2024). In 2018 bleek dat de populatie zilvermeeuw in het havengebied van Rotterdam circa 20% van de populatie in het gehele Deltagebied uitmaakte en circa 9% van de Nederlandse populatie (tabel 4.1).

In 2023 broedden naar schatting 31.000 paar zilvermeeuwen in Nederland (Boele e.a. 2024), 11.955 in het Deltagebied en 2.151 in het havengebied van Rotterdam (Lilipaly & Sluijter 2024). Daarmee is de populatie zilvermeeuwen in het havengebied van Rotterdam tegenwoordig circa 18% van de populatie in het Deltagebied, en 7% van de landelijke populatie.

In de periode 1998 t/m 2000, toen het aantal zilvermeeuwen in het havengebied nog hoog was, was het aandeel van de landelijke populatie nog 14%. Het relatieve belang van het havengebied voor de zilvermeeuw is na het jaar 2000 afgenomen. Dat geldt ook ten opzichte van het Deltagebied (tabel 4.1).

jaar	Haven R'dam t.o.v. Deltagebied	Haven R'dam t.o.v. landelijk
1998-2000	27 %	14 %
2018	20 %	9 %
2023	18 %	7 %

Tabel 4.1. Aandeel van het havengebied van Rotterdam in de broedpopulaties zilvermeeuwen in het Deltagebied en in Nederland

De trend van de zilvermeeuw in de periode 2011 t/m 2023 in het havengebied (-4,8%) is vergelijkbaar met de landelijke trend (-4,0%) maar slechter dan die in

de provincie Zuid-Holland als geheel (-1,9%) (tabel 4.2).

	Jaarlijkse trend zilvermeeuw		
	1993-2000	2001-2010	2011-2023
Nederland	-2,6 %	-3,0 %	-4,0 %
Zuid-Holland	-0,7 %	-7,9 %	-1,9 %
Havengebied Rotterdam	-0,3 %	-8,7 %	-4,8 %

Tabel 4.2. Aantalontwikkeling van de broedpopulaties zilvermeeuwen in drie perioden.

De lange termijntrend van de zilvermeeuw (1993 t/m 2023) bedraagt landelijk -3,1% per jaar, in het havengebied -5,3% per jaar.

Nederlandse zilvermeeuwen zijn hoofdzakelijk stand- en zwervogels met geringe dispersie (Spaans 1971). Intensief onderzoek met kleurringen laat zien dat jonge zilvermeeuwen zich doorgaans dicht bij hun geboortekolonie ophouden en zich daar vestigen als broedvogel. In de winter waaiëren broedvogels uit naar het zuidwesten, zuidelijk tot noord Frankrijk. De meeste vogels houden zich 's winters op aan de Nederlandse kust. Individuele vogels tonen

een grote mate van plaatstrouw aan specifieke overwinteringslocaties (Camphuysen 2013).

4.2.3 CONCLUSIE ZILVERMEEUW

Door de komst van de vos in de vastelandsduinen zijn in de jaren tachtig grote aantallen zilvermeeuwen gaan broeden in het havengebied van Rotterdam. Begin jaren tachtig waren er bijna 1.800 paar zilvermeeuwen in het havengebied van Rotterdam en in 1996 bereikte het aantal zilvermeeuwen daar een maximum met ruim 10.000 paren. Daarna namen de aantallen af tot rond de 2.000 broedpaar, net boven het niveau van begin jaren tachtig.

4.3 KLEINE MANTELMEEUW

4.3.1 KENMERKEN KLEINE MANTELMEEUW

Kenmerken	Bronnen
één broedsel per jaar, 2 tot 3 eieren, gemiddeld 2,67 (Texel)	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Camphuysen e.a. 2024
eieren aanwezig vanaf eind april tot eind juni, de meeste ei-leg half mei.	Camphuysen 2013, Camphuysen e.a. 2024
broedduur 25-32 dagen, gemiddeld 26 dagen (Texel)	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Camphuysen e.a. 2024
herlegsels (na mislukken 1e legsel): 14,8% (Texel)	Camphuysen e.a. 2024
jongen vliegvlug na 35-40 dagen	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981
begint gemiddeld voor eerste keer te broeden in 4de levensjaar	Cramp 1983
broedsucces tegenwoordig 0,44 vliegvlug jong per broedpaar (jaargemiddelde in Deltagebied 2018-2023, zie bijlage 1)	Lilipaly e.a. 2019, 2020b, 2021, 2022, 2023, 2024, zonder Europoort en Maasvlakte, waar in een deel van de kolonies tot en met 2020 legselbehandeling en verwijderen van nesten werd toegepast.
na het vliegvlug worden verblijven jongen nog enkele weken in broedkolonie	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981
vertrek uit de broedkolonies vanaf begin augustus, de meeste tegen half augustus	Camphuysen 2013
Nederlandse populatie 68.500-72.000 broedparen (2023), waarvan 24% in het havengebied van Rotterdam	Boele e.a. 2024

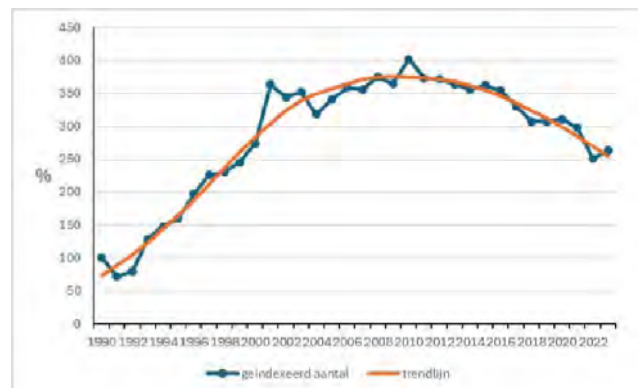
Kenmerken	Bronnen
jaarlijkse overleving in Deltagebied in 2019: 1e jaars vogels: 45% 2e, 3e en 4e jaars vogels: 91% volwassen vogels: 89%	Schekkerman e.a. 2021
grotendeels trekvogel, overwintert van Engeland tot West-Afrika ten zuiden van de evenaar, klein aantal vogels overwintert in Nederland	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Koffijberg 2018b
eet schelpdieren, kleine vissen, vogeleieren en kuikens, incidenteel ook ander voedsel	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Camphuysen 2013
overwegend mariene leefwijze, broedt vooral aan de kust, maar in toenemende mate ook in binnenland	Glutz von Blotzheim & Bauer 1981, Koffijberg 2018b

4.3.2 VOORKOMEN EN TREND KLEINE MANTELMEEUW

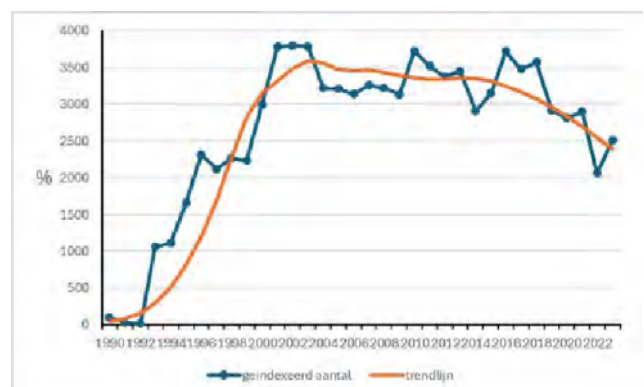
Broedkolonies van kleine mantelmeeuwen liggen vooral in open duingebieden en in mindere mate op kwelders. Meestal broeden ze in gemengde kolonies met zilvermeeuwen, maar de kleine mantelmeeuwen bezetten daar vooral de kalere en vlakke delen. Kleine mantelmeeuwen broeden vooral op de Waddeneilanden en in het Deltagebied, waar kolonies zijn in duinen, op kwelders en dijken, in havengebieden en op daken. Van oudsher werd ook gebroed in kolonies in de duinen van Noord- en Zuid-Holland, maar net als bij de zilvermeeuw zijn de kolonies daar in rap tempo verdwenen na kolonisatie van de duinen door vossen (Spaans 1998a). Op de Waddeneilanden zijn geen vossen en zijn nog steeds grote meeuwenkolonies in het duin en op kwelders (Spaans 1998a, Koffijberg 2018b). Tegenwoordig broeden kleine mantelmeeuwen ook wijd verspreid in steden in het westen van Nederland en ook zijn ze meer dan zilvermeeuwen verder landinwaarts te vinden in kolonies in uiteenlopende habitats.

De kleine mantelmeeuw is een betrekkelijk recente broedvogel in Nederland; het eerste broedgeval vond plaats in 1926 op Terschelling. Daarna bleef het lange tijd een zeldzame tot schaarse broedvogel en de kleine mantelmeeuw liet pas sinds de jaren zestig een sterke toename zien. Begin jaren tachtig waren er omstreeks 17.000 broedparen in Nederland (Spaans 1998a). De toename was vooral te danken aan een sterk verhoogd voedselaanbod door overboord gezette bijvangsten bij de boomkorvisserij en snijafval (visingewanden) (Garthe e.a. 1996, Bicknell e.a. 2013, Camphuysen 2013). Rond 2010 stopte de toename, met een top van circa 100.000 paar, en de laatste jaren neemt de populatie duidelijk af (afbeelding 4.5).

Het aantal broedparen in Nederland bedroeg in 2023 naar schatting 70.250 paar (Boele e.a. 2024), de populatie is daarmee nog meer dan vier keer zo groot als rond 1981.

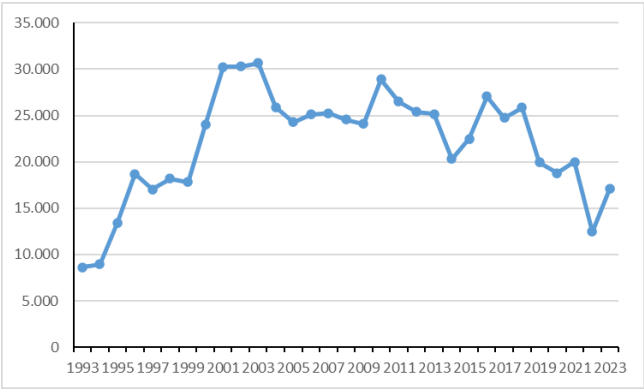
Afbeelding 4.5. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de kleine mantelmeeuw als broedvogel in Nederland 1990-2023 (1990 op 100% gesteld) (bron: Sovon, website)

Afbeelding 4.6. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de kleine mantelmeeuw als broedvogel in Zuid-Holland 1990-2023 (1990 op 100% gesteld) (bron: Sovon, website)

In het begin van de jaren tachtig broedden er, afgezien van enkele gevallen in het Haringvliet en het Hollands Diep, in maar drie gebieden in Zuid-Holland kleine mantelmeeuwen: in Meijndel (vastelandsduinen), Maasvlakte/Europoort en op het eiland Hompelvoet in de Grevelingen. In 1981 was het totaal in Zuid-Holland 1.465 broedpaar (Spaans 1983, Meininger e.a. 1999).²⁸

De trend van de kleine mantelmeeuw in Zuid-Holland (afbeelding 4.6) komt in grote lijnen overeen met de trend in Nederland als geheel. Dat geldt ook voor het havengebied van Rotterdam (afbeelding 4.7). De grote overeenkomst in trend tussen Zuid-Holland en havengebied van Rotterdam is een gevolg van het feit dat het havengebied van Rotterdam verreweg het belangrijkste broedgebied is in Zuid-Holland.

Afbeelding 4.7. Ontwikkeling van het aantal broedparen van de kleine mantelmeeuw in het havengebied van Rotterdam (bron: Deltamilieu Projecten)

jaar	Haven R'dam t.o.v. Deltagebied	Haven R'dam t.o.v. landelijk
2001-2003	67 %	30 %
2018	61 %	33 %
2023	56 %	24 %

Tabel 4.3. Aandeel van het havengebied van Rotterdam in de broedpopulaties kleine mantelmeeuwen in het Deltagebied en in Nederland

De trend van de kleine mantelmeeuw in het havengebied van Rotterdam in de periode 2011 t/m 2023 (-4,1%) is vergelijkbaar met de landelijke trend en de trend in Zuid-Holland. In het decennium daarvóór (2001-2020) was de trend in het havengebied duidelijk slechter dan landelijk (tabel 4.4). Door de

In de jaren tachtig is het aantal kleine mantelmeeuwen in het havengebied van Rotterdam sterk gestegen. In 1981 waren er maar 360 broedpaar (Spaans 1983). In de periode 2001 t/m 2003 bereikte het aantal kleine mantelmeeuwen in het havengebied van Rotterdam een maximum met ruim 30.000 paren. De afgelopen jaren daalde het aantal naar rond de 17.000 broedparen (afbeelding 4.7).

In 2018 en 2023 zijn landdekkende inventarisaties van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw in Nederland uitgevoerd door Sovon in het kader van het Meetnet kolonievogels (Boele e.a. 2020, 2024). In 2018 bleek dat de populatie kleine mantelmeeuw in het havengebied van Rotterdam circa 61% van de populatie in het gehele Deltagebied uitmaakte en circa 33% van de Nederlandse populatie (tabel 4.3).

In 2023 broedden naar schatting 70.250 paar kleine mantelmeeuwen in Nederland (Boele e.a. 2024), 30.700 paar in het Deltagebied en 17.082 paar in het havengebied van Rotterdam (Lilipaly & Sluiter 2024). Daarmee is de populatie kleine mantelmeeuwen in het havengebied van Rotterdam circa 56% van de populatie in het Deltagebied, en 24% van de landelijke populatie. In de periode 2001-2003 was het aandeel van de landelijke populatie nog omstreeks 30%. Het relatieve belang van het havengebied voor de kleine mantelmeeuw is daarmee afgenomen (tabel 4.3).

grote jaarlijkse toename in de jaren vóór 2000 is de lange termijntrend van de kleine mantelmeeuw (1990 t/m 2023) niettemin positief, namelijk landelijk een jaarlijkse toename van 3,2% (1990-2023)²⁹ en in het havengebied een jaarlijkse toename van 1% (1993-2023).

²⁸ Meijndel en Maasvlakte/Europoort ontleend aan Spaans (1983), Hompelvoet aan Meininger e.a. (1999).

²⁹ <https://www.sovon.nl/indexen-en-aantallen> --> Broedvogels

	Jaarlijkse trend kleine mantelmeeuw		
	1993-2000	2001-2010	2011-2023
Nederland	+ 10,8 %	+ 1,3 %	-3,1 %
Zuid-Holland	+ 13,8 %	-1,2 %	-2,7 %
Havengebied Rotterdam	+ 13,6 %	-1,9 %	-4,1 %

Tabel 4.4. Aantalontwikkeling van de broedpopulaties kleine mantelmeeuwen in drie perioden

In het broedseizoen foerageren mannelijke kleine mantelmeeuwen vooral op de Noordzee, vrouwtjes vaker ook in de Waddenzee (voornamelijk in de geulen, achter vissersschepen) en in het binnenland, tot op 100 km van de kolonie. Soms worden zelfs nog langere foerageertrips gemaakt tijdens het broedseizoen, waarbij bijvoorbeeld vogels vanaf Texel naar Engeland vliegen en terug (Camphuysen 2013). Dat is een afstand van meer dan 200 km enkele reis.

Het menu van de kleine mantelmeeuw is gevarieerd (vis, schaaldieren, visserij-afval, schelpdieren, regenwormen, kleine zoogdieren, aas) en afhankelijk van het foerageergebied, waarbij wel enige individuele dieetspecialisatie voorkomt. Vis uit zee vormt in het broedseizoen de belangrijkste prooicategorie. Veel hiervan wordt in de vorm van visserij-afval bemachtigd bij vissersschepen, maar kleine mantelmeeuwen vissen ook zelfstandig, wat tot uiting komt in een groter aandeel energierijke (vette) vissoorten (zandspieringen, haringachtigen, makrelen) in het dieet dan bij de zilvermeeuw

(Camphuysen 2013). Het visserij-afval bestaat voor een groot deel uit platvissen, die minder vet zijn. Kleine mantelmeeuwen zijn dus beter in staat om zichzelf te voeden met kwalitatief betere vissen dan zilvermeeuwen.

Kleine mantelmeeuwen zijn overwegend trekvogels die overwinteren in westelijk Afrika, Spanje, en Portugal, maar recent ook veelvuldig in Engeland. Een klein deel van de in Nederland broedende kleine mantelmeeuwen brengt de winter in het Deltagebied door.

4.3.3 CONCLUSIE KLEINE MANTELMEEUW

Door de komst van de vos in de vastelandsduinen zijn in de jaren tachtig grote aantallen kleine mantelmeeuwen gaan broeden in het havengebied van Rotterdam. Begin jaren tachtig waren er 360 paar kleine mantelmeeuwen in het havengebied van Rotterdam en op het hoogtepunt, in de jaren 2001 t/m 2003, ruim 30.000. Daarna namen de aantallen af tot rond de 17.000 broedpaar, nog ver boven het niveau van begin jaren tachtig.

4.4 OORZAKEN VAN AFNAME VAN DE AANTALLEN ZILVERMEEUWEN EN KLEINE MANTELMEEUWEN

Al ruim dertig jaar nemen in Nederland de aantallen zilvermeeuwen voortdurend af en bij de kleine mantelmeeuw is de afname zo'n vijftientig jaar aan de gang (afbeeldingen 4.2 en 4.5). Meerdere drukfactoren hebben potentieel een negatief effect op de meeuwen. In een recente studie worden predatie, havenexploitatie en afgenomen voedselbeschikbaarheid de belangrijkste drukfactoren genoemd (Van Turnhout e.a. 2023). In dit hoofdstuk beschrijven wij voor het havengebied Rotterdam de drukfactoren en doen wij een poging om de effecten te ontwarren, inclusief het mogelijk nog naijlende effect van legselbehandeling, die voor het laatst is gedaan in 2020. Het ontwarren van de effecten is niet eenvoudig omdat de ontwikkelingen samenlopen in de tijd.

Deze paragraaf is grotendeels gebaseerd op de bovengenoemde studie van Sovon Vogelonderzoek Nederland, Buijs Eco Consult en Deltamilieu Projecten (Van Turnhout e.a. 2023). De ecologie van meeuwen in die studie is beschreven door R.J. Buijs. Verder is gebruikt gemaakt van een rapport van Staro Natuur en Buitengebied (2023), een studie in opdracht van het Havenbedrijf Rotterdam. Deze studie is het resultaat van een raadpleging van enkele meeuwenexperts, waaronder Buijs.

4.4.1 DE AFNAME IN HET HAVENGEBIED VAN ROTTERDAM VERGELEKEN MET NEDERLAND

Tot 2002 werden in het havengebied van Rotterdam geen grootschalige ingrijpende maatregelen genomen tegen het broeden van zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen. De meeste zilvermeeuwen beginnen te broeden in hun vijfde levensjaar en de meeste kleine mantelmeeuwen in hun vierde levensjaar. Een eventueel effect van maatregelen tegen het broeden zal dus pas in 2007 (zilvermeeuw) dan wel 2006 (kleine mantelmeeuw) zichtbaar zijn. Daarom is de aantalontwikkeling in het havengebied van Rotterdam vergeleken met de aantalontwikkeling in Nederland sinds 2007 (zilvermeeuw) en 2006 (kleine mantelmeeuw) (afbeeldingen 4.8 en 4.9).

Sinds 2007 (zilvermeeuw) respectievelijk 2006 (kleine mantelmeeuw) is de aantalontwikkeling van beide meeuwen in het havengebied van Rotterdam in grote lijnen gelijk aan de aantalontwikkeling in

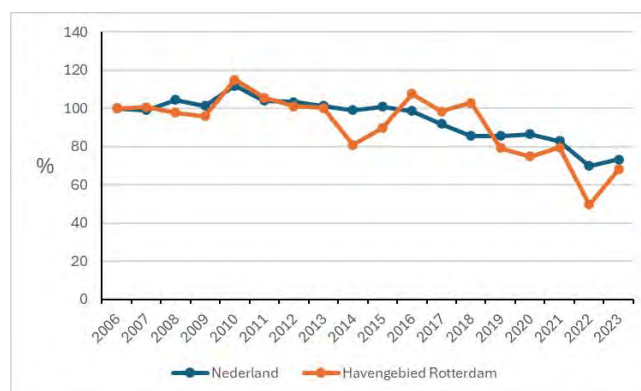
Nederland als geheel (afbeeldingen 4.8 en 4.9). Bij de zilvermeeuw was in 2023 de broedpopulatie in het havengebied van Rotterdam 52% van het aantal in 2007 en landelijk was dat 53%. Bij de kleine mantelmeeuw was dat 68% tegen 73%.

Vergeleken met het landelijke beeld zijn er bij de zilvermeeuw twee jaren met een duidelijk negatievere ontwikkeling in het havengebied. Dat zijn 2015 en 2019. Bij de kleine mantelmeeuw zijn dit 2014 en 2019 (afbeeldingen 4.8 en 4.9).

We kijken eerst naar legselbehandeling (§ 4.4.2), dan broedvrijhouden (§ 4.4.3) en de komst van de vos (§ 4.4.4) en tenslotte behandelen we nog voedselbeschikbaarheid, een algemeen probleem, dat niet specifiek is voor het havengebied van Rotterdam (§ 4.4.5).

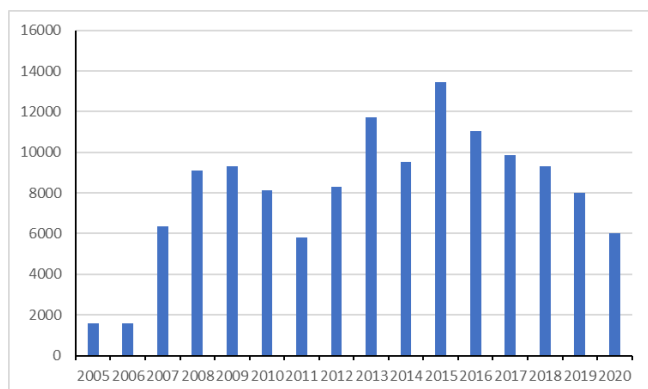
Afbeelding 4.8. Geïndexeerde aantalontwikkeling van de broedpopulatie zilvermeeuwen in Nederland en in het havengebied van Rotterdam 2007-2023 (2007 op 100% gesteld)

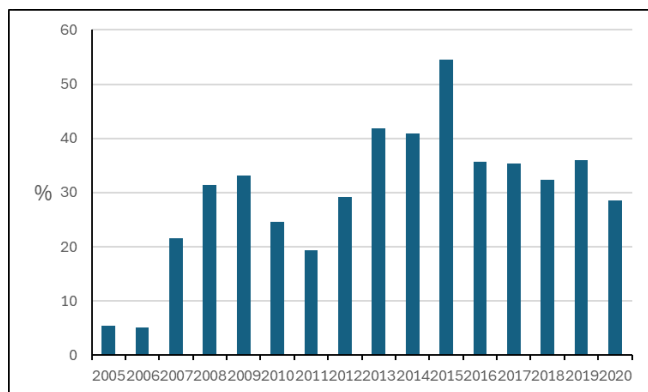
Afbeelding 4.9. Geïndexeerde aantalontwikkeling van de broedpopulatie kleine mantelmeeuwen in Nederland en in het havengebied van Rotterdam 2006-2023 (2006 op 100% gesteld)

4.4.2 LEGSELBEHANDELING

In 2002 begon het behandelen van legsels, aanvankelijk op basis van ontheffingen ex artikel 68 Flora- en faunawet verleend aan individuele bedrijven (Lensink & van Horssen 2009). Later gebeurde dit op basis van een faunabeheerplan i.c.m. een provinciale vrijstelling en werd een ontheffing verleend aan de FBE. Vanaf 2007 nam het aantal behandelde legsels snel toe (afbeelding 4.9). Vanaf 2015 namen de aantallen gestaag af, vanaf 2021 is het bewerken van nesten niet meer toegestaan. Er zijn alleen totale cijfers beschikbaar van de behandeling van legsels van zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw samen.³⁰ In 2008 lag het aantal behandelde legsels rond de 9.000 en dat bleef tot en met 2018 afgerond het jaarlijkse gemiddelde. De ontwikkeling in het aantal behandelde legsels volgde in grote lijnen de ontwikkeling van het aantal broedparen in het havengebied. In de meeste jaren lag het aantal behandelde legsels tussen de 30 en 40% van het aantal broedparen (afbeelding 4.10).

Afbeelding 4.10. Aantal behandelde legsels van zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw samen in het havengebied van Rotterdam 2006-2023

De relatieve piek in legselbehandeling in de jaren 2008-2010 kan bijgedragen hebben aan de negatieve afwijking van de trend van de broedpopulaties meeuwen in het havengebied van Rotterdam in respectievelijk 2014 (kleine mantelmeeuw) en 2015 (zilvermeeuw). Aan de andere kant heeft de piek in legselbehandeling in 2015 niet geleid tot een negatieve afwijking vier of vijf jaar later.

4.4.3 BROEDVRIJ HOUDEN

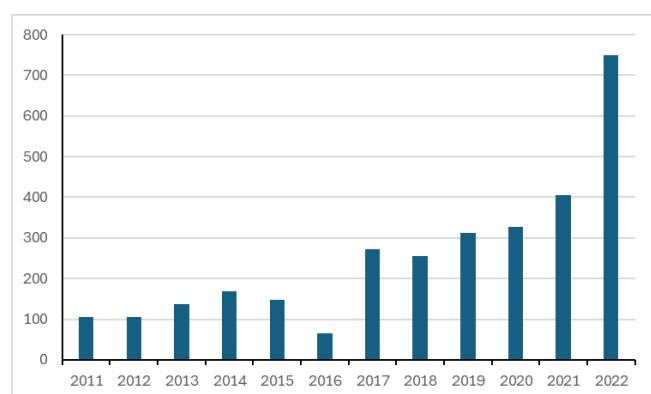
Broedvrij houden is het weren en opzettelijk storen van zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen van 1 februari tot en met 31 juli, 24 uur per etmaal, om broeden te voorkomen. Het meest effectief is een persoon met een hond onder appèl, in combinatie met 's nachts een autonome laser. In 2010 werd voor het eerst een terrein broedvrij gehouden (Staro Natuur en Buitengebied 2023). In dat jaar ging het maar om één hectare, maar in de jaren daarna nam de broedvrij gehouden oppervlakte sterk toe, tot 750 hectare in 2022 (afbeelding 4.12). Vooral het Havenbedrijf laat terreinen broedvrij houden, met name terreinen die op het punt staan uitgegeven te worden. Sinds het niet meer mogelijk zijn van legselbehandeling (2022) laten ook bedrijven, op basis van het jaarlijkse maatwerkadvis, hun terreinen of delen daarvan broedvrij houden. Dit verklaart de toename in het jaar 2022 in afbeelding 4.12 waarin de jaarlijks broedvrij gehouden oppervlakte in de periode 2011-2022 is weergegeven.

Meeuwen die door broedvrij houden niet gaan broeden op een bepaald terrein, kunnen om te broeden uitwijken naar andere terreinen in het havengebied van Rotterdam. Bij een visuele beoordeling van trend van de oppervlakte broedvrij

Afbeelding 4.11. Aandeel jaarlijks behandelde legsels van zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw samen in het havengebied van Rotterdam 2005-2020. (Bronnen voor legselbehandeling 2005-2014: Lensink (2015); 2015: Dora registratiesysteem FBE Zuid-Holland; 2016-2020: Jaarverslagen FBE Zuid-Holland; bronnen voor aantal broedparen in het havengebied zijn de telrapporten van Deltamilieu Projecten). Noot: in de periode 2005-2020 was het aandeel stormmeeuw t.o.v. totaal van zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw in geen enkel jaar meer dan 1%. Noot: na 2020 zijn geen legsels meer behandeld.

³⁰ In eerdere rapportages staan wel inschattingen van de aandelen van de drie meeuwensoorten, maar die zijn onvoldoende zeker om over te nemen in dit faunabeheerplan.

gehouden terrein (afbeelding 4.12) lijkt dit niet gecorreleerd met negatieve afwijkingen van de aantalontwikkeling van de broedpopulaties meeuwen in het havengebied (afbeeldingen 4.8 en 4.9). Zo werd er in het jaar 2022 relatief veel broedvrij gehouden. De trend van 2022 (vergeleken met 2021) was in het havengebied echter niet anders dan landelijk. Er is geen rekening gehouden met verandering in de ruimtelijke verspreiding binnen het havengebied. Broedvrij houden beoogt een verandering in ruimtelijke verspreiding binnen het havengebied.

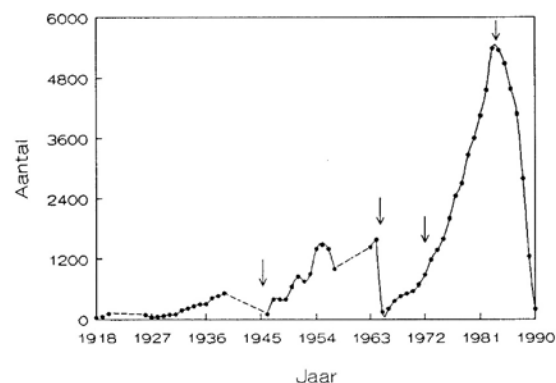

Afbeelding 4.12. De jaarlijks broedvrij gehouden oppervlakte (in ha) in het havengebied van Rotterdam 2011-2022 (Staro Natuur en Buitengebied 2023)

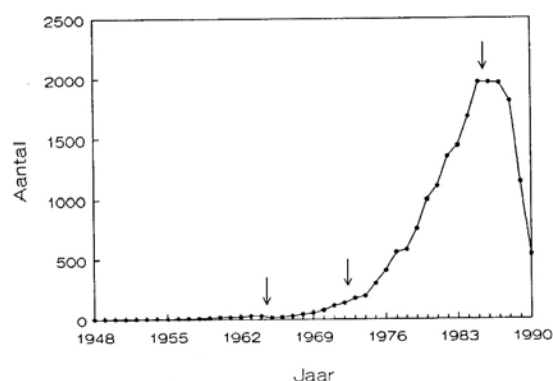
4.4.4 DE INVLOED VAN DE VOS OP MEEUWEN

De vestiging van vossen in de Hollandse vastelandsduinen in de jaren '80 leidde tot verdwijnen van de grote meeuwenkolonies in Meijndel en bij Schoorl (afbeeldingen 4.13 en 4.14, Bouman e.a. 1991, Spaans e.a. 1996). De meeuwen van Meijndel hebben zich deels in het havengebied gevestigd. Een kleiner deel is gaan broeden op daken van gebouwen in steden en dorpen in de kuststreken (Bouman e.a. 1991, Spaans e.a. 1996). Het broeden op daken is vervolgens geleidelijk toegenomen en in Nederland als geheel broedt tegenwoordig 10% van de zilvermeeuwen én 10% van de kleine mantelmeeuwen op daken (Van Turnhout e.a. 2023).

Een ander voorbeeld van de invloed van de vos is het haven- en industrieterrein Moerdijk, waar vossen zich vestigden in 1998. De predatie door deze vossen zorgde ervoor dat de broedpopulatie meeuwen binnen twee broedseizoenen van niet omheinde (in erfpacht) uitgeefbare haventerreinen verhuisde naar omheinde uitgegeven bedrijfsterreinen, blijkens gekleurde exemplaren. Tegelijkertijd

Afbeelding 4.13. Het aantal broedpaar zilvermeeuwen in Meijndel 1918-1990. Vanuit Meijndel verhuisden veel meeuwen in de loop van de jaren tachtig naar het havengebied van Rotterdam. Bron: Bouman e.a. (1991), die de volgende fases onderscheiden: toename tot 1940, afname 1940-1945 door het massaal rapen van eieren voor consumptie, relatief zwakke toename 1946-1964 onder invloed van bestrijding, 1965 ineenstorting door bestrijdingsmiddelen geloosd door een fabriek in het havengebied van Rotterdam, 1966-1983 snelle toename, 1984-1990 zeer snel verdwijnen van de kolonie door de vos.

Afbeelding 4.14. Het aantal broedpaar kleine mantelmeeuwen in Meijndel 1948-1990. Vanuit Meijndel verhuisden veel meeuwen in de loop van de jaren tachtig naar het havengebied van Rotterdam. Omdat de kleine mantelmeeuw tot eind jaren zestig slechts in klein aantal aanwezig is, zijn er maar twee duidelijke fases: snelle toename tot 1985, 1987-1990 zeer snel verdwijnen van de kolonie door de vos.

vestigden de eerste meeuwen zich op de daken van dit haven- en industrieterrein. Toen de vos in 2009 ook binnen de omheinde haventerreinen op Moerdijk zijn intrek had genomen, is een groot deel van de broedvogels verhuisd naar enkele vosvrije eilanden in het Haringvliet en het Hollands Diep, met name de Sassenplaat (Van Turnhout e.a. 2023).

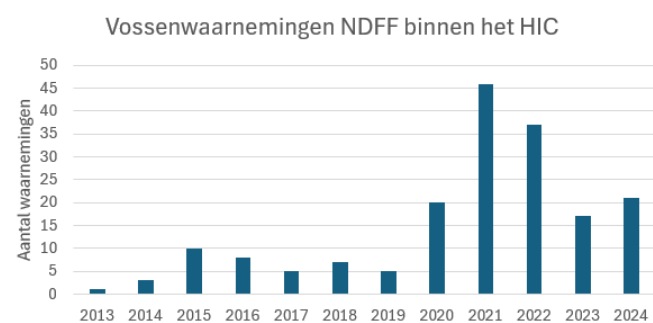
Stienen e.a. (2023) beschrijven eenzelfde fenomeen in het havengebied van Zeebrugge (België), waar de vos in 2005 verscheen. Dit zorgde voor veel predatie

en verstoring van de aldaar bodembroedende meeuwen. Meeuwen gingen op daken broeden in Zeebrugge en andere steden. In dezelfde tijd ontstond in de Antwerpse haven een grote kolonie van meeuwen afkomstig van het Land van Saeftinghe die daar door de komst van de vos waren verjaagd (Arts & Janse 2021).

In het havengebied van Vlissingen-Oost heeft de vos in 2018 de meeuwenkolonies ontdekt (Lilipaly & Sluijter 2022). Inmiddels broeden in dit, vele honderden hectares grote gebied, nauwelijks nog meeuwen op de grond. In met schrikdraad afgezette broedgebieden is nog sprake van enig broedsucces. Ook is het aantal dakbroeders in deze haven toegenomen en is op basis van kleurringgegevens duidelijk dat een groot deel van de broedvogels zich verplaatst heeft naar de Hooge Platen in de Westerschelde. De komst van de vos gaat ook gepaard met een toename van dakbroeders in het stedelijk gebied van Vlissingen en Middelburg. Uit ringonderzoek blijkt dat een deel van deze broedvogels afkomstig is uit het havengebied Vlissingen-Oost (van Turnhout e.a. 2023).

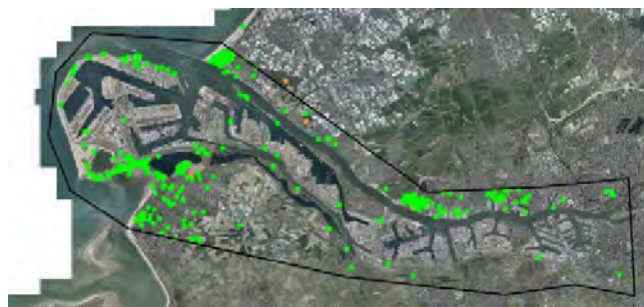
De invloed van de vos op meeuwen in havengebied Rotterdam

Sinds 2015 wordt de vos regelmatig waargenomen in het havengebied van Rotterdam en vanaf 2019 is er sprake van een sterke toename van de vossenstand (afbeelding 4.15) (Thissen e.a. 2023).

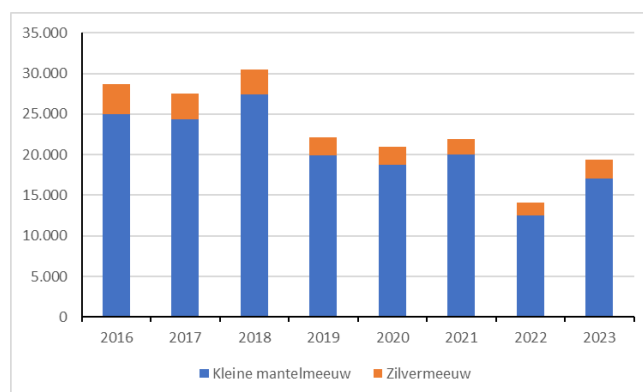
Afbeelding 4.15. Aantal geregistreerde vossenwaarnemingen binnen het havengebied tussen 2013 en 2024 (bron: NDFF). Dalingen 2023 en 2024 zijn te verklaren door vossenafschot.

In 2020 waren er zes actieve vossenburchten in Maasvlakte/ Europoort, in 2021 tien en in 2022 acht (bron: Staro Natuur en Buitengebied). Ruimtelijk gezien komt de vos in het hele havengebied voor, maar de hoofdmoot van waarnemingen vindt plaats op Maasvlakte 1 (afbeelding 4.16).

Afbeelding 4.16. Verspreiding vossenwaarnemingen in (de directe omgeving van) het havengebied Rotterdam tussen 2013 en 2022 (bron: NDFF)

De aantalontwikkeling tussen 2016-2018 en 2022 laat het effect van de vos vanaf 2019 nadrukkelijk zien. In het havengebied is de zilvermeeuw in de periode 2016-2022 afgenomen van 3.689 naar 1.597 broedpaar en de kleine mantelmeeuw van 24.974 naar 12.479 broedpaar. De afname was het grootst in het belangrijke deelgebied Eerste Maasvlakte, waar de kleine mantelmeeuw met 79% en de zilvermeeuw met 86% afnam (Lilipaly & Sluiter 2023). Kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw samen zijn in het hele havengebied tussen 2016 en 2022 met de helft afgenomen (afbeelding 4.17). Van de afname op de Maasvlakte is bekend dat dit een gevolg is van predatie door de recent daar gevestigde vos. In 2023 was enig herstel van de populaties zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw zichtbaar, waarschijnlijk is dat vooral een gevolg van het plaatsen van vossenwerende raster rond enkele broedkolonies van meeuwen. Zie ook § 6.4.6 'Maatregelen ter verbetering van het broedsucces van meeuwen'.

Afbeelding 4.17. Aantalontwikkeling van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw in het havengebied van Rotterdam 2016-2023 (bron: jaarlijkse telrapporten van Deltamilieu Projecten).

Het lokaal verdwijnen van populaties kustbroedvogels (o.m. kluut, kokmeeuw, zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw) wordt veelal toegewezen aan predatie door vossen. Daarnaast zorgt kolonisatie door de vos ervoor dat terreinen ongeschikt worden voor kustbroedvogels als broedlocatie (Lilipaly e.a. 2019, 2020a; Lilipaly & Sluijter 2021, 2022). Daarbij hebben vossen naast predatie ook een verstorend effect: vogels verlaten de nesten, de eieren koelen te veel af, wat tot een zeer laag broedsucces leidt. In het daaropvolgende jaar keren de vogels slechts in geringe mate terug (Arts & Janse 2021).

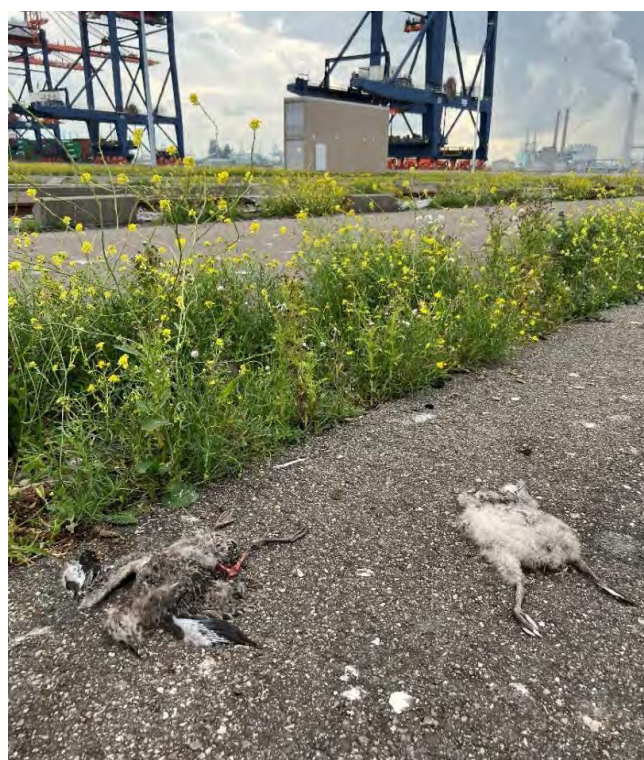
In het havengebied van Rotterdam hebben vossen vanaf 2019 grote invloed gehad op de tot die tijd grote meeuwenkolonies op de niet-omheinde Vuurtorenvlaakte, op het Papegaaienbekeiland (= eiland Kleine Beer) en op het omheinde terrein van het containerbedrijf Euromax. Op de Vuurtorenvlaakte zakte het aantal broedparen meeuwen van rond de 3.000 naar bijna nul en op het Papegaaienbekeiland van rond de 1.000 naar omstreeks 500 (afbeelding 4.21). De afgelopen jaren zijn twee vossenburchten verschenen in de naaste omgeving van de Euromax-kolonie. Sporen en foto's hebben aangetoond dat vossen in 2020, 2021, 2022 en 2023 het Papegaaienbekeiland hebben bereikt (afbeelding 4.18), hoewel er ruim 200 meter open water tussen het eiland en de vaste wal ligt. De afgelopen jaren zijn twee vossenburchten verschenen in de naaste omgeving van de Euromax-kolonie. Broedvogels van de niet omheinde Vuurtorenvlaakte verplaatsten zich vanaf 2019, na de komst van de vos, grotendeels naar de (elektrisch) omheinde Euromax-terminal. Daar vestigden zich in 2021 omstreeks 1.000 broedpaar meeuwen (afbeelding 4.21). Maar de vos ontdekte al snel dat hij via de spoorrails het terrein van Euromax gemakkelijk op kon komen. Dit zijn de vossen die al jaren een burcht hebben op het naastliggende terrein van Maasvlakte Olie Terminal. De predatie op het terrein van de Euromax-terminal was enorm en het aantal broedparen nam af (Van Turnhout e.a. 2023). Er werden zowel eieren geroofd als kuikens gedood (afbeelding 4.20). Een deel van de meeuwen op het Euromax-terrein ging op hoogte broeden (mededeling R.J. Buijs).

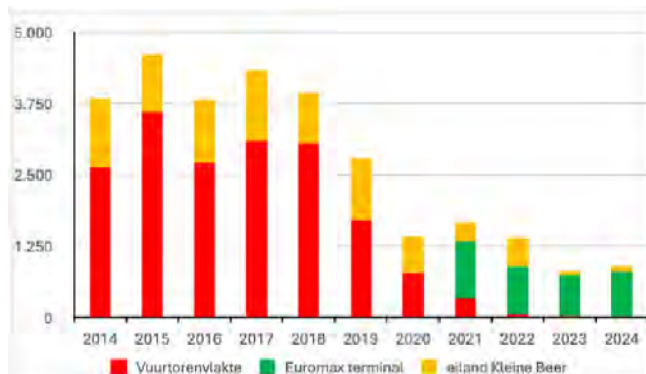
Afbeelding 4.18. Vos op eiland Kleine Beer in 2020, geregistreerd met cameraval (bron: Staro).

Afbeelding 4.19. Ligging Vuurtorenvlaakte (oranje), Euromax terminal (blauw) en eiland Kleine Beer (geel)

Afbeelding 4.20. Door vos gedode meeuwenkuikens op het terrein van Euromax. © R.J. Buijs

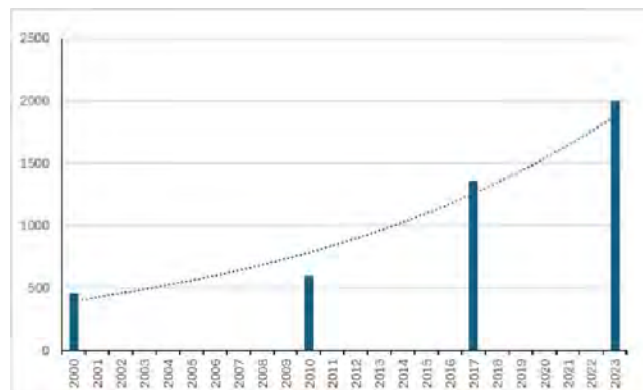

Afbeelding 4.21. Aantal broedpaar meeuwen (zilverbmeeuw, kleine mantelmeeuw en gering aantal stormmeeuw) in de kolonies Vuurtorenvakke, Euromax terminal en eiland Kleine Beer over periode 2014-2024 (bron: Staro Natuur en Buitengebied 2023, aangevuld door Buijs Eco Consult)

De aanwezigheid van vossen leidt tot verandering in de terreinkeuze van de meeuwen. Zo gaan de meeuwen meer broeden op omheinde terreinen, dat wil zeggen op terreinen van bedrijven, echter, vanwege veiligheidsvereisten aan bedrijven is deze verplaatsing naar bedrijfsterreinbedrijfsterreinen niet wenselijk (Thissen e.a. 2023). Meeuwen gaan ook binnen het havengebied meer op daken broeden, met name op gebouwen in Distripark Maasvlakte West en verder op (drijvende) tankdaken. Op daken van gebouwen in het Distripark broedden in 2023 omstreeks 400 paar zilverbmeeuwen en 800 paar kleine mantelmeeuwen (Van Lierop e.a. 2024).

Toen de kleine mantelmeeuwen zich in de jaren zestig in het havengebied van Rotterdam vestigden, broedden er in Nederland geen meeuwen op daken (Spaans 1998a, 1998b). De komst van de vos in het duingebied Meijndel leidde in de jaren tachtig tot vertrek van de daar in grote aantallen broedende meeuwen naar het havengebied van Rotterdam en naar daken in Den Haag, Leiden en Katwijk. Het broeden op daken in Den Haag is verder toegenomen door de vestiging van de vos in het havengebied van Rotterdam. Waarnemingen van enkele gekleurringde meeuwen in 2018 en 2019 laten zien dat meeuwen die in het havengebied van Rotterdam hebben gebroed of daar zijn geboren, zich hebben gevestigd op daken in Den Haag. Het zou kunnen gaan om ongeveer 120 zilverbmeeuwen en ruim 400 kleine mantelmeeuwen die eerder in het havengebied van Rotterdam hebben gebroed (Huijg & Buijs 2019). In Den Haag broeden nu zo'n 2.000 meeuwen op daken (afbeelding 4.22). Landelijk

broedt tegenwoordig 10% van de zilverbmeeuwen en ook 10% van de kleine mantelmeeuwen op daken (van Turnhout e.a. 2023).

Afbeelding 4.22. Aantalontwikkeling van op daken broedende meeuwen in Den Haag. Bronnen: voor 2000 en 2010 (de Ruijter 2020), voor 2017 (Buijs & Huijg 2019), voor 2023 (mededeling Buijs Eco Consult).

4.4.5 VOEDSELBESCHIKBAARHEID

Visserij is de pijler geweest onder de sterke toename van de kleine mantelmeeuw tussen 1970 en het midden van de jaren negentig. Dat geldt ook voor de zilverbmeeuw in de jaren zeventig en tachtig, maar in iets mindere mate (Van Turnhout e.a. 2023). Visserij maakt via overboord gezette ongewenste en ondermaatse vis (bijvangst) en snijafval, op zee uit gevangen vissen gestripte ingewanden, voedsel beschikbaar dat anders onbereikbaar is voor de meeuwen. De hoeveelheid bijvangst is in de jaren zestig sterk gestegen door de opkomst van de boomkorvisserij (Camphuysen 2013). Dat de zilverbmeeuw minder profiteerde van de visserij komt door de minder grote actieradius rond het nest dan de kleine mantelmeeuw. Vissersboten ver van de kust zijn buiten bereik van de broedkolonies zilverbmeeuwen.

De terugloop van de visserij-inspanning in de jaren tachtig leidde echter tot afname van de voedselbeschikbaarheid en uiteindelijk regelrecht voedselgebrek voor de meeuwen. De vermindering van de visserij was toen een gevolg van de tweede oliecrisis en de regulering van de boomkorvisserij, met in 1987 begrenzing van het motorvermogen van boomkorkotters tot 2000 pk en begrenzing van de lengte van de boomkor tot 12 meter (Rijnsdorp e.a. 2008, Camphuysen 2013). Het voedselgebrek voor de meeuwen was duidelijk zichtbaar in een broedkolonie op Texel, waar kuikens van meeuwen drastisch in gewicht afnamen in het weekeinde

(Camphuysen 2013). De boomkorvissers vissen niet in het weekeinde. Het broedsucces van de kleine mantelmeeuwen op Terschelling nam sterk af. Een experiment met bijvoeren van kuikens toonde aan dat voedselgebrek de oorzaak was (Bukacinski e.a. 1998).

De EU heeft in 2013 in de zeevisserij een aanlandingsplicht van gevangen vissen, inclusief de ondermaatse exemplaren, ingesteld. De minder grote actieradius van de zilverbmeeuw verklaart waarom deze eerder last kreeg van verminderde voedselbeschikbaarheid.

De zilverbmeeuwen en kleine mantelmeeuwen hebben in het verleden niet alleen geprofiteerd van de visserij, maar ook van toenemende hoeveelheden huishoudelijk afval op open stortplaatsen. Maar ook dit voedselaanbod is sterk afgenomen, door sluiting van bijna alle open stortplaatsen in de jaren tachtig en negentig. Er waren honderden stortplaatsen in Zuid-Holland (afbeelding 4.23). Huishoudelijk afval wordt niet meer gestort (Rijkswaterstaat Werkgroep

Afvalregistratie 2024). Meeuwen foerageren nog wel op overslagplaatsen van afval, zoals bij de AVR in het havengebied van Rotterdam, maar daar worden ze jaarrond verjaagd met jachtvogels.

Zilverbmeeuwen waren meer afhankelijk van stortplaatsen dan kleine mantelmeeuwen en hebben waarschijnlijk meer geleden onder de sluiting van stortplaatsen. Een voorbeeld is een telling van meeuwen in december 1967 op 104 vuilnisbelten in Friesland, Groningen en Drenthe: er werden ruim 26.000 zilverbmeeuwen geteld (Spaans 1971).

Kleine mantelmeeuwen met kleurringen, die broeden in het havengebied van Rotterdam, worden in de broedtijd gezien op de stortplaats bij Tilburg, 80 km van hun broedgebieden. Deze afstand is voor zilverbmeeuwen uit het havengebied van Rotterdam te ver, want hun bereik is over het algemeen niet meer dan 25 tot 50 km (Van Turnhout e.a. 2023). Ook op dit punt heeft de kleine mantelmeeuw profijt van zijn grotere actieradius.

Afbeelding 4.23. Kaart met voormalige stortplaatsen in Zuid-Holland (bron: website provincie Zuid-Holland 2020)

4.4.6 CONCLUSIE

Over de lange termijn gezien is verminderde voedselbeschikbaarheid de belangrijkste oorzaak van de afname van de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw, zowel op landelijk niveau als in het havengebied. Bij de zilvermeeuw begon dit al eind jaren tachtig en bij de kleine mantelmeeuw begin jaren negentig.

Legselbehandeling is enkele jaren geleden beëindigd, maar heeft mogelijk enige invloed gehad op de afname van de broedpopulaties meeuwen in het havengebied van Rotterdam. Het broedvrij houden lijkt geen effect te hebben gehad op het aantal broedende meeuwen in het Rotterdams havengebied.

De vos heeft sinds 2019 een groot effect op de terreinkeuze en het broedsucces van de meeuwen. Ook is een effect zichtbaar op het aantal broedparen. De laatste jaren is de invloed van de vos het meest bepalend, maar sinds 2023 treft het havenbedrijf Rotterdam preventieve maatregelen om predatie door vossen te beperken en worden vossen intensief beheerd (zie § 6.4.6). Mogelijk gaat dit leiden tot enig herstel van de broedpopulaties meeuwen in het havengebied.

4.5 STAAT VAN INSTANDHOUDING

In artikel 11.44 eerste lid Besluit activiteiten leefomgeving is bepaald dat een aanwijzing van een vergunningvrij geval voor een fauna-activiteit (Vogelrichtlijn) niet mag worden gedaan als de activiteit kan leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding. In artikel 11.63 eerste lid Bal is bepaald dat bestrijding van schade door of namens grondgebruikers wordt uitgevoerd conform het faunabeheerplan. Dit vraagt om een beoordeling in het faunabeheerplan of de geplande bestrijding

in Zuid-Holland van invloed kan zijn op de staat van instandhouding van de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw. Daartoe hebben wij de staat van instandhouding van beide meeuwensoorten in Zuid-Holland bepaald. In paragraaf 6.3 beoordelen wij de invloed van de maatregelen op de staat van instandhouding. De staat van instandhouding is in de Bijlage bij artikel 1.1. Omgevingswet als volgt omschreven: 'effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van de soort.' In paragraaf 3.6 van dit plan is toegelicht hoe de staat van instandhouding wordt beoordeeld.

4.5.1 STAAT VAN INSTANDHOUDING VAN DE ZILVERMEEUW

Element 1: Populatie

Element 1 (populatiodynamische gegevens) wordt afgemeten aan aantalstrend en omvang van de populatie, vergeleken met de gunstige referentiewaarde.

Bij de zilvermeeuw is de gunstige referentiewaarde voor het element populatie de waarde in het jaar 1981 (Vogel e.a. 2021, daar bijlage 2).

Ontwikkeling

In 1981 broedden circa 75.000 paar zilvermeeuwen in Nederland (Spaans 1983). Dit zijn er nu nog circa 31.000 (Boele e.a. 2024). Hiermee is duidelijk dat de zilvermeeuw op het element populatie een ongunstige staat van instandhouding heeft.

In 1981 broedden er in Zuid-Holland omstreeks 6.000 paar zilvermeeuwen (Spaans 1983). Dat is de gunstige referentiewaarde voor Zuid-Holland.

In Nederland, Zuid-Holland en het havengebied van Rotterdam is de actuele trend van de broedpopulaties van de zilvermeeuw afnemend (tabel 4.5).

	Aantal broedparen	Jaar van aantal	Trend	Trend periode	Bronnen (voor aantal, voor trend)
Nederland	31.000	2023	-	2012-2023	Boele e.a. (2024), https://stats.sovon.nl/stats/soort/5920
Zuid-Holland	3.270	2020	-	2012-2023	aantal en trend: https://stats.sovon.nl/stats/soort/5920/?prov=ZH
Havengebied Rotterdam	2.151	2023	-	2012-2023	Lilipaly & Sluiter (2024), rapporten Deltamilieu Projecten

Tabel 4.5. Aantal broedparen en trend van zilvermeeuw

Toekomstperspectief

Er is geen enkele aanwijzing dat in de komende twaalf jaar het aantal broedparen zilvermeeuw in Zuid-Holland zich herstelt tot op het niveau van 1981. Hiervoor zou een verdubbeling van het huidige aantal nodig zijn. Naar verwachting verbetert de voedselbeschikbaarheid niet en neemt de invloed van de vos door verder gaande bescherming van de meeuwen tegen de vos wel wat af, maar verdwijnt niet.

Element 2: verspreiding

Ontwikkeling

Hoewel de aantallen zijn gedaald is de verspreiding ten opzichte van het jaar 1981 toegenomen. In 1981 broedde de zilvermeeuw maar op een handvol plekken in Zuid-Holland, namelijk alleen in de kuststrook (Spaans 1983), maar rond 2022 broedde de zilvermeeuw op veel meer plekken (afbeelding 4.24).

Toekomstperspectief

Er is geen indicatie dat de verspreiding van de zilvermeeuw als broedvogel in Zuid-Holland de komende twaalf jaar afneemt tot onder het niveau van 1981.

Element 3: Leefgebied

Ontwikkeling

De zilvermeeuw heeft te lijden onder een verminderde voedselbeschikbaarheid, met name door minder voedselaanbod in de vorm van overboord gezette bijvangst. De zilvermeeuw heeft door zijn kleinere actieradius qua voedselbeschikbaarheid een groter probleem dan de kleine mantelmeeuw. Verder is het leefgebied van de zilvermeeuw verslechterd door de komst van de vos.

Toekomstperspectief

Er is geen indicatie dat de beschikbaarheid van voedsel voor de zilvermeeuw de komende twaalf jaar verbetert. Naar verwachting leidt verdere inkrimping van de visserij op de Noordzee eerder tot een nog kleiner voedselaanbod. De invloed van de vos neemt naar verwachting door verder gaande bescherming van meeuwen tegen de vos af maar verdwijnt niet.

Eendoordeel

De staat van instandhouding van de zilvermeeuw in Nederland is ongunstig vanwege de elementen populatie en leefgebied (tabel 4.6). Dit komt overeen met de actuele beoordeling door Sovon.³¹

Afbeelding 4.24. Verspreiding van de zilvermeeuw als broedvogel in Zuid-Holland 2021-2023 (bron: Sovon, website).

	Nederland	Zuid-Holland
1) Populatie	ongunstig	ongunstig
2) Verspreiding	gunstig	gunstig
3) Leefgebied	ongunstig	ongunstig
TOTAAL	ongunstig	ongunstig

Tabel 4.6. Staat van instandhouding zilvermeeuw als broedvogel

³¹ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/5920>

4.5.2 STAAT VAN INSTANDHOUDING VAN DE KLEINE MANTELMEEUW

Element 1: Populatie

Element 1 (populatiodynamische gegevens) wordt afgemeten aan aantalstrend en omvang van de populatie, vergeleken met de gunstige referentiewaarde.

Ontwikkeling

In 1981 broedden 13.500 paar kleine mantelmeeuw in Nederland (Spaans 1983). Daarna namen de aantallen aanvankelijk sterk toe. Ondanks een lichte afname over de laatste 12 jaar (bron: Sovon, website) broedden er nu omstreeks 70.000 paar in Nederland (Boele e.a. 2024). Hiermee is duidelijk dat de kleine mantelmeeuw voor het element populatie een gunstige staat van instandhouding heeft.

	Aantal broedparen	Jaar van aantal	Trend	Trend periode	Bronnen (voor aantal, voor trend)
Nederland	70.250	2023	-	2012-2023	Boele e.a. (2024), https://stats.sovon.nl/stats/soort/5910
Zuid-Holland	21.450	2023	-	2012-2023	Aantal en trend: https://stats.sovon.nl/stats/soort/5910/?prov=ZH
Havengebied Rotterdam	17.082	2023	-	2012-2023	Lilipaly & Sluiter (2024), rapporten Deltamilieu Projecten

Tabel 4.7. Aantal broedparen en trend van kleine mantelmeeuw

Toekomstperspectief

Als de huidige afname in Nederland van jaarlijks 4% doorzet, zal de broedpopulatie over twaalf jaar circa 40% lager zijn dan nu, maar nog steeds ver boven de gunstige referentiewaarde uitkomen. Dat geldt ook voor de broedpopulatie in Zuid-Holland.

Element 2: verspreiding

Ontwikkeling

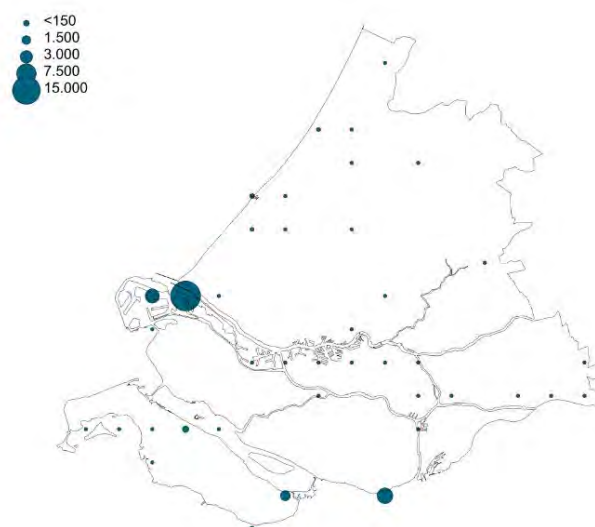
In Zuid-Holland is ten opzichte van 1981 de verspreiding van de kleine mantelmeeuw als broedvogel toegenomen. In 1981 broedde de kleine mantelmeeuw maar op een handvol plekken in Zuid-Holland, namelijk alleen in de kuststrook (Spaans 1983), rond 2022 broedde de kleine mantelmeeuw op veel meer plekken (afbeelding 4.25).

Toekomstperspectief

Er is geen indicatie dat de verspreiding van de kleine mantelmeeuw als broedvogel in Zuid-Holland de komende twaalf jaar afneemt tot onder het niveau van 1981.

In het referentiejaar 1981 broedden er in Zuid-Holland omstreeks 1.400 paar kleine mantelmeeuwen. Dit is ruim voldoende voor een duurzame populatie en 1.400 broedpaar is daarmee de gunstige referentiewaarde. In 2023 waren er omstreeks 21.450 broedpaar kleine mantelmeeuw in Zuid-Holland. Ook in Zuid-Holland heeft de kleine mantelmeeuw voor het element populatie een gunstige staat van instandhouding.

Na een sterke toename in de jaren tachtig en negentig is de aantalontwikkeling van de broedpopulatie van de kleine mantelmeeuw veranderd in een afname. Dat geldt voor Nederland, Zuid-Holland en het havengebied van Rotterdam.

Afbeelding 4.25. Verspreiding van de kleine mantelmeeuw als broedvogel in Zuid-Holland 2021 – 2023 (bron: Sovon, website)

Element 3: leefgebied

Ontwikkeling

Het leefgebied van de kleine mantelmeeuw is sinds 1981 wel wat minder gunstig geworden. De kleine mantelmeeuw heeft veel minder last van de verminderde beschikbaarheid van voedsel dan de zilvermeeuw. De laatste jaren is er invloed geweest

door de vestiging van de vos. Dit bij elkaar maakt dat het leefgebied alsnog gunstig beoordeeld wordt. Dit komt overeen met de actuele beoordeling door Sovon van dit element.

Toekomstperspectief

Er is geen indicatie dat de kleine mantelmeeuw meer last gaat krijgen van een kleiner voedselaanbod. Een heel groot deel van de populatie van Zuid-Holland

broedt in het havengebied van Rotterdam, waar sinds 2023 vossenwerende maatregelen worden getroffen.

Eindoordeel

De staat van instandhouding van de kleine mantelmeeuw in Nederland is gunstig, aangezien alle drie elementen van de staat van instandhouding gunstig zijn (tabel 4.8). Dit komt overeen met de actuele beoordeling door Sovon.³²

	Nederland	Zuid-Holland
1) Populatie	gunstig	gunstig
2) Verspreiding	gunstig	gunstig
3) Leefgebied	gunstig	gunstig
TOTAAL	gunstig	gunstig

Tabel 4.8. Staat van instandhouding kleine mantelmeeuw als broedvogel

³² <https://stats.sovon.nl/stats/soort/5910>

5. | Evaluatie maatregelen en noodzaak van beheer

5. | Evaluatie maatregelen en noodzaak van beheer

5.1 INLEIDING

Deze evaluatie heeft primair betrekking op de broedtijd van de jaren 2022 t/m 2024. Dit is de periode waarin door bedrijven in het havengebied Rotterdam maatregelen zijn uitgevoerd tegen zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw onder het Faunabeheerplan meeuwen havengebieden Rotterdam, Dordrecht en Alblasserdam 2022-2027. In dit faunabeheerplan is een nieuwe vorm van meeuwenbeheer in gang gezet³³. Uitgangspunt van de maatregelen was om bedrijven, daar waar noodzakelijk, in de gelegenheid te stellen in te kunnen grijpen om zo zoveel mogelijk incidenten met meeuwen te voorkomen. Deze maatregelen konden door bedrijven worden ingezet op basis van een door de FBE goedgekeurd maatwerkadvies. In § 5.2 is een evaluatie over het maatwerkadvies opgenomen, gevolgd door een evaluatie van voorgevallen incidenten met meeuwen in de periode van 2022 tot en met 2024 in § 5.3.

Op basis van het faunabeheerplan is in 2022 aan de FBE een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming verleend met een looptijd t/m 31 januari 2028 in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid en in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer. Deze ontheffing is onherroepelijk en geldt via overgangsrecht als vergunning op grond van de Omgevingswet.³⁴

Hieronder wordt weergegeven welke ontheffing dan wel vergunning wanneer geldig werd en tot wanneer deze gebruikt kon worden (als gevolg van juridische uitspraak).

Het goedkeuringsbesluit van het faunabeheerplan maakte het mogelijk om op basis van de provinciale vrijstelling nesten, waar noodzakelijk, in incidentele gevallen te vernielen³⁵. Het goedkeuringsbesluit is in de bodemprocedure door de rechtbank Den Haag vernietigd.³⁶ Daartegen is geen hoger beroep ingesteld. Dit betekent dat sinds de uitspraak er

Besluit	Geldig van - tot	Toestemming voor
ODH279216 Wnb-ontheffing	24-03-2022 t/m 31 januari 2028	• Vangen en doden zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw (door hierna genoemde jachtvogels) • Gebruik haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds • Rapen en onder zich hebben van eieren van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw
ODH106327 OW-vergunning	28-05-2024 t/m 12-07-2024	Het opzettelijk vernielen of het opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw.
PZH-2022-800151932	15-03-2022 t/m 18-04-2024	Goedkeuringsbesluit faunabeheerplan meeuwen incl. het vernielen van nesten

³³ Bedrijven kunnen alleen, op basis van een door een ecooloog en de bedrijfs veiligheidsdeskundige opgesteld maatwerkadvies, meeuwenbeheer toepassen waar dat vanwege veiligheid noodzakelijk is. De maatregel nestbewerking is niet meer toegestaan.

³⁴ Per 2024 is een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming overgegaan in een omgevingsvergunning.

³⁵ Op basis van de provinciale vrijstelling nog onder Wnb-regime.

³⁶ Rechtbank Den Haag 6 augustus 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:13598

geen gebruik meer kon worden gemaakt van deze provinciale vrijstelling.

In de praktijk zijn de volgende maatregelen uitgevoerd:

- weren van meeuwen: deze maatregelen waren niet ontheffingsplichtig omdat ze waren gericht op het ter plekke voorkomen van de aanwezigheid van meeuwen.
- verjagen van meeuwen: deze maatregelen vonden plaats als meeuwen daadwerkelijk op de grond aanwezig waren, op zoek naar een geschikte broedplaats. Het verjagen valt juridisch onder het opzettelijk storen³⁷. Dit was ontheffingsplichtig tenzij deze verstoring niet van wezenlijke invloed was op de staat van instandhouding van de zilverbmeeuw en de kleine mantelmeeuw. In het vorige faunabeheerplan was onderbouwd dat hier geen sprake van was en het verjagen zonder ontheffing kon plaatsvinden.
- verplaatsen van meeuwnesten: dit vond plaats als een nest op een locatie lag waar dit om veiligheidseisen ongewenst was. Door het nest te verplaatsen, met inachtneming van het verplaatsingsprotocol, konden incidenten voorkomen worden en kon het nest gespaard blijven.
- vernielen van meeuwnesten: dit vond alleen plaats als een nest niet verplaatsbaar was of als, incidenteel, de verplaatsing niet lukte.

Maatregelen om te weren en opzettelijk te storen betreffen deels hetzelfde type maatregelen en een aantal valt onder wat in de praktijk vaak broedvrij houden wordt genoemd. Vanwege het juridische karakter en het verschil in wel of niet vergunningsplichtig zijn, wordt in dit hoofdstuk gewerkt met de termen 'weren' (niet vergunningsplichtig) en 'opzettelijk storen' (= verjagen, wel vergunningsplichtig).

In § 5.4 worden alle maatregelen uit het afgelopen faunabeheerplan geëvalueerd. Deze evaluatie is niet uitgevoerd vanuit een wettelijke verplichting. De evaluatie geeft inzicht in hoe deze maatregelen de afgelopen jaren zijn geëvolueerd, toegepast en in welke mate zij effectief zijn. Daar waar de

maatregelen "weren en opzettelijk storen" tot en met 2021 vooral door het Havenbedrijf werden toegepast buiten de bedrijfsterreinen ('buiten de hekken'), zijn deze maatregelen voor zover mogelijk daarna ook op bedrijfsterreinen gebruikt ('binnen de hekken'). Op het moment dat ondanks het weren en het opzettelijk storen meeuwen waren gaan nestelen was het niet meer toegestaan deze maatregelen daar uit te voeren. Op specifieke locaties (zones rondom installaties, helikopterlandingsplaats Loodswezen) met risico's voor volksgezondheid, openbare veiligheid en veiligheid voor luchtverkeer resteerde dan de mogelijkheid van het verplaatsen of het vernielen van nesten.

De evaluatie wordt niet gegeven voor het vangen en doden door vrijvliegende jachtvogels, omdat uit de registraties in Dora, het online registratiesysteem van de FBE, is gebleken dat vangen en doden niet is voorgekomen.

5.2 EVALUATIE MAATWERKADVIES

Het faunabeheerplan bevatte de voorwaarde dat bedrijven voor het kunnen uitvoeren van de maatregelen 'het incidenteel vangen en doden van meeuwen', 'het verplaatsen van nesten' en 'het vernielen van nesten' ieder jaar eerst een maatwerkadvies bij de FBE indienden. De FBE gaf na goedkeuring van het maatwerkadvies toestemming aan het bedrijf voor uitvoering van het faunabeheerplan op hun terrein. Dit maatwerkadvies bevatte in ieder geval³⁸:

- het exact benoemen van de risicovolle plekken waar door de aanwezigheid van broedende meeuwen risicovolle situaties kunnen ontstaan;
- het per risicovolle plek benoemen welke maatregelen daar mogelijk en/of noodzakelijk zijn, waarbij de escalatieladder uit het faunabeheerplan wordt afgelopen;
- een omschrijving van de te nemen en mogelijk toekomstige preventieve maatregelen.

Het maatwerkadvies moest worden opgesteld door een onafhankelijk ecooloog in samenwerking met de

³⁷ In artikel 11.37 eerste lid van het Besluit activiteiten leefomgeving is het verbod opgenomen om beschermde vogels opzettelijk te storen. Het derde lid van dit artikel maakt een uitzondering op dit verbod als het opzettelijk storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

³⁸ Instructie Maatwerkadvies meeuwen Faunabeheerplan meeuwen havengebieden 2022-2027

veiligheidsdeskundige van het bedrijf en door beiden worden ondertekend.

In totaal hebben gedurende de afgelopen 3 jaar gemiddeld 39 bedrijven een maatwerkadvies ingediend. Het gaat in totaal om 47 verschillende bedrijven. Daarbij gaven de verschillende ecologische adviesbureaus elk hun eigen structuur aan de maatwerkadviezen. De FBE controleert via het maatwerkadvies of de daarin opgenomen en voorgenomen maatregelen van het bedrijf passen binnen het faunabeheerplan. Het moet enkel gaan om maatregelen die mogelijk zijn gemaakt in het faunabeheerplan. Ook controleert de FBE of de voorgenomen uitvoering plaats gaat vinden conform het faunabeheerplan.

Voor de FBE blijkt het overzichtelijker om te werken met een vast format met een vooraf gedefinieerde structuur. Bovendien is er voor de bedrijven zoveel mogelijk eenduidigheid en duidelijkheid noodzakelijk over waar zij aan moeten voldoen en waar ze zich aan hebben te houden.

Conclusie en aanpassing maatwerkadvies
Voor de overzichtelijkheid en eenduidigheid van werken is het noodzakelijk om het maatwerkadvies een vast format te geven. Vanaf 2025 wordt, conform de vereisten in dit faunabeheerplan (zie hoofdstuk 6) door alle bedrijven gebruik gemaakt van een vaste format.

5.3 EVALUATIE VAN INCIDENTEN MET MEEUWEN³⁹

De bedrijven hadden twee mogelijkheden tot hun beschikking om incidenten met meeuwen vast te leggen: ten eerste het eigen interne incidenten-registratiesysteem en ten tweede het registratie-systeem Dora van de FBE. De ervaring heeft geleerd dat de meeste incidenten in het interne systeem van de bedrijven worden geregistreerd. Dit is het meest toegankelijk en bekend bij werknemers. De veiligheidsdeskundigen van de bedrijven geven aan dat werknemers zich herhalende incidenten vaak maar eenmalig doorgegeven (zie afbeelding 5.1 ter illustratie), waardoor het totaal aantal incidenten vele malen hoger ligt dan het geregistreerde aantal incidenten.

We hebben geen registratie bij gehouden van de talloze incidenten die we ervaren hebben.
Maar U kunt er van uit gaan dat het onmogelijk is je werk uit te voeren in een broedgebied.
Een heus bombardement van ontlasting die is terug te vinden in je ogen en oren, mond, in je kraag en over de kleding.
Je kunt je wel 5 x per dag verschonen door de enorme stank.
Aangevlogen worden door tientallen vogels.
Het is qua tijd niet te verwerken, en dan hebben we het nog niet over de kosten.
Wij zijn door de ideeën heen en ten einde raad.

Afbeelding 5.1. Email van één van de bedrijven

Jaar	Aanval persoon	Auto of persoon ondergepoept	Staking werkzaamheden	Schade aan auto	Schade aan helikopter
2022	29	7	3	2	
2023	21	5	3	-	
2024	77	5	6	-	2x birdstrike

Tabel 5.1. Aantal geregistreerde incidenten 2022 – 2024 (bron: interne systemen bedrijven)

³⁹ I.v.m. de privacy zijn de namen van de betrokken personen en bedrijven weggelaten. Deze zijn bekend bij de FBE.

Het aantal geregistreerde incidenten verschilt sterk per bedrijf. Zo heeft in 2024 een bedrijf het melden van incidenten vereenvoudigd en daardoor is intern veel vaker geregistreerd. Van een aantal bedrijven is via mondelinge mededeling bekend dat er in bepaalde jaren 10 tot meer dan 40 aanvallen op personen zijn geweest. Helaas wordt slechts een gedeelte in het incidentensysteem vastgelegd.

5.3.1 AANVAL OP PERSOON

‘Aanval op persoon’ is veruit het meest gerapporteerde incident; dit loopt uiteen van het uitvoeren van een duikvlucht (zie: <https://youtube.com/shorts/D12pWdkanpl>), eventueel gecombineerd met een pik met de snavel op het hoofd, tot het onderpoepen van personen. In de meeste gevallen leidt een aanval niet tot verwondingen, maar wel altijd tot een grote schrikreactie. In enkele gevallen resulteren aanvallen in hoofdwonden die door een arts behandeld moeten worden of monden de schrikreacties uit in valpartijen met serieus letsel, met soms zelfs tijdelijke arbeidsongeschiktheid als gevolg. Bij in totaal dertien van de in totaal 47 verschillende bedrijven die de ontheffing of vergunning gebruikten zijn in de periode 2022 t/m 2024 aanvallen op personen geregistreerd.

Een uitvoerder van het meeuwenbeheer⁴⁰ geeft aan dat meeuwen die op de bedrijfsterreinen verblijven aan mensen gewend zijn en daardoor niet schuwen

⁴⁰ Informatie verkregen op basis van evaluatiegesprekken, zie § 5.4.

om individueel (buiten een kolonie) te nestelen op locaties waar vaker mensen voorkomen. Het nestelen in de buurt van mensen heeft wel als gevolg dat ze zich vaker gedwongen voelen hun jongen met agressie te beschermen.

5.3.2 ONDERPOEPEN

Naast het pikken op het hoofd hebben veel werknemers ervaring met poepende meeuwen. In nagenoeg alle gevallen moeten mensen zich, zelfs meerdere malen per dag, douchen en omkleden om van de indringende stank van de ontlasting af te komen. Er is angst voor besmetting met vogelgriep of andere ziektes, omdat de ontlasting geregeld in het gezicht of zelfs op de mond belandt.

24-7-2024 10:00	wederom een operator ondergeschoten door meeuwen wat gevaar oplevert qua vogelgriep of andere ziektes die je hier van kan oplopen
17-5-2024 09:00	Afgelopen week geen controle kunnen doen van Stikstofstanden in Tankput 4 Dit vanwege agressieve Broedende meeuwen
23-5-2024 13:30	Op 23-05-2024 stikstoflijst gelopen en was Tankput 4 niet te doen door agressieve meeuwen
24-5-2024 10:00	Al een langere periode de stikstofstanden in tankput 4 niet kunnen opnemen door agressieve broedende meeuwen
26-5-2024 08:00	BIJ HET LOPEN VAN DE n2-LIJST WERDT IK IN PUT 4 AANGEVALLEN EN ONDERGESCHOTEN DOOR MEERDERE MEEUWEN, DE STRONT LIEP VAN MIJN HELM MIJN HANDEN EN GEZICHT ZATEN ONDER DE STRONT EN OOK MIJN KLEDING KON DE WAS IN.

Abbeelding 5.3. Een voorbeeld van de gemelde incidenten bij een bedrijf (zie bijlage 4 voor totaaloverzicht).

Abbeelding 5.2. Uitleg incident en foto opgelopen verwonding 2024

Bij werkzaamheden op het dak van een tank wilde ik mij verplaatsen en op een rooster opstappen, doordat ik op dat moment werd aangevallen door een meeuw ben ik hierdoor afgeleid en verloor ik mijn evenwicht waardoor ik te vallen kwam. Dit had een scheurwond van enkele centimeters in mijn onderbeen tot gevolg. Door een langdurig genezingsproces mede door diverse ontstekingen, waren werkzaamheden voor 4 weken niet mogelijk.

5.3.3 BELEMMERING WERKZAAMHEDEN

Werknemers die aanvallen ondervinden geven aan dat zij niet of niet goed in staat zijn hun werkzaamheden uit te voeren. Deze belemmering van werkzaamheden is over de afgelopen broedperioden toegenomen. Het gaat om werkzaamheden als verplichte onderhoudswerkzaamheden, inspecties van onder andere hoogspanningsinstallaties, schakeltuinen en afsluiters, bemonsteringen van tankinhoud en werkzaamheden op daken. Inspecties, bemonsteringen en verplichte onderhoudswerkzaamheden die niet uitgevoerd kunnen worden, kunnen leiden tot het stil moeten leggen van de productie, omdat niet aan de wettelijke veiligheidsvoorschriften wordt voldaan. Dit kan, zeker in het geval van bedrijven die een rol spelen bij de opwekking van energie, zorgen voor grootschalige energieuitval en daarmee tot maatschappelijke ontwrichting en bedreiging van de openbare veiligheid.

Het niet kunnen uitvoeren van inspecties en onderhoud aan petrochemische installaties kan levensgevaarlijke situaties opleveren zoals brand en ontploffingen. De werknemers in het Rotterdamse havengebied en de inwoners van gemeenten in de directe omgeving van de haven lopen hiermee een groot gevaar en kunnen zich daar niet aan onttrekken. Dergelijke calamiteiten hebben ook een grote milieu-impact die zich kan uitstrekken naar de wijde omgeving.

13-5-2024 10:00 | Door agressieve broedende meeuwen is het onwerkbaar geworden op de Havenweg zuid vanaf het AWZI; Tot en met Tankput 4; hierdoor kunnen werkzaamheden niet uitgevoerd worden.

Afbeelding 5.4. Een voorbeeld uit de gemelde stakingen van werkzaamheden.

5.3.4 RISICO VOOR VEILIGHEID VAN (LUCHT) VERKEER

Ondanks intensief broedvrijhouden bij het Loodswezen zijn er in 2024 twee birdstrikes met helikopters van het Loodswezen geweest. Hoewel iedere birdstrike een ernstig risico met zich meebrengt, hebben beide incidenten gelukkig geen ernstige gevolgen gehad.

Ten aanzien van de veiligheid van het wegverkeer

zijn geen incidenten gemeld die tot gevaarlijke verkeerssituaties hebben geleid.

Conclusies incidenten en aanpassing faunabeheerplan en maatwerkadvies

Het aantal geregistreerde incidenten blijkt een top van een ijsberg te zijn. Desondanks is er sprake van persoonlijk letsel, worden medewerkers vaak aangevallen en ondergepoept. Dit leidt tot belemmering van werkzaamheden of weigering om werkzaamheden uit te voeren. Ook hebben zich enkele birdstrikes voorgedaan met helikopters van het Loodswezen.

Er is geen eenduidige definitie van een incident en de registratie van incidenten verdient een verbeterlag. In het faunabeheerplan wordt een definitie opgenomen voor een 'incident'. Voor een betere registratie wordt het verplicht om via het maatwerkadvies de incidenten te registreren. Dit wordt opgenomen in het vaste format voor het maatwerkadvies.

5.4 EVALUATIE VAN PREVENTIEVE MAATREGELEN

Sinds 2015 hebben bedrijven in de plannen van aanpak en later in de maatwerkadviezen hun maatregelen voor het komende broedseizoen aangegeven. Sinds 2017 kennen de plannen van aanpak en maatwerkadviezen een systematiek waaruit een overkoepelende rapportage mogelijk is. Daarin werden de volgende onderdelen onderscheiden:

1. welke preventieve maatregelen, inclusief het weren van meeuwen;
2. het opzettelijk storen van meeuwen;
3. een driedeling in gebieden: in het plan van aanpak/maatwerkadvies moest op kaart worden aangegeven waar, volgens de voorschriften van de ontheffing, de nesten zouden worden gedoogd, waar broedvrij zou worden gehouden en waar zou worden ingegrepen bij onacceptabel risico (ic verplaatsen en vernielen van nesten).

In tabel 5.2 is weergegeven hoeveel bedrijven welke maatregelen in hun maatwerkadviezen hebben opgenomen. Het ging per jaar om gemiddeld 38 bedrijven.

Maatregel	Preventief/ Storend	2024 (n = 40)	2023 (n = 36)	2022 (n = 39)
Good housekeeping	P	35	33	36
Voorlichting medewerkers	P	35	35	37
Terrein inrichting (doornstruiken, niet maaien)	P	25	21	21
Afdekken materieel	P	1	0	0
Raster rond nesten	P	9	12	11
Netten	P	21	19	20
Man met hond	P, S	31	28	32
Roofvogel vlieger	P, S	33	19	19
Lasers	P, S	35	31	33
Scaryman/ birdalert	P, S	1	0	1
Jachtvogel vrijvliegend	P, S	8	5	10
Jachtvogel op stok	P, S	8	8	10
Alarmpistool/ gaskanon	P, S	2	1	1
Afschriklint/ fluitlint	P, S	1	0	1

Tabel 5.2. Maatwerkadvies bedrijven: preventieve (P) en storende (S) maatregelen periode 2022 – 2024

Bedrijven wordt verzocht hun projecten/werkzaamheden buiten het broedseizoen te plannen. Het betreft echter veel en zeer grote bedrijven die 24/7 in bedrijf zijn met grootschalig onderhoud, die daardoor niet al het benodigde onderhoud in de resterende acht maanden buiten het broedseizoen ingepland krijgen. Daarbij speelt mee dat dit doorgaans specialistisch werk betreft dat maar door een beperkt aantal aanbieders uitgevoerd kan worden. Om incidenten te voorkomen is voorafgaand aan en in de afgelopen broedperioden door de bedrijven een aantal maatregelen getroffen:

- o het weren (§ 5.4.1);
- o good housekeeping (§ 5.4.2);
- o het opzettelijk storen (§ 5.4.3);
- o het afschermen van nesten met jongen (§ 5.4.4);
- o het verplaatsen van nesten met eieren (§ 5.4.5)
- o het incidenteel verwijderen van nesten (§ 5.4.5).

Achtereenvolgens worden deze maatregelen in de volgende paragrafen behandeld en geëvalueerd.

5.4.1 HET WEREN VAN MEEUWEN

In de afgelopen broedperioden van 2022 t/m 2024 vond het weren op diverse manieren plaats. Bij de beschrijving daarvan wordt onderscheid gemaakt tussen braakliggende terreinen ("uit te geven terreinen") en bedrijfsterreinen ("binnen de hekken").

Weren van braakliggend terrein

Als er het voornemen was om op een braakliggend terrein tijdens het broedseizoen gebouwen of

installaties te bouwen, werd vanaf ver voor het broedseizoen (al vanaf februari en maart) gepatrouilleerd door een persoon met een hond onder appèl (man-met-hond). Hiermee werd voorkomen dat meeuwen in het gebied gaan verblijven en kunnen gaan nestelen. Het enkele gebruik van honden kent echter wel zijn beperkingen. Het is arbeidsintensief want de honden moeten worden begeleid en kunnen niet de hele dag ingezet worden. Als de hond weg is, bijvoorbeeld 's nachts, leggen meeuwen alsnog eieren. In aanvulling op de methode man-met-hond werden daarom autonoom werkende lasers gedurende de nacht, automatische lasers, handlasers en jachtvogels op stok ingezet. Deze weermethodes werden, in afwisseling, 24 uur per dag ingezet. Deze werkwijze was al eerder toegepast en effectief gebleken (Benders e.a. 2018, 2019, 2020).

Evaluatiegesprekken met de diverse uitvoerders van deze maatregelen hebben de volgende bevindingen opgeleverd:

- o de combinatie van methoden man-met-hond, aangevuld met jachtvogel-op-stok en autonoom werkende laser zodat het weren etmaal-rond plaatsvindt, is de meest effectieve weringsvorm;
- o het gebruik van laserlicht gedurende de schemer en het donker heeft een sterk storend effect en gewinning treedt slechts in beperkte mate op;
- o geadviseerd wordt gebruik te blijven maken van de combinatie van man-met-hond en (autonoom werkende) laser;

- o de genoemde combinatie van maatregelen is goed uitvoerbaar op terreinen zonder bebouwing en is daar het meest effectief gebleken.

Duidelijk is geworden dat het ruim voor de start van het broedseizoen aanvangen van de weringsmethodes van essentieel belang is om goed broedvrij te kunnen houden. Als meeuwen eenmaal territoriumgedrag ontwikkelen, zijn ze moeilijker te weren.

Weren van bedrijfsterreinen

Bedrijven zijn door het werken met een maatwerkadvies steeds kritischer geworden bij het aanwijzen van broedvrij te houden locaties binnen hun hekken. Er wordt steeds gericht broedvrij gehouden op de risicovolle locaties, waardoor er per bedrijfsterrein meer broedgebied overblijft dan wanneer het gehele bedrijfsterrein broedvrij wordt gehouden.

Op terreinen met gebouwen en installaties, zoals bedrijfsterreinen, zijn vanwege de ruimtelijke inrichting, de veiligheidssituatie ter plekke en de veiligheidsvereisten zeker niet altijd alle hiervoor genoemde maatregelen uitvoerbaar. Zo kan een hond, laser of jachtvogel niet in tankputten, leidingstraten, tussen raffinaderijen of tussen steenkoolstorthopen worden ingezet. Dit creëert namelijk onveilige situaties, kent te veel belemmeringen of levert ongezonde situaties voor de uitvoerder/hond/jachtvogel op. Het weren met visuele middelen (bijv. vliegers die roofvogels nabootsen, professionele vogelverschrikkers, handlasers, glitterlint) en akoestische middelen (angstkreten, alarmkreten, knallen, fluitlint, gaskanon, alarmpistool) kende een heel beperkte effectiviteit. De meeuwen hebben in korte tijd door dat er geen werkelijk gevaar dreigt en gaan alsnog over tot broeden op of onder de werende middelen. Het weren m.b.v. honden, jachtvogels, akoestische middelen en (hand)lasers, of juist een combinatie daarvan, is van alle gebruikte middelen het meest effectief gebleken. De inzet van veel van deze middelen is echter afhankelijk van de locatie en de beschikbaarheid van personen, honden en jachtvogels en kunnen derhalve lang niet overal 24/7 toegepast worden.

Hele kleine installaties of locaties (zoals parkeerterreinen bij kantoren) kunnen, als de situatie het toelaat, worden afgeschermd met netten. Dit is in de afgelopen beheerperiode meerdere keren

toegepast op bijvoorbeeld een parkeerterrein en is als effectief beoordeeld. De afgeschermd plekken bleven meestal vrij van broedende meeuwen. Het vereiste wel geregelde controle van het net. Het afschermen met netten kan echter beperkt worden toegepast gezien de grote oppervlaktes en het risico van opsluiting van andere vogels.

5.4.2 GOOD HOUSEKEEPING

1. Terreinbeheer: nestmateriaal en voedselbeperking
Nagenoeg alle bedrijven doen aan verwijdering van potentieel nestmateriaal en voedselbeperking ('good housekeeping practices') om het bedrijfsterrein zo onaantrekkelijk mogelijk voor meeuwen te houden (tabel 5.2). Dit is met name uitgevoerd door het stelselmatig verwijderen van zwerfafval, afgevalen organisch materiaal en het afsluiten van vuilcontainers.
2. Terreininrichting
De meeste bedrijven treffen aanvullende preventieve maatregelen. Dit betreft bedrijfsspecifieke maatregelen die zijn opgenomen in de maatwerkadviezen van de bedrijven, zoals een aangewezen gedoogzone inrichten voor meeuwen en het afschermen van nesten.

5.4.3 VERJAGEN (= OPZETTELIIK STOREN)

De afgelopen jaren zijn door verschillende bedrijven binnen de hekken van de bedrijfsterreinen maatregelen genomen om meeuwen te verjagen in situaties waar een potentieel risico was voor de aantasting van de volksgezondheid en/of de openbare veiligheid. Verjagen betekent het opzettelijk storen van meeuwen die al broedindicerend gedrag vertonen. De middelen voor verjagen zijn tevens werende middelen. Enkele bijzonderheden hierover zijn:

- alle bedrijven hebben verjagende middelen in de maatwerkadviezen opgenomen;
- op het helikopterlandingsplaats van het Loodswezen aan de Dintelhaven verblijft in het broedseizoen een grote groep meeuwen en buiten het broedseizoen een kleinere groep. Om de veiligheid van het helikopterverkeer te waarborgen, werden meeuwen verjaagd met inzet van een gaskanon. Er is niet met (vrijvliegende) jachtvogels gewerkt;
- het jaarrond verjagen (al dan niet met behulp van jachtvogels) vond alleen plaats door AVR en het Loodswezen. Op het terrein van AVR verblijft een groep meeuwen die op het afval

foerageert. Deze vogels werden verjaagd met een vrij vliegende jachtvogel (havik, slechtvalk of woestijnbuizerd). Sinds 2024 zijn er extra dierenwelzijnsmaatregelen van kracht die eisen dat een jachtvogel maximaal 2 uur per dag aan het werk mag, waardoor de mogelijkheden van het gebruik van deze vogels enigszins beperkt wordt. Door de inzet van deze verjagingstechniek bleef het aantal meeuwen op het terrein beperkt.

5.4.4 EVALUATIE VAN AFSCHERMEN VAN NESTEN MET JONGEN

Jongen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw zijn semi-nestvlinders: al na enkele dagen verlaten de kuikens het nest (Tinbergen 1953, Camphuysen 2018). Wel blijven ze, totdat ze bijna vliegvlug zijn, over het algemeen in de directe omgeving van het nest. Soms bewegen ze zich tot op tientallen meters van het nest, met name bij verstoring. Daarbij kunnen ze op plekken komen waar voorheen geen broedende meeuwen verbleven en dan wordt het gebied met risico op aanvallen door meeuwen op personen groter. Deze risico's kunnen worden beperkt door rond terreindelen met broedende meeuwen schermen te plaatsen van 75-100 cm hoog. Zo wordt het broedgebied afgeschermd van het gebied waar mensen moeten zijn. Ook wegen langs broedplaatsen kunnen hiermee worden gevrijwaard van meeuwenjongen. De afgelopen jaren zijn er ook nesten na verplaatsing afgeschermd.

Het afschermen van nesten met jongen is de afgelopen jaren steeds meer toegepast en is bijzonder effectief gebleken. Het afschermen lost het probleem alleen lokaal op en voorkomt dat het probleem zich verspreidt. De kuikens worden op een leeftijd van circa vijf (kleine mantelmeeuw) of zes weken (zilvermeeuw) vliegvlug en dan stopt het agressieve gedrag van de oudermeeuwen. In een enkel geval is bij een bedrijf een speciaal huisje gebouwd met een hekwerk eromheen voor een meeuw die daar, ondanks de voortdurende aanwezigheid van mensen en midden tussen allerlei werkzaamheden die plaatsvonden, was gaan broeden.

5.4.5 EVALUATIE ONTHEFFING 2022 EN VERGUNNING 2024 (VERPLAATSEN EN Vernielen van nesten)

In 2022 en 2023 kon gebruik worden gemaakt van alle mogelijkheden die de ontheffing uit 2022 bood. In 2024 is op 22 april het goedkeuringsbesluit van

Abbeelding 5.5. Huisje ter bescherming van broedende kleine mantelmeeuw.

het herziene faunabeheerplan door de rechtbank Den Haag geschorst en kon het verplaatsen en vernielen van nesten niet meer uitgevoerd worden. Het gebruik van vrijvliegende jachtvogels mocht nog wel plaatsvinden. Op 28 mei 2024 is een nieuwe omgevingsvergunning verstrekt en deze kon tot 27 juni 2024 worden gebruikt. Toen volgde een ordemaatregel van de voorzieningenrechter en stopte het verplaatsen en vernielen. Dit betekende dat in het broedseizoen 2024 slechts enkele nesten verplaatst en geen nesten vernield konden worden.

Het aantal verplaatste nesten is in de afgelopen drie broedseizoenen drastisch teruggelopen. De afname van het aantal verplaatste nesten komt door de intensivering van het broedvrij houden, doordat nesten zich op hoogte of onhandige locaties bevonden, waardoor verplaatsing volgens het protocol niet uitgevoerd kon worden en in 2024 door de uitspraken in juridische procedures.

Het aantal vernielde nesten is drastisch teruggelopen in 2023 en in 2024 is zelfs geen enkel nest vernield. Dit wordt veroorzaakt door het intensievere en effectievere broedvrij houden, door de optimalisatie van de verplaatsingstechniek

en doordat in 2024 de mogelijkheden beperkt waren met het wegvallen van de ontheffing/

omgevingsvergunning als gevolg van de uitspraken van de rechter.

Jaar	Verplaatste nesten		Vernielde nesten	
	Ontheffing 2022	Vergunning 2024	Ontheffing 2022	Vergunning 2024
2022	45	-	13	-
2023	26	-	4	-
2024	3	3	0	0

Tabel 5.3. Aantal verplaatste en vernielde nesten tussen 2022 en 2024

Uit evaluatiegesprekken met diverse uitvoerders blijkt dat de trend is dat meeuwen door aanwezigheid van de vos steeds meer op hoogte (kantoren, tankdaken, kabelgoten) gaan broeden, wat de uitvoerbaarheid van het verplaatsingsprotocol ondermijnt.

Ook komt het geregeld voor dat meeuwen, ondanks de frequente aanwezigheid van personen, plekken kiezen die gezien vanuit hun eigen bescherming uitermate onhandig zijn en niet onder definitie van bedrijfsinstallatie vallen (bijv. tegen een schuifhek van de toegangspoort, een bouwplaats). Het verplaatsen van deze nesten is niet toegestaan. Daarnaast kiezen de meeuwen steeds vaker voor plekken bovenop installaties of tegen airco's op daken, omdat deze plekken net wat warmer zijn en daardoor aantrekkelijk.

Afbeelding 5.6. Meeuw op tankdak (foto gemaakt door JBS Europoort met ATEX-camera).

Eén van de uitvoerders geeft aan dat een verplaatsing over een grotere afstand dan het verplaatsingsprotocol uit het vorige faunabeheerplan toestaat effectiever zou zijn. Er kan dan sneller naar een veilige locatie worden verplaatst. Dit onder het voorbehoud dat de oudermeeuw elke verplaatsing binnen een uur accepteert. Zo niet, dan moet de verplaatsing ongedaan worden gemaakt.

Twee uitvoerders geven aan dat het verplaatsen van kuikens in plaats van het verplaatsen van nesten met eieren veel effectiever zou zijn. De binding tussen ouder en kuiken is veel groter dan tussen ouder en eieren, waardoor de kans op een succesvolle verplaatsing groter is. De verplaatsing van kuikens kan over grotere afstanden worden gedaan en kuikens kunnen ook verticaal (van hoogte naar beneden) verplaatsen. Ook zijn er meer mogelijkheden om een rustig plekje te vinden, ook voor de jongen uit die nesten die volgens de huidige regels niet verplaatst mogen of kunnen worden. Het kunnen verplaatsen van jongen voorkomt niet alleen risico's voor de veiligheid maar is ook in belang van de jongen zelf. Zij zouden op de oorspronkelijke locatie niet overleven.

5.5 CONCLUSIES UITGEVOERD BEHEER

Het doel van het uitgevoerde beheer was om het risico voor de volksgezondheid, openbare veiligheid en de veiligheid van het luchtverkeer te verminderen en om calamiteiten te voorkomen. In welke mate het risico is verminderd, is niet exact te meten. Bovendien is er geen vergelijking mogelijk met de voorgaande periode omdat daarin nestbehandeling plaatsvond.

Voor zover bekend via de meldingen van de bedrijven zijn levensbedreigende incidenten uitgebleven. Het aantal incidenten wordt bepaald door een aantal factoren, onder meer: waar nestlocaties zich bevinden, hoe werkzaamheden door arbeidskrachten en aannemers worden gepland, of werkzaamheden in de broedperiode worden uitgevoerd, hoe vaak mensen in de buurt van nesten moeten zijn en de aantallen meeuwen die op een terrein broeden. Aanvallen op personen zijn veruit de meest gerapporteerde incidenten. In sommige gevallen leidde dit tot verwondingen, in een enkel geval tot langdurig ziekteverlof. Het aantal situaties waarin

werkzaamheden belemmerd of onmogelijk werden is over de afgelopen beheerplanperiode gestegen. Dit brengt risico's met zich mee voor de openbare veiligheid.

De meest effectieve preventieve maatregelen om meeuwen die willen gaan broeden te weren kunnen niet overal en altijd worden uitgevoerd. Het blijft uiterst belangrijk heel tijdig te beginnen met broedvrij houden. Bij grote inspanning en afwisseling van verschillende maatregelen lukt het op braakliggende terreinen redelijk goed. Op de bedrijfsterreinen lukt het over het algemeen minder goed, vooral door de aanwezigheid van installaties, gebouwen en veiligheidsvereisten. Het meest effectief voor zowel weren als verjagen blijkt de combinatie man-met-hond, (autonoom werkende) lasers en vrijvliegende jachtvogels. Akoestische en visuele middelen geven heel kort effect, waarna gewenning optreedt en meeuwen op of onder deze middelen gaan broeden. Toepassing is een zaak van lange adem, omdat de sturende factor - aanbod geschikt broedhabitat in combinatie met voedsel - voor het verblijf van vogels in het gebied nooit helemaal wordt weggenomen.

De trend is dat meeuwen steeds meer bovenop installaties en daken gaan broeden, wat het - volgens het verplaatsingsprotocol in het voorgaande faunabeheerplan - verplaatsen van nesten onuitvoerbaar maakt. Op andere locaties konden in 2022 en 2023 verplaatsingen regelmatig worden uitgevoerd, maar in 2024 waren de mogelijkheden - met name door de uitspraken in juridische procedures - beperkt.

Het vernielen van nesten (met inhoud) was in sommige situaties de enige toepasbare maatregel om broeden van meeuwen en de daarmee samenhangende risico's voldoende te beperken. Het aantal gerapporteerde vernielde nesten is echter van 13 naar 0 teruggelopen in de evaluatieperiode.

Het afschermen van nesten met jongen is de afgelopen jaren steeds vaker toegepast en is uiterst effectief gebleken. Het afschermen lost het probleem alleen lokaal op en zorgt er uitsluitend voor dat de jongen zich niet op riskante of drukke locaties begeven.

6.

Maatregelen beheer-
periode 2025 t/m 2030

6. | Maatregelen beheer- periode 2025 t/m 2030

6.1 INLEIDING

In het Rotterdamse havengebied broeden ook in de komende jaren grote aantallen meeuwen. Een deel van de broedvogels vestigt zich op en nabij installaties van bedrijven. Dit kan ertoe leiden dat de volgende in het Besluit kwaliteit leefomgeving genoemde belangen in het geding komen (zie hoofdstuk 2):

- openbare veiligheid;
- veiligheid van het luchtverkeer.

6.2 NOODZAAK VAN MAATREGELEN

De aanwezigheid van meeuwen in het havengebied van Rotterdam is een blijvend probleem vanuit het oogpunt van de volksgezondheid en openbare veiligheid. Dit is beschreven en onderbouwd in hoofdstuk 2. De meeuwen veroorzaken incidenten die vanuit het oogpunt van de bovengenoemde belangen tot een minimum beperkt moeten worden. Nog steeds doen zich veel incidenten voor (zie § 5.3, tabel 5.1 en afbeeldingen 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 en bijlage 4). Het blijft dus belangrijk om incidenten zoveel mogelijk te voorkomen. Het voorkomen van incidenten begint met het voorkomen van broedgevallen op risicovolle locaties. Dit kan door meeuwen daar te weren en opzettelijk te storen. Jarenlange ervaring heeft echter geleerd dat dit geen garantie biedt. Meeuwen zijn creatief in het vinden van een broedplek en zijn in de haven niet meer schuw te noemen. Ervaring leert ook dat zij binnen een kort tijdsbestek een nest met eieren kunnen maken. Het kan daardoor gebeuren dat er toch nesten liggen op locaties waar ze absoluut niet gewenst zijn. Dan zijn aanvullende maatregelen

nodig. Dit leidt tot onderstaand overzicht van noodzakelijke maatregelen:

- a) het weren van meeuwen;
- b) het opzettelijk storen van meeuwen, al dan niet met vrijvliegende jachtvogel;
- c) het verplaatsen van nesten (met inhoud);
- d) het vernielen van nesten door directe verwijdering (met inhoud);
- e) het verplaatsen van jongen.⁴¹

In 2024 heeft de rechtbank Den Haag geoordeeld dat er een nadere onderbouwing van de totale omvang van het aantal te verplaatsen en te vernielen nesten noodzakelijk is (zie § 1.1).⁴² Deze onderbouwing wordt in deze paragraaf gegeven en vloeit voort uit enerzijds de evaluatie van de afgelopen drie broedseizoenen (zie § 5.4), anderzijds uit een expert judgement van de uitvoerders (zie ook § 5.4) van het meeuwenbeheer in deze periode.

Uit § 5.4 blijkt dat de aantallen verplaatste en vernielde nesten in de periode 2022 t/m 2024 nog geen representatief beeld geven op basis waarvan de aantallen nesten die naar verwachting in de looptijd van dit faunabeheerplan moeten worden verplaatst of vernield kunnen worden ingeschat. Dit komt vooral door de invloed van uitspraken in juridische procedures in 2024, de invloed van de aanwezigheid van de vos en de aanpassing van het verplaatsingsprotocol in dit faunabeheerplan. De uitspraken in juridische procedures maakten het legaal verplaatsen en vernielen van nesten in 2024 vrijwel onmogelijk. Daarbij komt dat door de aanwezigheid van de vos de meeuwen steeds meer zijn gaan nestelen op risicovolle locaties (vaak op hoogte) waarvandaan het verplaatsen volgens protocol niet mogelijk was. De meeuwen die door deze ontwikkelingen in de afgelopen paar jaar op

⁴¹ Dit betreft een nieuwe maatregel. Voor deze maatregel moet de FBE een aparte omgevingsvergunning aanvragen. De maatregel is daarom in ieder geval niet in broedseizoen 2025 beschikbaar.

⁴² ECLI:NL:RBDHA:2024:13598

risicovolle locaties succesvol zijn geweest, zullen komende seizoenen daar weer (willen) gaan broeden. De aanpassing van het protocol in dit faunabeheerplan biedt meer ruimte voor verplaatsingen over grotere, horizontale, afstanden en leidt daardoor naar verwachting tot meer verplaatsingen.

De FBE heeft de drie belangrijkste uitvoerders geraadpleegd om een inschatting te maken van het

verwachte aantal te verplaatsen dan wel te vernielen aantal nesten. Zij vertegenwoordigen 38 bedrijven die in 2024 een maatwerkadvies hebben ingediend, ten opzichte van de in totaal 47 verschillende bedrijven die de afgelopen 3 jaar een maatwerkadvies hebben ingediend. Op basis van een inschatting per bedrijf hebben zij op basis van hun ervaring en inzichten een expert judgement gegeven.

Een realistische expert-judgement-inschatting door uitvoerders geeft de verwachting van ongeveer totaal 160 te verplaatsen dan wel te vernielen nesten, met een onderverdeling van 16 zilvermeeuwnesten en 144 nesten kleine mantelmeeuw.

6.3 MAATREGELN BEHEERPERIODE 2025 T/M 2030

Uitgangspunt van dit faunabeheerplan is dat ter voorkoming van incidenten en veiligheidsrisico's bedrijven op basis van de goedkeuring van dit faunabeheerplan in combinatie met de provinciale aanwijzing vergunningvrije gevallen en de onder de Wet natuurbescherming verkregen onherroepelijke ontheffing, de in § 6.2 aangegeven maatregelen a t/m d kunnen inzetten. Dit gebeurt volgens het in dit faunabeheerplan opgenomen stroomschema met escalatieladder (zie stroomschema en nadere toelichting hierop in § 6.6). Voor de nieuwe maatregel e "het verplaatsen van jongen" is een aparte omgevingsvergunning nodig. De FBE zal deze vergunning aanvragen. Zo ook om deze maatregelen in te kunnen zetten ter bescherming van de meeuwen zelf, vanuit het belang bescherming flora en fauna.

Als een bedrijf vergunningplichtige maatregelen wil inzetten, is een maatwerkadvies waarin alle uit te voeren maatregelen zijn opgenomen verplicht. Hierna volgt een overzicht van welke maatregelen niet en wel vergunningplichtig zijn, onder welke voorwaarden. Een schematische weergave is aan het einde van deze paragraaf opgenomen.

A. Niet vergunningplichtige (onderdelen van deze) maatregelen:

- het weren;
- het opzettelijk storen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw van 1 februari tot en met 31 juli,

24 uur per etmaal, om broeden te voorkomen bij diverse categorieën van bedrijven c.q. locaties, conform de beoordeling en de uitvoering zoals beschreven in § 6.4.1;

- het opzettelijk storen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw gedurende het gehele jaar, 24 uur per etmaal, bij het Loodswezen en AVR, conform de beoordeling en de uitvoering zoals beschreven in § 6.4.1, én
- het opzettelijk storen van jongen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw van 1 februari tot en met 31 juli, 24 uur per etmaal om de aanwezigheid van jongen tegen te gaan binnen een afstand van 30 meter van bedrijfsinstallaties, conform de beoordeling en de uitvoering zoals beschreven in § 6.4.4.

Toelichting op gebruikte terminologie en afbakening van de hierboven beschreven maatregelen

Vrijvliegende jachtvogel: Voor alle bovenstaande maatregelen geldt dat het inzetten van vrijvliegende jachtvogel wel vergunningplichtig is.

Opzettelijke storen:

- hiervan is géén sprake als de meeuw zelf gekozen heeft voor een plek waar al verstorende werkzaamheden gaande zijn. Zo kan een meeuw ook een nest maken direct naast het afgebakende terrein waarbinnen broedvrij wordt gehouden. De meeuw heeft zelf voor die locatie gekozen.
- Volgens de escalatieladder is overgaan tot opzettelijk storen om broeden te voorkomen alleen mogelijk op plekken waar een

veiligheidsrisico is voor personen of bedrijfsinstallaties. In het maatwerkadvies worden de onveilige plekken benoemd. Op flinke delen van bedrijfsterreinen zullen daardoor meeuwen kunnen broeden. Ook wordt in het maatwerkadvies aangegeven hoe veilige plekken extra aantrekkelijk gemaakt kunnen worden als broedplek.

B. Wél vergunningplichtige (onderdelen van deze) maatregelen

Indien een bedrijf de escalatieladder volgend, uitkomt bij een maatregel waarvoor een vergunningplicht geldt, kan het bedrijf, afhankelijk van de bedrijfscategorie, kiezen uit de volgende maatregelen.

1. Het met vrijvliegende jachtvogels (havik, slechtvalk of woestijnbuizerd) opzettelijk storen en incidenteel vangen en doden van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw van 1 februari tot en met 31 juli, 24 uur per etmaal, bij de benoemde categorieën van bedrijven c.q. locaties.
2. Het met vrijvliegende jachtvogels (havik, slechtvalk of woestijnbuizerd) opzettelijk storen en incidenteel vangen en doden van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw gedurende het gehele jaar, 24 uur per etmaal, bij de AVR.
3. Het in de periode 1 april tot en met 31 juli volgens protocol verplaatsen van nesten met eieren van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw gelegen binnen een straal van 30 meter van bedrijfsinstallaties bij de benoemde categorieën van bedrijven.
4. Het in de periode 1 april tot en met 31 juli volgens protocol verplaatsen en vernielen van (eieren en) nesten van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw op het terrein van het Loodswezen; het verplaatsen vanaf een afstand van 75 meter van de rand van de helikopterlandingsplaats, en het vernielen tot op een afstand van 75 meter van de rand van de helikopterlandingsplaats.
5. Het in de periode 1 april tot en met 31 juli volgens protocol vernielen van (eieren en) nesten van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

gelegen binnen een straal van 30 meter van bedrijfsinstallaties bij de benoemde categorieën van bedrijven c.q. locaties en in de benoemde omstandigheden.

6. Het in de periode 1 april tot en met 31 juli volgens protocol verplaatsen van jongen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw binnen een straal van 30 meter van bedrijfsinstallaties bij de benoemde categorieën van bedrijven c.q. locaties en in de benoemde omstandigheden.

Zie § 6.7 voor de protocollen die horen bij de maatregelen 3 tot en met 6.

Toelichting op gebruikte terminologie en afbakening van de hierboven beschreven maatregelen:

Bedrijfsinstallaties zijn gedefinieerd als constructies die een rol spelen in de bedrijfsprocessen: bijvoorbeeld tanks, pijpleidingen, afsluiters, pompen, kranen, airco's t.b.v. controlekamers / serverruimten voor bedrijfsprocessen, steenkoolhopen en calamiteitsvoorzieningen (zoals brandkranen en nooddouches)⁴⁴.

Categorieën van bedrijven c.q. locaties zoals bedoeld onder de maatregelen 1, 3, 5 en 6 zijn:

- a. chemie;
- b. petrochemie;
- c. opslag van vloeibaar gas, olieopslag en raffinage;
- d. energieproductie;
- e. op- en overslag van massagoederen en halffabricaten voor industriële bewerking (maatregel 3 en 6 niet van toepassing op hoogte en maatregelen 1 en 5 beperkt tot steenkool);
- f. op- en overslag en productie van voedingsmiddelen (soja, granen enz.);
- g. op- en overslag van containers:
 - maatregel 3 niet van toepassing m.u.v. nesten bij bedienings-, besturings- en elektriciteitsinstallaties en
 - maatregel 6 niet van toepassing op hoogte;
- h. locaties waar ontwikkeling, onderhoud en beheer van de infrastructuur van de haven plaats moet

⁴³ Het Loodswezen moet er te allen tijde vanuit kunnen gaan dat ze direct kunnen af- en aanvliegen met helikopters. Het helikopterlandingsplaats wordt gebruikt om 'loodsen'/medewerkers naar schepen te brengen of van schepen op te halen maar wordt ook ingezet bij calamiteiten in het havengebied, die zich 24/7 kunnen voordoen. Het verplaatsen van nesten is binnen het protocolgebied helikopterlandingsplaats niet altijd afdoende om de risico's, zoals verstoring van snelle toegang, verstoring vliegverkeer, onveilig uitvliegen, brandgevaar, neerstortingsgevaar van helikopters, vallen/uitglijden/struikelen te voorkomen. Vanwege de werkzaamheden geniet Loodswezen een uitzonderingspositie boven andere bedrijven en mogen ze binnen het aangemerkte protocolgebied helikopterlandingsplaats (zone 2), direct overgaan tot vernielen van beginnende nesten (zonder eieren). Deze noodzaak is bevestigd in ECLI:NL:RBDHA:2024:13598, Rb Den Haag, 2024.

⁴⁴ Zoals ook opgenomen op p. 17.

- vinden buiten de bedrijfsterreinen (buiten de hekken) en waar de aanwezigheid van meeuwen een gevaar vormt voor personen;
- i. locaties van bestaande infrastructuur én waar ontwikkeling, onderhoud en beheer van de infrastructuur van de haven plaats moet vinden buiten de bedrijfsterreinen (buiten de hekken) en waar de aanwezigheid van meeuwen een groot risico vormt voor het verkeer en voor de meeuwen zelf, zoals langs wegen (alleen maatregelen 3 en 6).

Uitzondering op 'maatregel 3 niet van toepassing' in bovenstaande is:

- het verplaatsen van nesten zoals verwoord in maatregel 3 kan wel plaatsvinden bij energievoorzieningen en calamiteitsvoorzieningen zoals brandkranen en nooddouches bij bedrijfscategorieën e. en g.;

Beperking op het bovenstaande is:

- voor alle categorieën geldt dat het vernielen van eieren en nesten zoals verwoord onder maatregel 5 niet kan plaatsvinden bij alleenstaande pompen, transportbanden en calamiteitsvoorzieningen. Dit omdat mensen op deze locaties niet met regelmaat werkzaamheden hoeven uit te voeren. Alleen in noodgevallen (onverwacht benodigde reparaties, calamiteiten of onverwacht aangetroffen nesten op locaties waar op hoogte gewerkt wordt) kunnen eieren en nesten wel worden vernield conform de regels zoals verwoord onder maatregel 5. Zie ook "Afwijken van escalatieladder in noodgevallen" in § 6.5.

Omstandigheden zoals bedoeld onder maatregel 5 (vernielen van nesten):

- bij bedrijven in de categorie "overslag van containers" waar door de aanwezigheid van nesten/eieren gevaar kan ontstaan voor mensen die op hoogte werken. In het jaarlijkse maatwerkadvis wordt aangegeven in welke gevallen in het komende broedseizoen nesten/eieren mogelijk worden vernield, bijvoorbeeld bij een nest op de trappen en/of in het trappenhuis van een kraan;
- bij dreiging van incidenten buiten de normale bedrijfsvoering, bijvoorbeeld calamiteiten of benodigde reparaties. Hieronder valt ook het vernielen van nesten en eieren in verband met de inzet van een helikopter voor het vervoeren van gewonde personen;

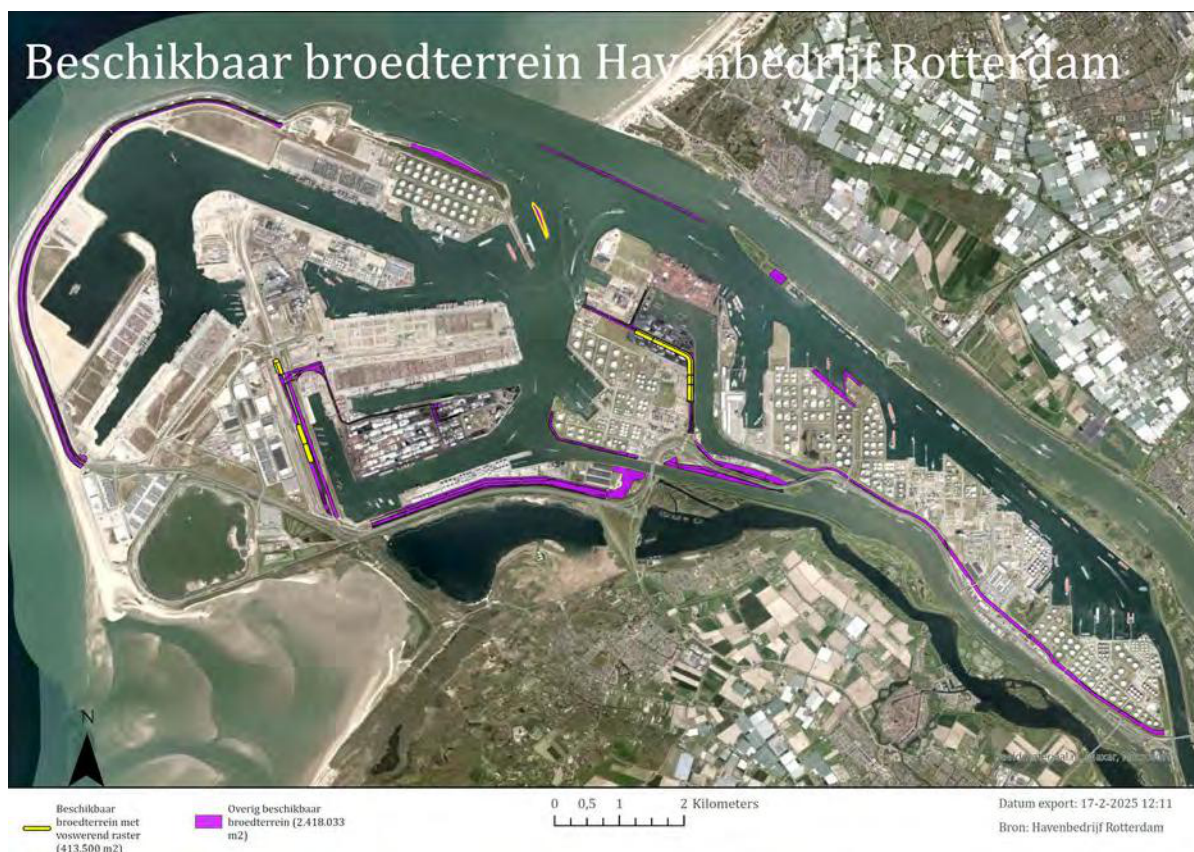
- op locaties waar ontwikkeling en onderhoud van de infrastructuur van de haven plaatsvindt en waar de aanwezigheid van meeuwen een gevaar vormt voor de arbeidskrachten;
- het vernielen van eieren en nesten langs de randen en op storthopen steenkool is toegestaan, indien het verplaatsen van steenkool nodig is vanwege noodzakelijke openbare energievoorziening óf vanwege (inspecties) op risico op broei en brand. Deze maatregel is daarmee vanwege het belang openbare veiligheid noodzakelijk binnen de broedperiode. De stap 'verplaatsen van nesten' van de escalatieladder wordt hier overgeslagen omdat dit op storthopen te gevaarlijk is.

	Categorie bedrijf	Niet vergunningplichtig		Wél vergunningplichtig				
		Weren en opzettelijk storen ⁹	Weren en opzettelijk storen ⁹	Opzettelijk storen met vrijvliegende jachtvogels		Verplaatsen van nesten	Verplaatsen van jongen ¹⁰	Vernielen nesten ⁵
		jaarrond	1-2 t/m 31-7	jaarrond	1-4 t/m 31-7	1-4 t/m 31-7	1-4 t/m 31-7	1-4 t/m 31-7
	Loodswezen	ja	nvt	nee	nee	ja ¹	nee	ja ²
	AVR	ja	nvt	ja	ja	nee	nee	nee
A	Chemie	nee	ja	nee	ja	ja	Ja	ja
B	Petrochemie	nee	ja	nee	ja	ja	Ja	ja
C	Opslag van vloeibaar gas, olie- en gasopslag en raffinage	nee	Ja	nee	ja	ja	Ja	ja
D	Energieproductie	nee	ja	nee	ja	ja	Ja	ja
E	Op- en overslag massagoederen en halffabricaten voor industriële bewerking	nee	ja	nee	ja	nee ³	nee ³	ja
F	Op- en overslag voedingsmiddelen	nee	ja	nee	ja	ja	ja	ja
G	Op- en overslag containers	nee	Ja	nee	ja	nee ⁸	nee ⁸	ja ⁶
H	Locaties ontwikkeling/onderhoud infrastructuur ⁷ en gevaar voor medewerkers	nee	ja	nee	ja	ja ⁴	ja ⁴	ja
I	Locaties bestaande/ontwikkeling/onderhoud infrastructuur ⁷ en gevaar voor meeuwen zelf ¹⁰	nee	ja	nee	ja	ja ⁴	ja ⁴	nee
¹ Het verplaatsen is toegestaan vanaf een afstand van 75 meter van de rand van de helikopterlandingsplaats. ² Het vernielen is toegestaan tot op een afstand van 75 meter van de rand van de helikopterlandingsplaats. ³ Uitzondering, wel verplaatsen bij: • calamiteitsvoorzieningen • laaggelegen nesten op steenkoolhopen ⁴ Verplaatsen binnen deze categorie ook indien aanwezigheid meeuwen groot risico is voor verkeer en voor meeuwen zelf (zoals langs wegen) ⁵ Vernietigen kan niet worden uitgevoerd bij alleenstaande pompen, transportbanden, calamiteitsvoorzieningen, tenzij in noodgeval ⁶ Alleen op risicovolle plekken waar door aanwezigheid nesten/eieren gevaar kan ontstaan voor mensen die op hoogte werken ⁷ Geldt niet voor infrastructuur binnen bedrijventerrein. ⁸ Uitzondering, wel verplaatsen bij: • calamiteitsvoorzieningen • nesten bij bestuurs- en elektriciteitsinstallaties t.b.v. containerverplaatsingen ⁹ Conform de beoordeling en de uitvoering zoals beschreven in § 6.4.1 ¹⁰ Hiervoor vraagt de FBE een vergunning aan.								

6.4 BEOORDELING MAATREGELEN

In het havengebied is nu en in de toekomst geschikt broedgebied voor 7800 paar meeuwen blijvend beschikbaar als gevolg van de afrastering van gebieden ter bescherming tegen de vos. Bij uitgifte van gronden door het Havenbedrijf worden betreffende bedrijven die zich vestigen in de nabijheid van een bestaande broedlocatie door het Havenbedrijf verplicht om te anticiperen op de aanwezigheid van meeuwen, met name door het bieden van broedgelegenheid op een deel van hun omheinde terrein en op daken.

Omdat in het havengebied van Rotterdam voldoende aantrekkelijk broedhabitat voor meeuwen beschikbaar wordt gehouden (afbeelding 6.1) blijft op het niveau van het havengebied het verspreidingsgebied intact en het habitat voldoende groot om de populaties op lange termijn in stand te houden. Alle maatregelen (zie § 6.3) worden in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk stuk voor stuk beoordeeld op staat van instandhouding voor het element populatie.

Afbeelding 6.1. Ligging van grootschalige terreinen, gelegen buiten de bedrijfsterreinen, waar meeuwen kunnen broeden, in totaal 283,2 ha. Hieronder vallen de terreinen die met voswerend raster zijn omheind (41,4ha, zie § 6.4.1 en § 6.4.7) en overig beschikbaar broedgebied (241,8 ha).

6.4.1 BEOORDELING VAN OPZETTELIJK STOREN (VOORKOMEN BROEDEN)

Om terreinen in het havengebied waar kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen een risico zijn voor de veiligheid, vrij te houden van meeuwen worden deze meeuwen gestoord (in de zin van verjaging, zie § 5.1). Het betreft:

1. Opzettelijk storen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw van 1 februari tot en met 31 juli, 24 uur per etmaal, om broeden te voorkomen bij diverse categorieën van bedrijven c.q. locaties.

2. Opzettelijk storen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw gedurende het gehele jaar, 24 uur per etmaal, bij het Loodswezen en AVR.

Het meest gebruikte middel om opzettelijk te storen is patrouilleren door een persoon met een hond onder appèl. Hiermee wordt voorkomen dat meeuwen gaan nestelen. Aanvullende methoden zijn jachtvogel-op-stok (aanzigheidsvalkenier met aangeliinde jachtvogel) en autonoom werkende lasers. Uit de rapportages van Benders e.a.

(2018, 2019, 2020) blijkt dat de meeste toegepaste verjagingsmethoden man-met-hond op zichzelf en in combinatie met autonoom werkende laser en/of jachtvogel-op-stok waren.

Meeuwen opzettelijk storen om terreinen broedvrij te houden is opgenomen in de Gedragscode soortenbescherming havenbedrijven (Bakker & de Zwarte 2024), paragraaf 7.4 Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein, in combinatie met paragraaf 8.4.3 Vogels. Deze is goedgekeurd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en per 1 januari 2025 opgenomen in de Omgevingsregeling⁴⁵. De gedragscode stelt als voorwaarde dat voorafgaand aan het broedvrij houden eerst overleg nodig is met een ecologisch deskundige over of broedvrij houden mogelijk is binnen de kaders van de Omgevingswet. Er moet gecontroleerd worden of voldoende alternatieve nestgelegenheden beschikbaar blijven in de directe omgeving. Het broedvrijhouden mag niet leiden tot een dusdanige afname van geschikt broedhabitat dat dit leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding. Gezien de mobiliteit van de meeuwen kunnen zij in hun directe omgeving (het hele havengebied) gebruik maken van aanwezig habitat dat daar in voldoende mate aanwezig is (zie inleiding § 6.4). Bij de beschrijving van het broedvrijhouden als drukfactor (§ 4.4.3) is vastgesteld dat de aantalontwikkeling van de broedpopulaties meeuwen in het havengebied van Rotterdam geen verband toont met de mate van broedvrijhouden.

Het opzettelijk storen van beschermde broedende vogels in een beschermde situatie (zie hierna) is niet in de gedragscode opgenomen. Dit betekent dat broedende vogels in een beschermde situatie niet zonder vergunning opzettelijk verstoord mogen worden. Methodes om vogels opzettelijk te storen mogen alleen worden ingezet wanneer zeker is dat er niet wordt gebroed en broedende vogels niet worden verstoord.

Onder een beschermde situatie voor broedende vogels wordt in de gedragscode verstaan:

- nest in aanbouw⁴⁶;
- bezet nest met broedende geslachtsrijpe vogel(s);
- bezet nest met een of meer eieren;
- bezet nest met jongen;

- nog niet vliegvlugge jongen ook buiten het nest zolang die jongen voor de overleving afhankelijk zijn van het perceel met het nest.

Op basis van de meest recent beschikbare informatie waren er in 2023 17.082 broedpaar kleine mantelmeeuwen en 2.151 zilvermeeuw in het havengebied: in totaal 19.233. Hiervoor zijn de volgende broedgebieden beschikbaar:

- a. De terreinen die permanent geschikt zijn en worden gemaakt ten behoeve van 7800 broedparen betreffen allen locaties die voswerend zijn gemaakt, met een gemiddelde van 188 broedpaar per hectare (41,4 ha, zie tabel 6.1). Deze terreinen zijn opgenomen in afbeelding 6.1.
- b. Op afbeelding 6.1 zijn ook andere beschikbare broedlocaties opgenomen. Dit betreft gezamenlijk 241,8 ha. Dit biedt voor de overige (19.233 minus 7800) 11.433 broedparen met een gemiddelde dichtheid van 47 broedpaar per ha (ruim) voldoende ruimte.

Afbeelding 6.1 is verduidelijkt en het onderschrift is aangepast: "Afbeelding 6.1. Ligging van grootschalige terreinen, gelegen buiten de bedrijfsterreinen, waar meeuwen kunnen broeden. Dit betreft in totaal 283,2 ha. Hieronder vallen de terreinen die met voswerend raster zijn omheind (41,4 ha, zie § 6.4.1 en § 6.4.7) en overig beschikbaar broedgebied (241,8 ha)."

- c. Naast deze terreinen zoals weergegeven op afbeelding 6.1 is er in het havengebied broedgebied aanwezig 'binnen de hekken' van bedrijfsterreinen op veilige locaties. Zo is op p. 49 vermeld dat inmiddels is gebleken dat meeuwen op andere locaties zijn gaan broeden zoals op daken van gebouwen in het Distripark Maasvlakte West: daar broedden in 2023 omstreeks 400 paar zilvermeeuwen en 800 paar kleine mantelmeeuwen (van Lierop e.a. 2024).

Daarnaast verplicht het Havenbedrijf de bedrijven die zich gaan vestigen in de nabijheid van een bestaande broedlocatie om te anticiperen op de aanwezigheid van meeuwen, met name door het bieden van broedgelegenheid op een deel van hun omheinde terrein en op daken. Omdat dit voldoende aantrekkelijk broedhabitat voor meeuwen biedt en meeuwen in kolonies met hoge dichtheden broeden,

⁴⁵ Overzicht gedragscodes | RVO.nl

⁴⁶ Uitzondering Loodswezen: voor het terrein tot 75 meter vanaf de rand van de helilandingsplaats geldt dat minimaal 1x per dag een inspectie wordt gedaan waarna (potentieel) nestmateriaal wordt opgeruimd.

leidt opzettelijk storen, zoals beschreven in de Gedragscode Soortenbescherming havengebieden, niet tot minder broedparen in het havengebied maar alleen tot een andere verdeling. Meeuwen verlaten de plekken waar ze verjaagd/gestoord worden en

gaan elders in het havengebied broeden. De omvang van de broedpopulatie in het havengebied verandert daarmee niet. Verjagen/opzettelijk storen heeft daarmee geen wezenlijk negatief effect op de staat van instandhouding.

Indien aantoonbaar wordt gewerkt volgens de Gedragscode soortenbescherming havengebieden paragraaf 7.4 “Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein” in combinatie met paragraaf 8.4.3 “Vogels”, óf de eventuele opvolger van deze gedragscode, is er geen sprake van overtreding van het verbod van artikel 11.37 Besluit activiteiten leefomgeving. Een vergunning op grond van de Omgevingswet is voor deze maatregel niet nodig. De gedragscode voldoet ook aan de eisen die de zorgplicht, zoals opgenomen in artikelen 11.6, 11.27 en 11.116 Besluit activiteit leefomgeving, stelt.

6.4.2 BEOORDELING VAN INCIDENTEEL VANGEN EN DODEN

Hoewel dit niet de bedoeling is, kan het bij het weren en opzettelijk storen met vrij vliegende jachtvogels incidenteel gebeuren dat de ingezette jachtvogel

een meeuw vangt en daarbij doodt. In de voorgaande beheerperiode is dit geen enkele keer voorgekomen, maar het valt niet uit te sluiten. Overigens, meestal wordt de maatregel jachtvogel-op-stok toegepast en vliegt de jachtvogel niet vrij rond.

Incidenteel (onbedoeld) vangen en doden van zilvermeeuw of kleine mantelmeeuw is vergunningplichtig. Het doden leidt door de uiterst lage aantallen niet tot verslechtering van de staat van instandhouding voor het element populatie.

6.4.3 BEOORDELING VAN VERPLAATSEN EN Vernielen van nesten

Zilvermeeuw

In § 6.2 is ingeschat dat het in de komende beheerplanperiode nodig is jaarlijks (maximaal) 16 nesten met eieren van zilvermeeuwen in totaal te verplaatsen en te vernielen. Hierna wordt beoordeeld of dit van invloed is op staat van instandhouding.

In § 4.5.1 is de staat van instandhouding van de zilvermeeuw voor het element populatie in Nederland en Zuid-Holland als ongunstig beoordeeld. De Europese Commissie heeft aangegeven dat een toename van minder dan 1% van de natuurlijke sterfte van

vogels beschouwd kan worden als een niet wezenlijk effect op de staat van instandhouding (European Commission 1993). Dit geldt ook in de situatie waarin de staat van instandhouding van de betreffende soort ongunstig is.⁴⁷ Bij een omvang van het verplaatsen en vernielen van nesten waarbij door een vastgesteld maximum het 1% criterium niet overschreden wordt, kan verslechtering van de staat van instandhouding worden uitgesloten. Volgens de berekening in bijlage 1 komt het 1% criterium uit op 44 nesten zilvermeeuw. Het verwachte aantal overschrijdt dit aantal niet. Er is daarom geen sprake van verslechtering van de staat van instandhouding van de zilvermeeuw door het verplaatsen of vernielen van nesten.

Het ingeschatte maximaal totaal aantal te verplaatsen en te vernielen nesten blijft binnen het 1%-mortaliteitscriterium. Het uitvoeren van deze maatregel leidt daarmee niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de zilvermeeuw voor het element populatie.

⁴⁷ ECLI:NL:RVS:2020:301 d.d. 29 januari 2020

Kleine mantelmeeuw

In § 6.2 is ingeschat dat het in de komende beheerplanperiode nodig is jaarlijks (maximaal) 144 nesten met eieren van kleine mantelmeeuwen te verplaatsen en te vernielen. Hierna wordt beoordeeld of dit van invloed is op staat van instandhouding.

In § 4.5.2 is de staat van instandhouding van de kleine mantelmeeuw in Nederland en Zuid-Holland als gunstig beoordeeld. De Europese Commissie heeft aangegeven dat een toename van minder dan 1% van de natuurlijke sterfte van vogels beschouwd kan

worden als een niet wezenlijk effect op de staat van instandhouding (European Commission 1993). Bij een omvang van het verplaatsen en vernielen van nesten waarbij door een vastgesteld maximum dit 1%-criterium niet overschreden wordt, kan verslechtering van de staat van instandhouding worden uitgesloten. Volgens de berekening in bijlage 1 komt het 1%-criterium uit op 221 nesten kleine mantelmeeuw. Het verwachte aantal overschrijdt dit aantal niet. Er is daarom geen sprake van verslechtering van de staat van instandhouding van de kleine mantelmeeuw door het verplaatsen of vernielen van nesten.

Het ingeschatte maximaal aantal te verplaatsen of vernielen nesten blijft binnen het 1%-mortaliteits-criterium. Het uitvoeren van deze maatregel leidt daarmee niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de kleine mantelmeeuw voor het element populatie.

6.4.4 BEOORDELING VAN OPZETTELIJK STOREN EN HET VERPLAATSEN VAN JONGEN

Voor het opzettelijk storen en het verplaatsen van jongen vraagt de FBE vergunning aan. In de vergunningaanvraag wordt de definitieve beoordeling opgenomen.

De essentie is om daar waar mogelijk nesten al in de ei-fase te verplaatsen. Maar als een nest gelegen is op een locatie waar niet voldoende ruimte is voor effectieve verplaatsing in de ei-fase (bijvoorbeeld op hoogte) of een nest niet tijdig is opgemerkt, kan het noodzakelijk zijn kuikens te verplaatsen. Kuikens verlaten binnen enkele dagen na uitkomen het nest. Aangezien kuikens jonger dan 7 dagen niet worden verplaatst, gaat het steeds om kuikens die het nest hebben verlaten. Omdat kuikens van 7 dagen of

ouder via geluid in contact staan met hun ouders en de binding van de oudervogels met kuikens groter is dan met eieren, kan verplaatsen van kuikens over relatief grote afstand plaatsvinden, namelijk tot 50 meter per dag (zie § 5.4.5 en (mondelinge mededeling R.J. Buijs). Verplaatste kuikens worden bij elkaar gezet en samen afgeschermd van de omgeving om te voorkomen dat ze zich begeven naar risicovolle plekken.

Volgens het verplaatsingsprotocol voor het verplaatsen van jongen (§6.7.2) worden alleen jongen verplaatst waarvan de ter zaken deskundige het aannemelijk acht dat zij dit zullen overleven. Hoewel dit niet de bedoeling is, kan het bij het verplaatsen incidenteel gebeuren dat een kuiken het niet overleeft.

Het incidenteel (onbedoeld) doden van jongen zilvermeeuw of kleine mantelmeeuw is vergunningplichtig. Het doden leidt door de uiterst lage aantallen niet tot verslechtering van de staat van instandhouding voor het element populatie.

6.4.5 BEOORDELING VAN VERPLAATSEN VAN NESTEN EN JONGEN TER BESCHERMING VAN FAUNA

Deze maatregel betreft alleen (eieren in) nesten en jongen van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw waarvan het aannemelijk is dat die gezien, de locatie van het nest, niet uitkomen resp. niet overleven.

De verplaatsing van nest of jongen maakt de overlevingskans aanzienlijk groter. Er moet gewerkt worden volgens de voorgeschreven protocollen (§ 6.7). Dit levert naar verwachting een positieve bijdrage aan het broedsucces en het vliegvlug worden van jongen.

Het verplaatsen van nesten en jongen ter bescherming van fauna leidt tot een positieve bijdrage aan van de staat van instandhouding voor het element populatie.

6.4.6 CONCLUSIE: MAATREGELEN LEIDEN NIET TOT VERSLECHTERING VAN DE STAAT VAN INSTANDHOUDING

In de voorgaande paragrafen zijn alle maatregelen beoordeeld op hun mogelijk effect op de staat van instandhouding van de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw. Hieruit blijkt dat alleen de maatregelen verplaatsing van nesten en vernieling van nesten in beginsel zou kunnen leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding. Op basis van expert judgement is het te verwachten aantal te verplaatsen en te vernielen nesten per jaar ingeschat dat noodzakelijk is vanwege veiligheidsrisico's. Omdat dit aantal valt binnen het 1%-criterium, zowel bij zilvermeeuw als bij kleine mantelmeeuw, leiden de maatregelen níet tot verslechtering van de staat van verstandhouding.

6.4.7 MAATREGELEN TER VERBETERING VAN HET BROEDSUCCES VAN MEEUWEN

De invloed van de hiervoor beschreven maatregelen tegen de meeuwen is zeer beperkt. Ze leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding omdat de vermindering van de reproductie tot aan het volwassen worden van de meeuwen onder 1% van de natuurlijke mortaliteit blijft. Toch neemt het Havenbedrijf sinds 2023 uitgebreide maatregelen ter verbetering van het broedsucces van meeuwen:

- o aanbieden van geschikte broedplekken: in het uitgiftebeleid van het Havenbedrijf is vastgelegd dat bedrijven die zich vestigen in de nabijheid van een bestaande broedlocatie verplicht zijn te anticiperen op de aanwezigheid van meeuwen, zoals door het faciliteren van broedgelegenheid;
- o aanbrengen van nestplekken door plaatsing (omgekeerde) U- en L-blokken (tabel 6.1, afbeelding 6.2 en 6.3);

- o weren van vossen: vossen worden door middel van afrasteringen, die onder stroom staan, geweerd van broedplekken van meeuwen (tabel 6.1 en afbeelding 6.4)
- o beheer van vossen door afschot en vangen, met name in aanloop naar het broedseizoen.

Afbeelding 6.2. Op vlak terrein worden omgekeerde U-blokken geplaatst. Zie het nest met meeuwenei onder het U-blok. © Havenbedrijf Rotterdam

	Uitgevoerd 2023	Uitgevoerd 2024	Gepland 2025	Totaal
Terrein omrasterd (m ²)	200.000 m ²	22.500	191.000m ²	413.500 m ²
Geschikt voor # paartjes	3.800	800	3200	7.800
L-blokken	-	225	350	575
U-blokken	250	470	1.250	1.900

Tabel 6.1. Maatregelen "aanbreng en van nestplekken" en "weren van vossen" om het broedsucces van meeuwen in het Havengebied van Rotterdam te verbeteren (bron: Havenbedrijf Rotterdam)

Afbeelding 6.3. L-blokken © Havenbedrijf Rotterdam

Afbeelding 6.4. Broedplek meeuwen achter vossenwerend elektrisch hekwerk langs de Markweg © Havenbedrijf Rotterdam

Door de maatregelen gericht op beperking van de predatie door vossen, zoals uitgevoerd in 2023 en 2024, is het broedsucces van de meeuwen verbeterd. De broedkolonie langs de Markweg (Europoort) is een voorbeeld. In 2023 was het broedsucces van 1468 paar zilvermeeuwen langs de Markweg in Europoort 0,53 vliegvlug jong per paar en het broedsucces van 9207 paar kleine mantelmeeuw was daar 0,71 vliegvlug jong per paar. Op de Maasvlakte was het broedsucces van de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw in 2023 respectievelijk maar 0,08 en 0,09 vliegvlug jong per paar (Lilipaly e.a. 2024). Daar was in dat jaar veel predatie door vossen, terwijl de kolonies langs de Markweg met een elektrisch raster beschermd werden tegen vossen. De elektrische rasters langs de Markweg hebben dus hoogst waarschijnlijk gezorgd dat geen grootschalige predatie kon plaats vinden. Daardoor konden duizenden extra jonge meeuwen uitvliegen. Naast het weren van vossen zijn in het havengebied vossen met het geweer gedood. Tot in 2023 kon dit alleen overdag, op basis van de inmiddels niet meer te gebruiken landelijke vrijstelling/aanwijzing vergunningvrij geval . Vanaf het voorjaar van 2024 beschikt de FBE over een -onthefing voor het doden en vangen van vossen, ook in de nacht, voor het Rotterdamse havengebied.

2022	13
2023	17
2024	27

Tabel 6.2. Aantal geschoten vossen in havengebied van Rotterdam 2022 - 2024

6.5 BELANGRIJKSTE WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VOORGAANDE FAUNABEHEERPLAN EN EVALUATIE

Sinds broedseizoen 2021⁴⁸ is grootschalige nestbehandeling niet meer mogelijk. Als alternatieve maatregelen werden aangereikt het verplaatsen van nesten en het incidenteel vernielen van nesten. Het verplaatsen van nesten kon, onder de gegeven voorwaarden, onbeperkt plaatsvinden. Voor het vernielen werd per meeuwsoort een quotum vastgesteld. Uit de evaluatie (hoofdstuk 5) is

gebleken dat ruim binnen dit quotum is gebleven.

Met het voorgeschreven maatwerkadvies per bedrijf wordt naar verwachting zoveel mogelijk voorkomen dat meeuwen broeden op risicovolle locaties en worden naar verwachting door de wijze van planning en uitvoering van werkzaamheden zoveel mogelijk incidenten voorkomen.

Uit de evaluatie van de incidentenregistratie (§ 5.3) is gebleken dat deze wijziging in werkwijze de afgelopen drie jaar niet heeft geleid tot een onaanvaardbare verhoging van incidenten ten opzichte van de voorgaande faunabeheerplanperiode. Wel blijven incidenten zich voordoen, met onder andere verwondingen en belemmering van werkzaamheden als gevolg, zowel bij bedrijven als bij het Loodswezen, zodat continuering van het gebruik van de maatregelen noodzakelijk blijft ter voorkoming van de risico's voor de openbare veiligheid en veiligheid van het luchtverkeer.

Wel is uit de evaluatie een aantal verbeteringen in het maatregelenpakket voortgekomen, die in dit faunabeheerplan zijn doorgevoerd. Dit betreft:

- een geringe uitbreiding binnen de genoemde categorieën bedrijven, vanwege wijzigingen in het type bedrijven waar meeuwenbeheer in de praktijk noodzakelijk is gebleken.
- een aanpassing van de maatregel verplaatsen van nesten: de reikwijdte van het verplaatsen van een nest met eieren is uitgebreid naar maximaal 10 meter per dag. Dit geeft meer flexibiliteit om een nest in één dag naar een veilige locatie te kunnen verplaatsen. Hiervoor is het verplaatsingsprotocol gewijzigd.
- een nieuwe maatregel, namelijk het verplaatsen van jonge meeuwen (ter bescherming van de openbare veiligheid en de volksgezondheid): dit vloeit voort uit de invloed van de aanwezigheid van de vos in de haven. Hierdoor gaan steeds meer meeuwen 'op hoogte' broeden. Bij het verplaatsen van nesten met eieren is sprake van een grotere verplaatsingsafstand in een keer (gezien de hoogte van bijvoorbeeld een gebouw of een tankdak). Het is gebleken dat over zo'n afstand de kans groot is dat de oudermeeuw de binding met het nest met eieren verliest waardoor

⁴⁸ Het Faunabeheerplan meeuwen havengebieden Rotterdam, Dordrecht en Alblasserdam 2015-2019 waarin nestbehandeling nog als maatregel was opgenomen was geldig via een verlengingsbesluit geldig tot en met broedseizoen 2020.

het nest verloren gaat. De ouderbinding tussen meeuwen en hun jongen is vele malen groter dan tussen meeuwen en hun eieren. Daarom is dit een geschikte maatregel voor deze situaties. Hiervoor is een apart protocol opgenomen. De FBE vraagt hiervoor vergunning aan.

- het werken met standaardmaatwerkadvies (template), waarvoor in dit faunabeheerplan de vereisten zijn opgenomen, zie § 6.8. Hiermee wordt zoveel mogelijk eenduidigheid gecreëerd en wordt vooraf, al ten tijde van het provinciale goedkeuringsbesluit, inzichtelijk gemaakt waar bedrijven aan dienen te voldoen en waar ze zich aan hebben te houden.
- Voor de beoordeling van incidenten is een eenduidige definitie van 'incident' nodig en een betere registratie. Daarom wordt in dit faunabeheerplan een definitie van incident opgenomen: een incident betreft:
 - o een aanval door een zilvermeeuw of kleine mantelmeeuw op een persoon of personen waardoor:
 - direct of indirect een persoonlijke verwonding ontstaat;
 - een schrikreactie wordt veroorzaakt die ervoor zorgt dat de persoon gevaarlijke/bijtende stoffen morst, gereedschappen laat vallen of in een gevaarlijke verkeerssituatie belandt dan wel veroorzaakt;
 - de werknemer het werk niet meer (naar behoren) kan uitvoeren waardoor er een risico voor de openbare veiligheid ontstaat, of
 - o een aanval van zilvermeeuw of kleine mantelmeeuw op een helikopter, dan wel een aanvaring van genoemde meeuwensoorten met een helikopter.

De registratie van incidenten vindt voortaan plaats als onderdeel van het maatwerkadvies op basis van de bedrijfsincidentenregistratie (zie ook § 6.8 vereisten maatwerkadvies).

- Onder het voorgaande faunabeheerplan kon de maatregel verplaatsen van nesten alleen worden uitgevoerd voor de belangen openbare veiligheid en veiligheid van het luchtverkeer. In de praktijk blijkt het verplaatsen van nesten en jongen ook noodzakelijk ter bescherming van het nest en de jongen zelf, zoals beschreven in § 2.3.4. In dit faunabeheerplan is daarom ook het belang ter bescherming van fauna opgenomen.

6.6 ESCALATIELADDER: STROOMSCHEMA FAUNABEHEERPLAN MEEUW

De escalatieladder voor de te nemen maatregelen wordt ingevuld door een stroomschema (afbeelding 6.4). Hierna wordt de werking van de escalatieladder toegelicht en wordt ingegaan op de situaties waarin het is toegestaan om van de escalatieladder af te wijken.

6.6.1 WERKING VAN DE ESCALATIELADDER

Uitgangspunt is dat eerst wordt ingezet op maatregelen die geen of zo weinig mogelijk negatief effect op de meeuwen hebben. Dat wil concreet zeggen dat daar waar mogelijk wordt begonnen met weren en opzettelijk storen ter voorkoming van de aanwezigheid van meeuwen en/of ter voorkoming van nestvorming. Deze maatregelen zijn niet vergunningplichtig met uitzondering van de maatregel weren en verjagen met een vrij-vliegende jachtvogel. Voor het weren en verjagen met een vrij-vliegende jachtvogel is een vergunning van het verbod op vangen en doden nodig omdat het zeer incidenteel kan voorkomen dat de jachtvogel een meeuw doodt. De niet-vergunningplichtige maatregelen ter wering en verjaging zijn opgenomen in de groene kolom van het stroomschema, de maatregel weren en verjagen met een jachtvogel in de gele kolom. Naar verwachting hebben deze maatregelen buiten de bedrijfsterreinen (buiten de hekken) voldoende werking en daarmee zijn geen verdergaande maatregelen nodig.

Naar verwachting kunnen de maatregelen ter wering en verjaging niet overal worden ingezet of kunnen ze broeden niet overal voorkomen. Er zijn dan twee maatregelen die vervolgens kunnen worden ingezet: het verplaatsen of het vernielen van nesten onder de voorwaarden en omstandigheden zoals in paragrafen 6.3 en 6.7 is aangegeven (oranje en rode kolom). Na het verplaatsen treft een bedrijf volgens het verplaatsingsprotocol afdoende maatregelen om het nest af te schermen om later incidenten te voorkomen vanwege de aanwezigheid van loslopende kuikens.

6.6.2 AFWIJKEN VAN DE ESCALATIELADDER

Broedvrij houden

Soms is het niet wenselijk, of is het niet mogelijk om broedvrij te houden terwijl al wel in het maatwerkadvies voorzien wordt dat later in het broedseizoen het verplaatsen van nesten/jongen, dan wel het vernielen van nesten noodzakelijk kan

blijken. Een voorbeeld hiervan is dat een zone binnen een bedrijfsterrein te groot is om broedvrij te houden en dat de intensiteit van werkzaamheden in de broedperiode daar beperkt is. Het broedvrij houden van een dergelijke zone is dan buitenproportioneel: het leidt ertoe dat meeuwen een groot broedgebied ontzegd wordt terwijl er mogelijk geen werkzaamheden of slechts in een klein gebied binnen die zone worden uitgevoerd.

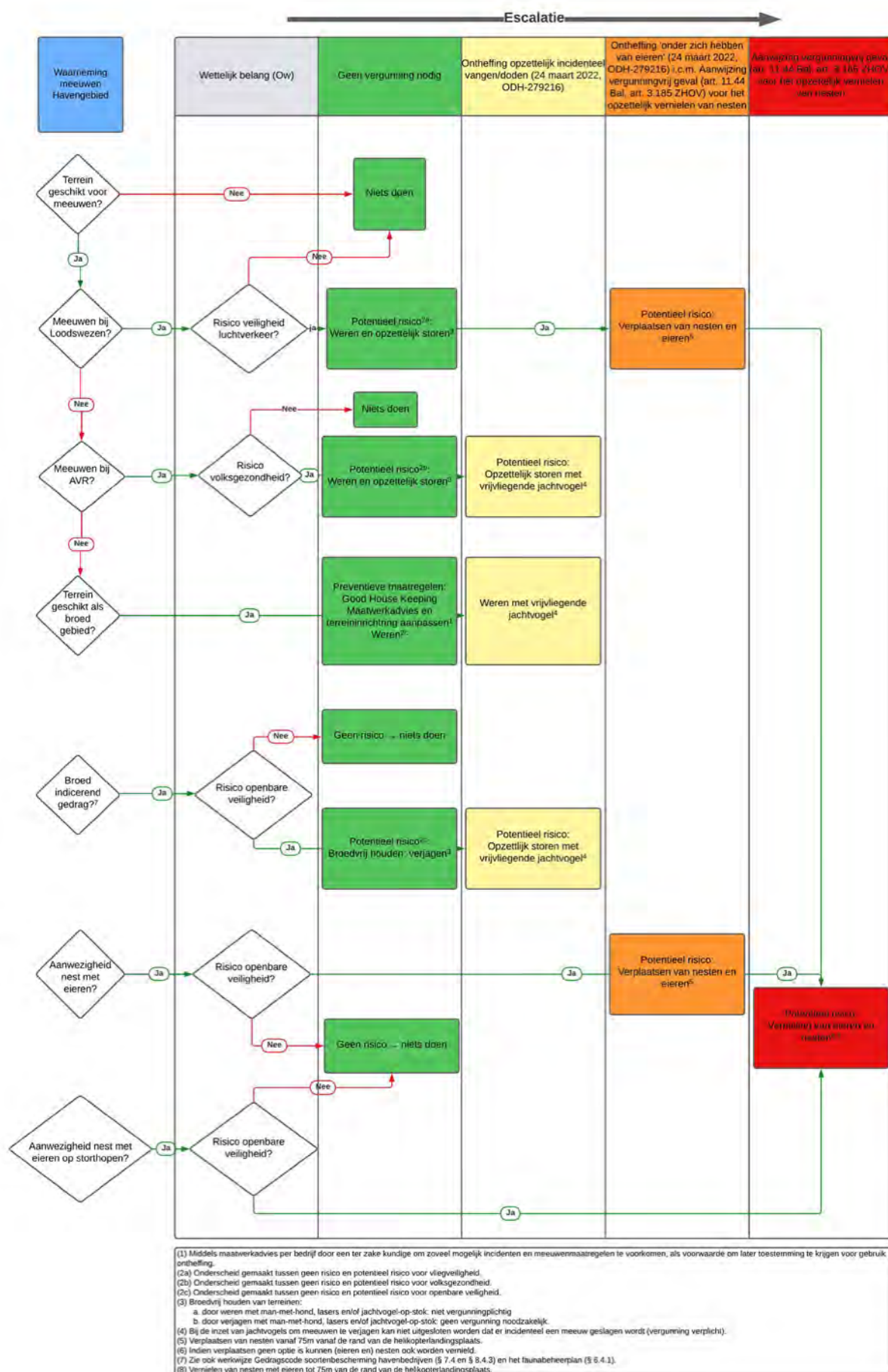
In noodgevallen

Onder noodgevallen worden situaties verstaan als brand, vormen van lekkage die tot een calamiteit kunnen leiden, noodreparaties die noodzakelijk zijn vanwege risico voor de openbare veiligheid,

het vervangen van onderdelen bij een calamiteit en helikopterlandingen vanwege een calamiteit. Maatregelen die getroffen kunnen worden zijn, afhankelijk van de situatie, het vernielen van een nest of het verplaatsen van een nest.

Alleen in een noodgeval geldt dat toestemming voor uitvoering van een maatregel niet vooraf aan de FBE hoeft te worden gevraagd. Wel moet(en) er een foto(s) van de situatie worden gemaakt en binnen drie uur na beëindiging van de uitvoering van de maatregel worden toegestuurd aan info@fbez.nl én toezichtnatuur@ozhz.nl. Daarbij wordt aangegeven welke maatregel is uitgevoerd en wordt verantwoord waarom er hier sprake was van een noodgeval.

Ernst van schade en risico voor volksgezondheid, openbare veiligheid of veiligheid luchtverkeer /
chronologie in tijd in aanloop naar broedperiode

Afbeelding 6.4. Escalatieladder meeuwen Havengebied

6.7 PROTOCOLLEN

In deze paragraaf zijn de bij de maatregelen, zoals in dit hoofdstuk omschreven, behorende protocollen opgenomen. Dit betreft het verplaatsen van nesten, het verplaatsen van jongen en het vernielen van nesten.

6.7.1 PROTOCOL VOOR VERPLAATSSEN VAN NESTEN

Dit verplaatsingsprotocol hoort bij maatregelen 3 en 4. Het verplaatsen mag alleen op de in § 6.3 aangegeven locaties.

- a. Bij het verplaatsen van een nest, blijven het nest en de eieren intact.
- b. Indien een nest toch verloren gaat, wordt dit zo snel mogelijk en op dezelfde dag dat het nest verloren is gegaan per email gemeld bij de FBE; daarnaast vindt op dezelfde dag registratie plaats in Dora onder vermelding van naam bedrijf, meeuw-soort, aantal eieren en nesten die verloren zijn gegaan en datum. Een nest dat verloren gaat, gaat ten koste van de aantallen zoals hieronder vermeld onder maatregel 4 en 5: het vernielen van nesten.
- c. Een te verplaatsen nest is gelegen binnen een straal van 30 meter rondom een bedrijfsinstallatie of calamiteitsvoorzieningen (zoals brandkranen en nooddouches).
- d. Een nest komt alleen in aanmerking voor verplaatsen, als op voorhand zeker is dat het nest verplaatst kan worden tot op een plek waar het broedpaar geen of in ieder geval veel minder risico oplevert.
- e. Een nest, inclusief de eieren, wordt maximaal tien meter per dag verplaatst, verspreid over de dag, waarbij het nest, inclusief de eieren, iedere keer dat wordt opgetreden, maximaal vijf meter wordt verplaatst. Bij verplaatsing wordt er zorg voor gedragen dat de binding tussen oudermeeuw en nest in stand blijft. Indien het nest binnen een uur niet geaccepteerd is door de oudermeeuw wordt de laatste verplaatsing direct ongedaan gemaakt.
- f. Na de laatste verplaatsing van het nest met eieren, wordt een afscherming geplaatst, tenzij dat niet mogelijk is of niet nodig omdat het nest tot achter een bestaande afscherming is geplaatst. Het nest is daardoor beschermd en de jongen kunnen, na het uitkomen van de eieren, zich niet begeven richting risicovolle locaties.
- g. Minimaal 3 uur voorafgaand aan de vernieling van een nest wordt door de toestemmingshouder per email melding daarvan gedaan bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.

- h. Bij aanvang en afronding van de verplaatsing vindt registratie in Dora plaats.

6.7.2 PROTOCOL VOOR HET VERPLAATSSEN VAN JONGE MEEUWEN

Dit verplaatsingsprotocol hoort bij maatregel 6. Het verplaatsen mag alleen op de in § 6.3 aangegeven locaties.

- a) Er worden alleen jongen verplaatst waarvan de ter zake deskundige het aannemelijk acht dat zij de verplaatsing overleven.
- b) Indien een jong bij het verplaatsen toch overlijdt, wordt dit, zo snel mogelijk en nog op dezelfde dag per email gemeld bij de FBE; daarnaast vindt op dezelfde dag registratie plaats in Dora onder vermelding van naam bedrijf, meeuwsoort en datum.
- c) Er worden geen jongen verplaatst bij slecht weer (harde wind, regen, naar oordeel van de ter zake deskundige).
- d) Een te verplaatsen jong is minimaal 7 dagen oud.
- e) Een jong wordt maximaal 50 meter per dag verplaatst, terwijl een oudermeeuw duidelijk in de buurt verblijft.
- f) Te verplaatsen jongen bevinden zich binnen een straal van 30 meter rondom een bedrijfsinstallatie of calamiteitsvoorzieningen (zoals brandkranen en nooddouches).
- g) Na de verplaatsing van de jongen behorend tot één nest, wordt een afscherming geplaatst zodat de jongen niet aan de wandel kunnen gaan en weer nabij de risicovolle installatie, vanwaar ze verplaatst zijn, kunnen komen.
- h) Minimaal 3 uur voorafgaand aan de verplaatsing van een jong wordt door de toestemmingshouder per email melding daarvan gedaan bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.
- i) Bij aanvang en afronding van de verplaatsing vindt registratie in Dora plaats.

6.7.3 PROTOCOL VOOR HET Vernielen VAN NESTEN

Dit protocol voor het vernielen van nesten hoort bij de maatregelen 4 en 5. Het vernielen mag alleen op de in § 6.3 aangegeven locaties.

- a. Het vernielen van nesten (inclusief eieren) vindt plaats na verificatie van de FBE of de uitvoering plaatsvindt binnen en conform faunabeheerplan per concrete situatie en per nest.
- b. Het vernielen van (eieren en) een nest vindt alleen plaats indien op grond van een verklaring van een ter zake kundig⁴⁹ persoon het verplaatsen van het

nest niet mogelijk is. Hiervan is uitgezonderd de situatie van een noodgeval zoals beschreven in § 6.6.2.

- c. Het totaal aantal te vernielen nesten in het havengebied van Rotterdam is beperkt tot het aantal van 160 nesten per jaar, met een onderverdeling van maximaal 144 nesten van de kleine mantelmeeuw en maximaal 16 nesten van de zilverbmeeuw.
- d. Ter verificatie dient een bedrijf een verklaring in die per nest het volgende vermeldt:
 - I. de meeuwensoort;
 - II. de locatie, via foto(s), geografische coördinaten/ weergave op kaart waaruit de afstand blijkt dat het nest gelegen is binnen de gegeven maximale afstand tot de installatie resp. tot het terrein van het Loodswezen, en een omschrijving van de locatie;
 - III. een verklaring van een ter zake kundig persoon⁴⁹ dat en waarom verplaatsing van het nest, onder toepassing van het verplaatsingsprotocol, niet mogelijk is;
 - IV. een verklaring van het bedrijf dat vernieling noodzakelijk is vanuit één van de omstandigheden zoals bedoeld onder maatregel 5;
 - V. informatie vanuit de FBE waaruit blijkt dat het aantal nesten (zie onder c.) nog niet bereikt is.
- e. De FBE staat het vernielen niet toe indien het aantal nesten (zie onder c.) is bereikt.
- f. Minimaal 3 uur voorafgaand aan de vernieling van een nest wordt door de toestemmingshouder per email melding daarvan gedaan bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.
- g. Op dezelfde dag waarop de vernieling heeft plaatsgevonden vindt registratie plaats in Dora, het online registratiesysteem van de FBE.

6.8 VEREISTEN VOOR EEN MAATWERKADVIES

Voor het indienen van een maatwerkadvies gelden de volgende vereisten.

Administratief

Het gebruik van het door de FBE vastgestelde format is verplicht. Hierin wordt de volgende administratieve informatie opgenomen:

- het beheerjaar waarin de maatregelen ingezet worden;
- de contactgegevens van het bedrijf (zie hiervoor Instructie maatwerkadvies);
- naam van opstellers van het maatwerkadvies, waarbij ten aanzien van de ter zake kundige persoon specificaties worden aangegeven die duidelijk maken dat wordt voldaan aan de vereisten zoals opgenomen in de lijst van definities (bijlage 5);
- ondertekening met datum, door contactpersoon, veiligheidsdeskundige van het bedrijf en ter zake kundig persoon.

Inhoudelijk

- een evaluatie van de preventieve maatregelen die in het vorige beheerjaar zijn ingezet.
- een evaluatie van de incidenten in het vorige beheerjaar gebaseerd op een uittreksel van meeuwenincidenten uit de eigen bedrijfsincidentenregistratie (die als bijlage bij het maatwerkadvies wordt opgenomen).
- een evaluatie van het planbaar onderhoud en andere (niet reguliere) werkzaamheden in het voorafgaande beheerjaar.
- een exacte beschrijving van de risicovolle plekken waar door de aanwezigheid van broedende meeuwen risicovolle situaties kunnen ontstaan, inclusief het benoemen welke risico's meeuwen daar kunnen veroorzaken en een weergave van deze plekken op een luchtfoto (Google maps) of kaart (kaartschaal met detailniveau van 1:5000 of gedetailleerder).
- een beschrijving per risicovolle plek van de maatregelen daar mogelijk en/of noodzakelijk zijn, waarbij de escalatieladder uit het faunabeheerplan wordt afgelezen. Het betreft niet alleen maatregelen tegen meeuwen (zoals broedvrij houden, verplaatsen van nesten en eieren en het vernielen van nesten) maar zeker ook beschermende maatregelen en voorlichting aan werknemers.
- een telling van het aantal broedparen zilverbmeeuw en kleine mantelmeeuw van de vorige beheerjaren volgens telprotocol, zie bijlage 6.
- wijzigingen in het meeuwenbeheer ten opzichte van het laatst voorafgegaane goedgekeurde maatwerkadvies.

⁴⁹ Zie voor definitie bijlage 5

⁵⁰ Zie voor definitie bijlage 5

6.9 GEEN ANDERE BEVREDIGENDE OPLOSSINGEN

Vooral de inrichting van terreinen en veiligheids-wetgeving omtrent de in de haven gevestigde industrie (openbare veiligheid) maken dat een aantal (preventieve) maatregelen die kunnen worden beschouwd als andere bevredigende oplossingen (specifieke beplantingen, niet maaien, weren door inzet autonoom werkende laser, man-met-hond of (vrijvliegende) jachtvogel) om het broeden van meeuwen te voorkomen, niet overal op bedrijfsterreinen kunnen worden toegepast (zie hoofdstuk 2 en hoofdstuk 5). Dit maakt dat ieder jaar een flink aantal meeuwen binnen de hekken op bedrijfsterreinen gaat broeden. Ook de aanwezigheid van de vos leidt ertoe dat meeuwen de relatief veilige plekken binnen de hekken van bedrijfsterreinen opzoeken.

De meeste werende en opzettelijk storende maatregelen gericht op broedvrij houden (alleen of in combinatie) hebben vooral een kortdurend effect (Lensink 2015, Buij e.a. 2018).⁵¹ Ook in het buitenland is dit bij meeuwen vastgesteld (Calladine e.a. 2006). Als gevolg van gewinning wordt broeden hiermee onvoldoende voorkomen. Een uitzondering hierop blijkt een 24-uurs toepassing van de combinatie van methoden van man-met-hond, autonoom werkende laser en jachtvogel te zijn. Deze combinatie wordt buiten bedrijfsterreinen toegepast, met name op nog niet uitgegeven percelen. Bij aanwezigheid van gebouwen of installaties is het weren met deze maatregelen lang niet altijd mogelijk of blijkt dat onvoldoende effectief (zie ook evaluatie Hoofdstuk 5).

Op specifieke locaties (helikopterlandingsplaats Loodswezen, AVR) worden de meeuwen het hele jaar door gericht geweerd en opzettelijk gestoord. Het doel van opzettelijk storen is hier niet alleen het voorkomen van broeden. De aanwezigheid van meeuwen is hier het hele jaar een risico voor de volksgezondheid en de veiligheid van het luchtverkeer. Deze maatregelen zijn hier alleen effectief bij een grote mate van herhaling, omdat de aantrekkelijkheid van de locatie voor de meeuwen door storing nauwelijks verandert.

Het voorgaande leert dat alleen in specifieke situaties en op specifieke locaties (preventieve) maatregelen ingezet kunnen worden, en er alleen dan sprake is van andere bevredigende oplossingen:

1. de inzet van de combinatie van methoden man-met-hond, autonoom werkende laser en jachtvogel-op-stok;
2. jaarrond weren en opzettelijk storen al dan niet met behulp van (vrijvliegende) jachtvogels in het geval van de AVR.

In de andere omstandigheden zijn er daardoor geen reële andere bevredigende oplossingen.

6.10 TOESTEMMING OP GROND VAN DE OMGEVINGSWET

In § 6.3 is voor alle maatregelen aangegeven of daarvoor een vergunningplicht geldt op grond van de Omgevingswet. In deze paragraaf wordt beschreven op welke manier hieraan wordt voldaan of dat de FBE vergunning aanvraagt.

De Zuid-Hollandse Omgevingsverordening voorziet in artikel 3.185 in een aanwijzing van vergunningvrije gevallen voor grondgebruikers om in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid en het belang van de veiligheid van het luchtverkeer nesten, rustplaatsen en eieren van kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw te vernielen of te beschadigen.⁵² Het gebruik van deze aanwijzing is toegestaan na provinciale goedkeuring. Ten behoeve van die goedkeuring zijn in dit faunabeheerplan de bij die aanwijzing toegestane maatregelen nader beoordeeld op de wettelijke aspecten van belang (hoofdstuk 2), andere bevredigende oplossing (§ 6.9), en effect op de staat van instandhouding (§ 6.4). De conclusie van deze beoordeling is dat de aanwijzing in het kader van dit faunabeheerplan gebruikt kan worden omdat de opgenomen maatregelen dienen voor de belangen volksgezondheid, openbare veiligheid en veiligheid van het luchtverkeer. Daarnaast is onderbouwd dat indien het vernielen van nesten noodzakelijk is daarvoor geen andere bevredigende oplossing ter beschikking is. Het gesteld maximum voor aantal te

⁵¹ <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/meeuwen/>

⁵² In artikel 3.185 ZHOV is bepaald dat het verbod op het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels in artikel 11.3, eerste lid onder b Bal niet geldt voor de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw, in de periode van 1 april tot en met 31 juli, voor zover de activiteit door of namens de grondgebruiker wordt verricht in het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid, en veiligheid van luchtverkeer. Dit is niet beperkt tot de grondgebruikers

verplaatsen en te vernielen nesten leidt niet tot een verslechtering van de staat van instandhouding.

Nadere toestemming op grond van de Omgevingswet is beschikbaar of nog nodig voor:

- het doden van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw voor het incidentele geval dat een jachtvogel een meeuw slaat en doodt. De FBE beschikt over een Wnb-ontheffing t.b.v. de belangen openbare veiligheid en veiligheid van luchtverkeer, met looptijd tot en met 31 januari 2028⁵³. T.z.t. vraagt de FBE hiervoor een verlenging aan;
- onder zich hebben van eieren en nesten van beide meeuwsoorten. De FBE beschikt over een Wnb-ontheffing t.b.v. de belangen openbare veiligheid en veiligheid van luchtverkeer, met looptijd tot en met 31 januari 2028⁵⁴. T.z.t. vraagt de FBE hiervoor een verlenging aan;
- het verplaatsen van jongen: hiervoor is toestemming nodig voor het doden van zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw, voor het incidentele geval dat een jong onverhoopt de verplaatsing niet overleeft. De FBE vraagt hier een omgevingsvergunning voor aan;
- het verplaatsen van nesten en jongen van beide meeuwsoorten t.b.v. het belang fauna. De FBE vraagt hiervoor een omgevingsvergunning aan.

6.11 NATURA 2000

6.11.1 NATURA 2000-INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN VOOR ZILVERMEEUW

Voor de zilvermeeuw zijn in Nederland geen Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld.

6.11.2 NATURA 2000-INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN VOOR KLEINE MANTELMEEUW

Voor de kleine mantelmeeuw zijn wel Natura 2000 doelstellingen vastgesteld, maar alleen als broedvogel in de Natura 2000-gebieden 1) Duinen Vlieland, 2) Waddenzee, 3) Duinen en Lage Land Texel en 4) Veerse Meer. Kleine delen van het plangebied 'havengebied Rotterdam' vallen binnen de grenzen van de Natura 2000-gebieden Voordelta, Voornes Duin en Solleveld & Kapittelduinen. Die drie gebieden hebben geen doelstellingen voor

kleine mantelmeeuw. De in dit faunabeheerplan voorgestelde maatregelen hebben verder geen effect op de kleine mantelmeeuwen in de Natura 2000-gebieden die wel een doelstelling voor de soort hebben.

De landelijke instandhoudingsdoelstelling van de kleine mantelmeeuw als broedvogel is behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud [van een] populatie van 43.000 paren. Dit is een doelstelling met het oog op gebiedsgerichte bescherming. Er zijn nu omstreeks 70.250 broedparen in ons land (Boele e.a. 2024).

6.11.3 ANDERE NATURA 2000-INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

De in dit faunabeheerplan voorgestelde maatregelen hebben geen effect op andere Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Het gaat hier om de mogelijke effecten in het kader van de externe werking die van toepassing is op Natura 2000-gebieden. Bij deze externe werking speelt het broedvrij houden van terreinen die dichtbij het Natura 2000-gebied Voordelta gelegen zijn. Dit Natura 2000-gebied heeft voor vele (niet-broedende) watervogels instandhoudingsdoelen. Ieder jaar wordt dit aspect geëvalueerd door een toezichthoudend en adviserend bureau (zie Benders e.a. 2015-2022, van Lierop e.a. 2023, 2024). In de rapportage worden onder de kop 'randverstoring' de neveneffecten van broedvrij houden beoordeeld. Hierbij zijn nooit wezenlijke effecten op Natura 2000-doelen vastgesteld en deze worden ook niet verwacht.

⁵³ Ontheffing ODH279216, 24 maart 2022

⁵⁴ Ontheffing ODH279216, 24 maart 2022

7. | Organisatie uitvoering faunabeheerplan

7. | Organisatie uitvoering faunabeheerplan

7.1 AANVRAAG EN VOORWAARDEN UITVOERING

De FBE is verantwoordelijk voor een correcte en zorgvuldige uitvoering van dit faunabeheerplan. Daarnaast is de FBE als vergunninghouder verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de aan haar verleende vergunning. In dit kader verlangt de FBE per jaar voorafgaand aan toestemmingverlening voor uitvoering een maatwerkadvies conform de vereisten in (§ 6.8) en de door de FBE opgestelde instructie.

Een bedrijf dient een maatwerkadvies in om toestemming te vragen om het faunabeheerplan (hoofdstuk 6) uit te voeren op hun terrein. Dit maatwerkadvies is opgesteld door een ter zake kundig persoon⁵⁶ met aantoonbare kennis van meeuwen, waaruit blijkt dat volgens het faunabeheerplan en de daarin opgenomen escalatieladder wordt gewerkt.

De instructie voor dit maatwerkadvies is te raadplegen op <https://www.fbezh.nl/meeuw/>. Daar is ook informatie opgenomen over de wijze waarop een maatwerkadvies wordt ingediend.

Het betreffende bedrijf is lid van de WBE. Het bedrijf ontvangt alleen toestemming als het bedrijf voldoet aan vereisten zoals aangegeven in § 6.3, § 6.8 en hoofdstuk 8.

Het bedrijf is op hun terrein verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van de maatregelen volgens het faunabeheerplan, voorschriften van de aanwijzing tot vergunningvrij geval en/of vergunning en het maatwerkadvies.

Het bedrijf is verantwoordelijk voor de correcte registratie van de uitgevoerde maatregelen en incidenten.

Het bedrijf heeft in verband met de aanvraag om toestemming en de registratieplicht een account in Dora, het online registratiesysteem van de FBE.

7.2 VOORWAARDEN VOOR UITVOERDER

De FBE stelt de volgende aanvullende voorwaarden aan de uitvoerders (uitvoerders zijn personen die de maatregelen uitvoeren in dienst of in opdracht van een bedrijf dat toestemming heeft om het faunabeheerplan uit te voeren):

- o de uitvoerder is lid van de WBE;
- o de uitvoerder heeft een account in Dora;
- o de uitvoerder houdt zich aan de protocollen zoals beschreven in § 6.7;
- o de uitvoerder is verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van de maatregelen volgens het faunabeheerplan, voorschriften van de aanwijzing tot vergunningvrij geval en/of vergunning en het maatwerkadvies.

⁵⁶ Zie voor definitie bijlage 5.

8. | Monitoring

8. | Monitoring

Bedrijven zijn verplicht te rapporteren aan de FBE (via Dora) en de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie § 6.7 Protocolen en § 7.1). Hierdoor wordt de volgende informatie geleverd:

- per belang⁵⁷ het aantal verplaatste nesten (met daarin aanwezige eieren);
- het aantal verplaatste jongen;
- het aantal vernielde nesten of gesneuvelde jongen als gevolg van verplaatsing;
- het aantal bij het opzettelijk storen met vrij-vliegende jachtvogels (per ongeluk) gedode meeuwen.

Daarnaast rapporteren bedrijven in het kader van het maatwerkadvies jaarlijks bij de FBE over:

- de van het aanwezig aantal broedparen zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw binnen het bedrijfsterrein;
- de uitgevoerde preventieve maatregelen en de effecten daarvan;
- een evaluatie over het broedvrij houden;
- een evaluatie over de verplaatsing van nesten;
- een evaluatie over de verplaatsing van jongen;
- het aantal en type incidenten met meeuwen.

Naast de bedrijven is het Havenbedrijf een belangrijke opdrachtgever van maatregelen om terreinen broedvrij te houden, én om meeuwen een gegarandeerde hoeveelheid geschikt broedgelegenheid te bieden (zie § 6.4). De rapportage over deze maatregelen, hun effectiviteit en tellingen was uitbesteed aan bureau Staro (zie Benders e.a. (2015-2022) en Van Lierop e.a. (2023, 2024)). Dit wordt voortgezet door Deltamilieu Projecten en het bureau Buijs Eco Consult.

In opdracht van Rijkswaterstaat tellen Deltamilieu Projecten en haar voorgangers sinds 1979 ieder jaar

kustbroedvogels in de Delta, waaronder zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw. Hierover wordt jaarlijks gerapporteerd in het kader van het programma Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands. Rijkswaterstaat stelt de telgegevens ter beschikking aan het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), een samenwerkingsverband van de ministeries van LNV en Infrastructuur en Waterstaat, Planbureau voor de Leefomgeving, CBS en provincies. In het NEM worden ook de monitoringsgegevens opgeslagen die voortkomen uit de monitoring die plaatsvindt in het kader van Natura 2000 en de Subsidie Natuur en Landschapsbeheer. Daarnaast telde vanaf 2009 het bureau Staro Natuur en Buitengebied in opdracht van Havenbedrijf Rotterdam broedende meeuwen in het havengebied. Sinds 2024 voeren Deltamilieu Projecten en het bureau Buijs Eco Consult deze tellingen uit.

⁵⁷ Te onderscheiden belangen zijn: openbare veiligheid, veiligheid van luchtverkeer, bescherming van flora en fauna.

9. | Literatuur

9. | Literatuur

Arts, F.A. & W.M. Janse. 2021 Meeuwenvisie Zuidwestelijke Delta (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-07). Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Arts, F.A., M.S.J. Hoekstein, S.J. Lilipaly, K.D. van Straalen, M. Sluiter & P.A. Wolf 2019. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2018. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 19.07. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2019-05, Vlissingen.

Bakker, G. & N. de Zwarte 2024. Gedragscode soortenbescherming havenbedrijven. (Rapportnummer 500). Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

Bastmeijer, K. 2018. Onderzoek naar de betekenis van 'de gunstige staat van instandhouding', met name in het kader van de beoordeling van ontheffingsaanvragen onder de Wet natuurbescherming. Legal Advice for Nature, Tilburg.

Benders, M., E. van der Staak en R.J. Buijs [2015]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2014. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak en R.J. Buijs [2016a]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2015. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak en R.J. Buijs [2016b]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2015. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak en R.J. Buijs [2017]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2016. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak en R.J. Buijs [2018]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2017. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak, N. Arts en R.J. Buijs [2019a]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2018. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak, N. Arts en R.J. Buijs [2019b]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2019. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak, N. Arts en R.J. Buijs [2020]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2020. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Benders, M., E. van der Staak & S. van Lierop [2022]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2021. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

BirdLife International 2021. European Red List of Birds. Publications Office of the European Union, Luxemburg.

- Boele, A., J. van Bruggen, F. Hustings, A. van Kleunen, K. Koffijberg, J.W. Vergeer en T. van der Meij 2020. Broedvogels in Nederland in 2018 [Sovon-rapport 2020/07]. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Boele, A., J.W. Vergeer, J. van Bruggen, B. Goffin, K. Koffijberg, C. van Oostveen, J. Schoppers & D. Jansen 2024. Broedvogels in Nederland in 2023. Sovon-rapport 2024/40. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Bouman A.E., G.J. de Bruijn, A. van Hinsberg, P. Sevenster, E.A.J. Wanders en R.M. Wanders (1991). Meeuwen, opkomst en ondergang van een meeuwenkolonie [Wetenschappelijke mededeling 204]. KNNV, Utrecht.
- Buij, R., D. Lammertsma en Th. C.P. Melman, 2018. Overzicht onderzoek schadesoorten in Nederland en Leidraad beoordeling onderzoek wildschade. [Rapport 2888]. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Buijs, R.-J. & N. Huijg 2019. Meeuwen in Den Haag: stand van zaken anno 2018. Buijs Eco Consult.
- Bukacinski, D., M. Bukacinska & A.L. Spaans 1998. Experimental evidence for the relationship between food supply, parental effort and chick survival in the lesser black-backed gull *Larus fuscus*. *Ibis* 140: 422-430.
- Calladine, J.R., K.J. Park, K. Thompson & C.V. Wernham 2006. Review of urban gulls and their management in Scotland. Scottish Executive, Edinburgh.
- Camphuysen, C.J. 1995. Herring Gull *Larus argentatus* and Lesser Blackbacked Gulls *Larus fuscus* feeding at fishing vessels in the breeding season: competitive scavenging versus efficient flying. *Ardea* 83: 365-380.
- Camphuysen, C.J. 2013. A historical ecology of two closely related gull species (Laridae): Multiple adaptations to a man-made environment. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.
- Camphuysen, K. 2018. De zilvermeeuw. Atlas Contact, Amsterdam.
- Camphuysen, C.J., S.C. van Donk, J. Shamoun-Baranes & R. Kentie 2024. The annual cycle, breeding biology and feeding ecology of the Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus*. *Ardea* 112: 1-35. DOI:10.5253/arde.2023.a7
- Cramp, S. (red.) 1983. Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa. Oxford University Press, Oxford.
- De Ruijter, I. 2020. Meeuwen in de stad, Onderzoek naar de historische achtergrond van het vestigen van grote meeuwen in steden in Nederland. HAS Den Bosch University of Applied Science.
- DG Environment 2023a. Reporting under Article 12 of the Birds Directive: Guidelines on concepts and definitions – Article 12 of Directive 2009/147/EC, Reporting period 2019-2024. [European Commission], Brussel.
- DG Environment 2023b. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Guidelines on concepts and definitions – Article 17 of Directive 92/43/EEC, Reporting period 2019-2024. [European Commission], Brussel.
- European Commission 1993. Second report on the application of Directive No 79/409/EEC on the conservation of wild birds. [COM(93) 572 final].
- FBE Zuid-Holland 2023. Faunabeheerplan Vos Zuid-Holland 2024-2031. Stichting Faunabeheereenheid Zuid-Holland, Den Haag.
- Garthe S., C.J. Camphuysen en R.W. Furness 1996. Amounts of discards by commercial fisheries and their significance as food for seabirds in the North Sea. *Marine Ecology Progress Series* 136: 1-11.

Glutz von Blotzheim, U.M. & K.M. Bauer 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 8/I. Charadriiformes (3. Teil). Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.

Goethe, F. 1956. Die Silbermöwe. (Die neue Brehm-Bücherei 182). Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.

Goldbach, R. & K. Hansen 1980. De Zilvermeeuw. Kosmos, Amsterdam.

Huijg, N. & R.-J. Buijs 2019. Memo broeddispersie meeuwen Rotterdamse havengebied (Europoort/Maasvlakte) naar Den Haag. Buijs Eco Consult.

Koffijberg, K. 2018a. Zilvermeeuw *Larus argentatus*. In: Sovon Vogelonderzoek Nederland. Vogelatlas van Nederland: 302-303. Kosmos, Utrecht.

Koffijberg, K. 2018b. Kleine mantelmeeuw *Larus fuscus*. In: Sovon Vogelonderzoek Nederland. Vogelatlas van Nederland: 306-307. Kosmos, Utrecht.

Lensink, R. 2015. Faunabeheerplan meeuwen havengebieden van Rotterdam, Dordrecht en Alblasterdam. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Lensink R. & P.W. van Horssen 2009. Faunabeheerplan meeuwen havengebied Rotterdam 2010-2015 (Rapport 09-083). Bureau Waardenburg, Culemborg.

Lilipaly, S.J., F.A. Arts, M.S.J. Hoekstein, K.D. van Straalen, M. Sluijter & P.A. Wolf 2020a. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2019 (Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 20.04; Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2020-04). Deltamilieu Projecten Vlissingen.

Lilipaly S.J. & M. Sluijter 2021. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2020. (Rijkswaterstaat Centrale informatievoorziening Rapport BM 21.09). Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-05, Vlissingen.

Lilipaly S.J. & M. Sluijter 2022. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2021. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 22.04 (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2022-03). DMP, Vlissingen.

Lilipaly, S.J. & M. Sluijter 2023. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2022. (Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 23.04. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2023-05). Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Lilipaly, S.J. & M. Sluijter 2024. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2023 (Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 24.07 Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2024-05). Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Lilipaly, S.J., M. Sluijter, F.A. Arts, M. Hoekstein, D. van Straalen en P.A. Wolf 2020b. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2019. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Lilipaly S.J., M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein & K.D. van Straalen 2021. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2021 (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2022-01). DMP, Vlissingen.

Lilipaly, S.J., M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein & K.D. van Straalen 2022. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2021 (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2022-01). DMP, Vlissingen.

Lilipaly, S.J., M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein & K.D. van Straalen 2023. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2022 (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2023-02). DMP, Vlissingen.

Lilipaly, S.J., M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein, K.D. van Straalen & P.A. Wolf 2024. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2023 (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2024-07). Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Lilipaly S.J., M. Sluijter, M.S.J. Hoekstein en P.A. Wolf 2021. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2020 (Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-01). Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Lilipaly S.J., P.A. Wolf, M. Sluijter, F.A. Arts, M.S.J. Hoekstein & K.D. van Straalen 2019. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2018 (Delta ProjectManagement Rapportnr. 2018-09) Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Meininger, P.L., C.M. Berrevoets & R.C.W. Strucker 1999. Kustbroedvogels in het Deltagebied: een terugblik op twintig jaar monitoring 1979-1998 (Rapport 99.025). RIKZ, Middelburg.

Meininger, P.L., F.A. Arts & N.D. van Swelm 2000. Kustbroedvogels in het Noordelijk Deltagebied: ontwikkelingen, knelpunten en potenties (Rapport RIKZ/2000.052). Rijksinstituut voor Kust en Zee, Middelburg.

Noordhuis, R. & A.L. Spaans 1992. Interspecific competition for food between Herring (*Larus argentatus*) and Lesser black-backed gulls (*L. fuscus*) in the Dutch Wadden Sea area. *Ardea* 80: 115-132.

Rijkswaterstaat Werkgroep Afvalregistratie 2024. Afvalverwerking in Nederland, gegevens 2022. Rijkswaterstaat, Utrecht.

Rijnsdorp, A.D., J.J. Poos, F.J. Quirijns, R. Hille Ris Lambers, J.W. De Wild & W.M. Den Heijer 2008. The arms race between fishers. *Journal of Sea Research* 60: 126-138.

Rijsdijk, K. 1968. Broedgeval van *Larus fuscus intermedius* in ons land. *Limosa* 41: 72-73.

Schekkerman H., F. Arts, R.J. Buijs, W. Courtens, T. van Daele, R. Fijn, A. van Kleunen, H. van der Jeugd, M. Roodbergen, E. Stienen, L. de Vries & B.J. Ens 2021. Geïntegreerde populatie-analyse van vijf soorten kustbroedvogels in het Zuidwestelijk Deltagebied (Sovon-rapport 2021/03, CAPS-rapport 2021/01). Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos, Utrecht.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022. Staat van instandhouding van de vogelsoorten op de wildlijst (Sovon-rapport 2022/22). Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Spaans, A.L. 1971. On the feeding ecology of the Herring Gull (*Larus argentatus* Pont.) in the northern part of The Netherlands. *Ardea* 59 : 73-188.

Spaans, A. 1983. Overzicht broedvogelstand Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw en Stormmeeuw in 1981 en 1982. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, [Arnhem].

Spaans, A.L. 1998a. Breeding Lesser Black-backed Gulls *Larus graellsii* in The Netherlands during the 20th century. *Sula* 12 (4): 175-184.

Spaans, A.L. 1998b. The Herring Gull *Larus argentatus* as a breeding bird in The Netherlands during the 20th century. *Sula* 12 (4): 195-198.

Spaans, A.L. 2002a. Kleine mantelmeeuw *Larus graellsii*. In: F. Hustings & J.-W. Vergeer. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000: 238-239.

Spaans, A.L. 2002b. Zilvermeeuw *Larus argentatus*. In: F. Hustings & J.-W. Vergeer. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000: 242-243.

Spaans, A.L. 2007. Meeuwenbestrijding in historisch perspectief. In: F. Saris (red.) Een eeuw vogels beschermen: 155-164. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Spaans, A., N. van Swelm & R. Vogel 1996. Wel en wee van de Zilvermeeuw door de eeuwen heen. De Levende Natuur 97 (2): 79-85.

Spaans, A.L., A.A.N. de Wit, M.A. van Vlaardingen & R. Noordhuis 1987. Hoe kunnen we de Zilvermeeuw in ons land het beste beheren? De Levende Natuur 88: 103-109.

Staro Natuur en Buitengebied, 2023. Verkenning populatiedynamiek meeuwen in de haven.

Stienen, E., W. Courtens, H. Matheve, M. Van de Walle, N. Vanermen, H. Verstraete & K. Devos 2023. Kustbroedvogels in Zeebrugge-Heist. Natuur.oriolus 80 (5): 45-71.

Strucker, R.W., M.S.J. Hoekstein & P.A. Wolf 2014. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2013 (Rijkswaterstaat Centrale Informatievoorziening BM 14.12). Delta Project Management, Vlissingen.

Ten Kate, C.G.B. 1959. Ornithologie van Nederland, 1956-II en 1957. Limosa 32: 37-69.

Teixeira, R.M. (red.) 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 's-Graveland.

Tinbergen, N. 1953. The Herring Gull's World. A Study of the Social Behaviour of Birds (New Naturalist 9). Collins, Londen.

Van Lierop, S., E. van der Staak & M. den Otter [2024]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2023. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Van Lierop, S., E. van der Staak, M. den Otter & J. Altorf [2023]. Monitoren broedvogels & Adviseren broedvrij houden 2022. Staro Natuur en Buitengebied, Gemert.

Van Roomen, M., S. Nagy, G. Citegetse & H. Schekkerman (red.) 2018. East Atlantic Flyway Assessment 2017: the status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven; Wetlands International, Wageningen; BirdLife International, Cambridge.

Van Turnhout C., J. van Bruggen, R.J. Buijs, T. Glastra, E. Kleyheeg & P. Wolf 2023. Monitoring van op daken broedende meeuwen in Nederland (Sovon-rapport 2023/96). Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel, R., R. Foppen, L. van den Bremer, C.A.M. van Turnhout & M. van Roomen 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels (Sovon-rapport 2021/26). Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlagen

1.

Bijlage

Berekening 1%-criterium

1%-CRITERIUM ZILVERMEEUW MET:

de volgende actualisaties t.o.v. het voorgaande faunabeheerplan

- trend – 4,8 % door toevoeging van 2022 en 2023.
- geen enkele bijschatting meer van het aantal broedparen. Er wordt uitgegaan van de jaarlijkse telcijfers van Deltamilieu Projecten.
- broedsucces 0,41 vliegvlug jong per broedpaar in onbeheerde kolonies in het Deltagebied 2018-2023 (toevoeging van 2022 en 2023).

De jaarlijkse overleving van een volwassen zilvermeeuw in het Deltagebied is 0,86, dus de jaarlijkse sterfte is 0,14 (Schekkerman e.a. 2021). Toepassing van het mortaliteitscriterium van 1% van de natuurlijke sterfte betekent dat een extra jaarlijkse sterfte mag optreden van maximaal 0,0014, ten opzichte van 0,14.

Hierbij moet er rekening mee gehouden worden dat naar verwachting de populatie in het havengebied in de periode 2024 t/m 2031 verder zal afnemen. Over de periode 2011 t/m 2023 nam de broedpopulatie jaarlijks af met 4,8%, waarbij t/m 2020 per jaar circa 1600 nesten van zilvermeeuwen werden behandeld. Nestbehandeling vindt sinds 2021 niet meer plaats. Sinds 2023 zijn lokaal rasters geplaatst om de predatie door vossen te beperken en vindt er nog verdere uitbreiding plaats. Daarnaast wordt vossenbeheer uitgevoerd. Desondanks wordt hier bij de berekening van het aantal nesten dat maximaal vernietigd zou mogen worden binnen het 1%-criterium als worst case benadering uitgegaan van het doorzetten van de afnemende trend van 4,8% per jaar. De daadwerkelijke verwachting is dat de jaarlijkse populatieafname door bovenstaande veranderingen kleiner zal worden. Bovendien wordt gekeken naar het eindjaar 2031. Ook dat is worst case benadering.

Deltamilieu Projecten telde in 2023 in het havengebied Rotterdam 2151 broedparen zilvermeeuwen (is 4302 exemplaren) (Lilipaly & Sluiter 2024). Bij het doortrekken van de afnemende

trend van -4,8% komt het in 2031 te verwachten aantal exemplaren uit op $4302 \times ((1 - 0,048) \text{ tot de macht } 7)) = 3049$. Toepassing van het 1% criterium op dit aantal van 3049 levert een extra sterfte per jaar van $(0,0014 \times 3049 =) 4$ vogels.

De voorliggende vraag is hoeveel vliegvlugge jongen er per jaar na het broedseizoen nog in leven moeten zijn om onder dit aantal van 4 volwassen vogels te blijven. De meeste zilvermeeuwen planten zich pas voort vanaf het vijfde levensjaar. In de jongere levensjaren is er elk jaar sprake van een andere gemiddelde overlevingskans. In het Deltagebied is deze overlevingskans in de laatste jaren dalend en in 2019 was de overlevingskans in het eerste jaar 0,53 en in het tweede, derde en vierde jaar 0,80 (Schekkerman e.a. 2021). Daarmee zijn er na geboorte in totaal 15 vliegvlugge meeuwen nodig om als eindresultaat na 4 jaar 4 volwassen vogels te verkrijgen:

$$(1 : 0,53) \times (1 : 0,80) \times (1 : 0,80) \times (1 : 0,80) = 3,69 \times 4 = 15.$$

In onbeheerde kolonies, zonder nestbewerking, in het Deltagebied had de zilvermeeuw in de jaren 2018 t/m 2023 een gemiddeld broedsucces van 0,41 vliegvlug jong per paar. Voor het behalen van 15 vliegvlugge zilvermeeuwen zijn daarom $(15 : 0,41 =) 37$ broedparen nodig.

Terug redenerend komt het erop neer dat indien in het jaar 2031 37 paren door de maatregelen geen broedsucces hebben, er daarmee uiteindelijk sprake is van een extra mortaliteit van 4 volwassen vogels. Bij een kans van 21% op een vervollegsels (mededeling Kees Camphuysen, NIOZ, 2024) staan 37 paar voor 44 legsels.

1%-CRITERIUM KLEINE MANTELMEEUW MET:

de volgende actualisaties

- Trend – 4,1%, door toevoeging van 2022 en 2023.
- Geen enkele bijschatting meer op het aantal broedparen. Er wordt uitgegaan van de telcijfers van Deltamilieu Projecten.
- broedsucces 0,44 vliegvlug jong per broedpaar in onbeheerde kolonies in het Deltagebied 2018-2023, door toevoeging van 2022 en 2023.

Kleine mantelmeeuw

De jaarlijkse overleving van een volwassen kleine mantelmeeuw in het Deltagebied is 0,89, dus de jaarlijkse sterfte is 0,11. Het criterium van 1% van de natuurlijke sterfte houdt in dat elk jaar een extra jaarlijkse sterfte mag optreden van maximaal 0,0011, ten opzichte van 0,11.

Hierbij moet er rekening mee gehouden worden dat naar verwachting de populatie in de havengebieden in de periode 2024-2031 verder zal afnemen.

Over de periode 2011 t/m 2023 nam de broedpopulatie van de kleine mantelmeeuw jaarlijks af met 4,1%, waarbij t/m 2020 per jaar ruim 7000 nesten van de kleine mantelmeeuw werden behandeld.

Hoewel nestbehandeling sinds 2021 niet meer plaatsvindt en sinds 2023 lokaal rasters worden geplaatst om predatie door vossen te beperken, wordt hier bij de berekening van het aantal nesten dat maximaal vernield zou mogen worden binnen het 1%-criterium als worst case benadering uitgegaan van het doorzetten van de trend van -4,1% per jaar. De daadwerkelijke verwachting is dat de jaarlijkse populatieafname door bovenstaande veranderingen kleiner zal worden. Bovendien wordt gekeken naar het eindjaar 2031. Ook dat is worst case benadering.

In het havengebied Rotterdam waren in 2023 17.082 broedparen (is 34.164 exemplaren) kleine mantelmeeuw aanwezig (Lilipaly & Sluiter 2024). Bij het doortrekken van de afnemende trend van -4,1% komt het in 2031 te verwachten aantal exemplaren uit op $34.164 \times [(1-0,041) \text{ tot de macht } 7)] = 25.485$. Toepassing van het 1% criterium op dit aantal van 25.485 levert een extra sterfte van $(0,0011 \times 25.485 =)$ 28 vogels.

De voorliggende vraag is hoeveel vliegvlugge jongen er per jaar na het broedseizoen nog in leven moeten zijn om onder dit verlies van 28 volwassen vogels te blijven. De meeste kleine mantelmeeuwen planten zich voort vanaf het vierde levensjaar. In de jongere levensjaren is er elk jaar sprake van een andere gemiddelde overlevingskans. In het Deltagebied is deze overlevingskans in de laatste jaren dalend en in 2019 was de overlevingskans in het eerste jaar 0,45 en in het tweede en derde jaar 0,91 (Schekkerman e.a. 2021). Daarmee zijn er na geboorte in totaal 85 vliegvlugge meeuwen nodig om als eindresultaat na 3 jaar 28 volwassen vogels te verkrijgen: $(1 : 0,45) \times (1 : 0,91) \times (1 : 0,91) \times 28 = (3,05 \times 28) = 85$.

In onbeheerde kolonies, zonder nestbewerking, in het Deltagebied had de kleine mantelmeeuw in 2018-2023 een broedsucces van gemiddeld 0,44 vliegvlug jong per paar. Voor het behalen van 85 vliegvlugge kleine mantelmeeuwen zijn er daarom $(85 : 0,44 =)$ 193 broedparen nodig.

Terug redenerend komt het erop neer dat indien in het jaar 2031 193 paren door de maatregelen geen broedsucces hebben, er daarmee uiteindelijk sprake is van een extra mortaliteit van 28 volwassen vogels. Bij een kans van 14,8% op een vervollegsels (Camphuysen e.a. 2024) staan 193 paar voor 221 legfels.

2.

Bijlage

Populatie trends meeuwen landelijk-provinciaal

Voor zowel de kleine mantelmeeuw als de zilvermeeuw geldt dat de trends op alle drie geografische schaalniveaus (Nederland, Zuid-Holland en het havengebied van Rotterdam) identiek zijn.

De zilvermeeuw gaat overal al decennia in aantal achteruit en de kleine mantelmeeuw is aanvankelijk sterk toegenomen en stabiliseert nu of begint iets af te nemen.

		Jaarlijkse afname of toename	
		lange termijn: 1990-2023	korte termijn
Kleine mantelmeeuw	Nederland	Toename van 3,2%	Afname van 3,3%
	Zuid-Holland	Toename van 7,6%	Afname van 3,2%
Zilvermeeuw	Nederland	Afname van 2,8%	Afname van 4,0%
	Zuid-Holland	Afname van 3,5%	Afname van 1,8%

Tabel 1. Significante trends van kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw als broedvogel in Nederland en Zuid-Holland (Netwerk Ecologische Monitoring: Sovon, CBS, provincies) (bron: Sovon, website)

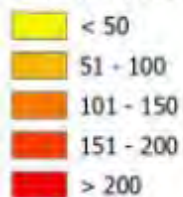
3.

Bijlage

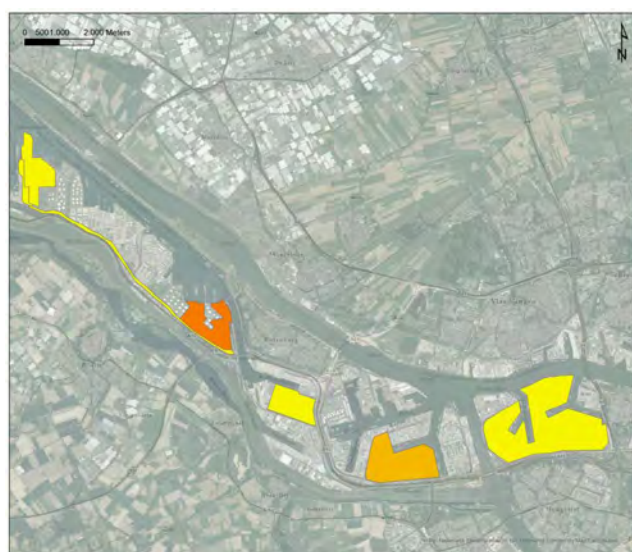
Verspreiding van broedende meeuwen in het havengebied van Rotterdam in 2023

ZILVERMEEUW

Aantal broedparen

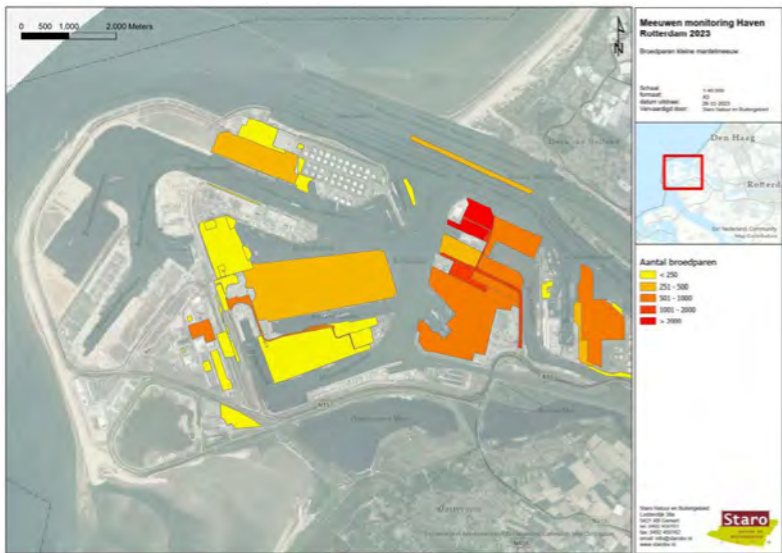
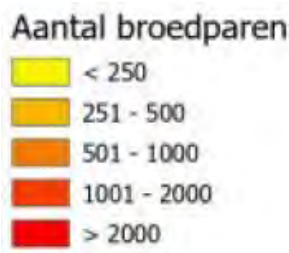

Afbeelding B1: Verspreiding en aantal broedparen zilvermeeuw in het havengebied van Rotterdam in 2023: deelgebied Maasvlakte/Europoort west (van Lierop e.a. 2024)

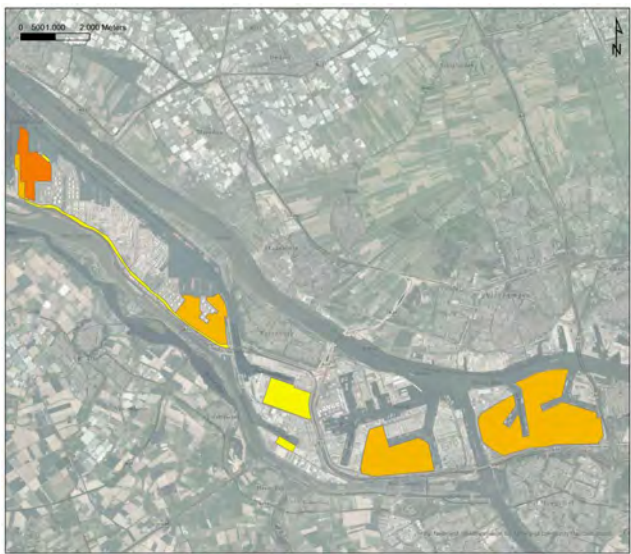

Afbeelding B2: Verspreiding en aantal broedparen zilvermeeuw in het havengebied van Rotterdam in 2023: deelgebied Europoort midden, Europoort oost, Botlek en Pernis (van Lierop e.a. 2024)

KLEINE MANTELMEEUW

Afbeelding B3. Verspreiding en aantal broed-paren kleine mantelmeeuw in het havengebied van Rotterdam in 2023: deelgebied Maasvlakte/Europoort west (van Lierop e.a. 2024)

Afbeelding B4. Verspreiding en aantal broedparen kleine mantelmeeuw in het havengebied van Rotterdam in 2023: deelgebied Europoort midden, Europoort oost, Botlek en Pernis (van Lierop e.a. 2024)

4.

Bijlage

Incidentmeldingen bij bedrijven 2022-2024

Jaar/datum	Bedrijf/Persoon: Incident	
2024	We hebben geen registratie bij gehouden van de talloze incidenten die we ervaren hebben. Maar U kunt er van uit gaan dat het onmogelijk is je werk uit te voeren in een broedgebied. Een heus bombardement van ontlasting die is terug te vinden in je ogen en oren, mond, in je kraag en over de kleding. Je kunt je wel 5 x per dag verschonen door de enorme stank. Aangevlogen worden door tientallen vogels. Het is qua tijd niet te verwerken, en dan hebben we het nog niet over de kosten. Wij zijn door de ideeën heen en ten einde raad.	
5-8-2024	Brandwacht <i>Bij werkzaamheden op het dak van een tank wilde ik mij verplaatsen en op een rooster opstappen, doordat ik op dat moment werd aangevallen door een meeuw ben ik hierdoor afgeleid en verloor ik mijn evenwicht waardoor ik te vallen kwam.</i> <i>Dit had een scheurwond van enkele centimeters in mijn onderbeen tot gevolg.</i> <i>Door een langdurig genezingsproces mede door diverse ontstekingen, waren werkzaamheden voor 4 weken niet mogelijk.</i> 	
	Datum / tijd voorval	Uitgebreide omschrijving
	1-3-2024 12:00	Naar aanleiding van inforbon nr: 9555617 (Beperken meeuwenoverlast Bioloog) deze melding op verzoek van Facilety gemaakt, zodat deze vanuit enablon opgevolgd kan worden.
	13-5-2024 10:00	Door agressieve broedende meeuwen is het onwerkbaar geworden op de Havenweg zuid vanaf het AWZI; Tot en met Tankput 4; hierdoor kunnen werkzaamheden niet uitgevoerd worden.
	17-5-2024 09:00	Afgelopen week geen controle kunnen doen van Stikstofstanden in Tankput 4 Dit vanwege agressieve Broedende meeuwen
	23-5-2024 13:30	Op 23-05-2024 stikstoflijst gelopen en was Tankput 4 niet te doen door aggresieve meeuwen
	24-5-2024 10:00	Al een langere periode de stikstofstanden in tankput 4 niet kunnen opnemen door aggresieve broedende meeuwen
	26-5-2024 08:00	BIJ HET LOPEN VAN DE n2-LIJST WERDT IK IN PUT 4 AANGEVALLEN EN ONDERGESCHETEN DOOR MEERDERE MEEUWEN, DE STRONT LIEP VAN MIJN HELM MIJN HANDEN EN GEZICHT ZATEN ONDER DE STRONT EN OOK MIJN KLEDING KON DE WAS IN.

Jaar/datum		Bedrijf/Persoon: Incident
		Datum / tijd voorval Uitgebreide omschrijving
	14-6-2024 09:30	Aan de ingang beveiligingsloge overlast van meeuwen, ze zijn erg luidruchtig, agressief en voeren aanvallen op bezoekers uit. Ze beschermen daar hun nesten en jongen.
	24-7-2024 10:00	Wederom een operator ondergescheten door meeuwen wat gevaar oplevert qua vogelgriep of andere ziektes die je hier van kan oplopen.
27 juni 2024	Meerdere meeuwen vliegen vlak langs Op de contractor yard (bij cleaning en Bilfinger) gaan de medewerkers in een andere keet naar het toilet, maar daar vliegen meerdere meeuwen vlak over.	
26 juni 2024	Ondergepoept door meeuw bij binnenkomst Na het binnenlopen door de poort liep ik zoals gewoonlijk richting de controle kamer en toen ik langs de E&I werkplaats liep vloog er een zeemeeuw erg laag of mijn hoofd en kreeg ik de volle laag vogelschijt over me heen.	
2 juni 2024	Aangevallen door een meeuw bij TK1111 Bij het maken van een rondje in de BZ/EB bund aangevallen door een meeuw die onder de trap zit te broeden. Zonder kleerscheuren de bund verlaten en opnieuw een melding gemaakt om nest te laten verwijderen.	
28 juni 2023	Meeuw aanval op personen Ter hoogte van de E/I shop zitten meeuwen kuikens. Meerdere personen van de ploeg zijn aangevallen door meeuwen in deze hoek bij binnenkomst voor de nachtdienst.	
7 juni 2023	Mega overlast door meeuwen ontlasting Na de zoveelste keer de auto hebben moeten schoonmaken is het tijd om er echt wat aan te doen! Het is niet normaal dat ik en mijn collega's na elke wacht onze voertuigen te moeten ontdoen van meeuwen ontlasting! ten eerste is het onhygiënisch, ten tweede geeft het niet verwijderen van de ontlasting schade aan de lak van de voertuigen!	
12 mei 2023	Meeuwen beleid Diverse voertuigen welke eigendom zijn van medewerkers zijn voorzien van meeuwen uitwerpselen.	
29-apr-23	Meeuwen poep Rond deze periode komen de meeuwen weer op het parkeerterrein, dit geeft overlast. Auto's worden besmeurt waardoor lakschade ontstaat en ruiten van de auto's zijn vies waardoor de zichtbaarheid verslechtert, geen veilige situatie.	
10-aug-22	Schade door meeuwen uitwerpselen Na terugkomst op de parkeerplaats geconstateerd dat de 'vlieger' roofvogel helaas geen effect meer heeft. de parkeerplaats en auto's zaten weer vol met uitwerpselen en meeuwen, terwijl de vlieger er boven hing. Mede door het hete weer 'branden' de uitwerpselen zo de lak in.	
11-aug-22	Auto onder de meeuwenpoep Gisteren mijn auto op de parkeerplaats bij RMO aangetroffen helemaal onder de meeuwen poep, moet mijn auto nu extra schoonmaken. Ook zag ik dat de meeuwen op andere auto's liepen enz.	
8-aug-22	Privé wagen onder uitwerpselen meeuwen Na de middag dienst auto (prive bezit) aangetroffen op parkeerplaats met 2 meeuwen erop. Aan de hoeveelheid uitwerpselen te zien waren ze al een tijdje gehuisvest op de gehele auto. Tijdens het benaderen van de auto gaven de meeuwen geen krimp, tot de deur werd geopend en de meeuwen proberen weg te lopen/vliegen. Dit ging gepaard met de poten hard over het dak schuren en door de uitwerpselen met schelpen.	
3-aug-22	Meeuwenoverlast Op de parkeerplaats zijn er heel veel meeuwen ondanks inspanningen om deze dieren te weren. Ook het aantal auto's die last hebben van poep op de lak/ruiten is niet te overzien en de lak raakt hierdoor beschadigd door het inbakken tijdens zonnige dagen.	

Jaar/datum	Bedrijf/Persoon: Incident								
2024	Ik kan u elke meldingen aanleveren vanuit ons meldsysteem. Helaas weten we dat de meldingen vele malen meer zijn, maar deze werden tot voorkort niet goed geregistreerd in ons meldsysteem. Voor nu kan ik 3 aanleveren. Overige informatie Dora. <table><tr><th># ↓</th><th>Titel van het incident</th></tr><tr><td>10925</td><td>Rondom RTO 2 is een gebied afgezet met hekwerk voor flora en fauna betreft broeden meeuwen.</td></tr><tr><td>10780</td><td>Aangevallen door meeuw tankput 5</td></tr><tr><td>1325</td><td>Aangevallen door een meeuw</td></tr></table>	# ↓	Titel van het incident	10925	Rondom RTO 2 is een gebied afgezet met hekwerk voor flora en fauna betreft broeden meeuwen.	10780	Aangevallen door meeuw tankput 5	1325	Aangevallen door een meeuw
# ↓	Titel van het incident								
10925	Rondom RTO 2 is een gebied afgezet met hekwerk voor flora en fauna betreft broeden meeuwen.								
10780	Aangevallen door meeuw tankput 5								
1325	Aangevallen door een meeuw								
2024	Loodswezen: 2 bird strikes met helikopter. Geen fatale schade.								

OVERZICHT VOORVALLEN MET MEEUWEN ZOMER 2024

nr voorval locatie/afdeling	datum	titel	omschrijving
3352102 verladingsafdeling ROM	19/07/2024	Aangevallen door meeuwen	werzaamheden bij V 7009 zitten er nog veel meeuwen met kleintjes.
3354211 verladingsafdeling ROM	19/07/2024	Meeuw in olie-vanger 4 (is gered > dierenambulance).	De meeuw bevond zich in olie-vanger 4, deze is er toen uit gehaald maar zat helemaal onder de olie. Dierenambulance laten komen.
3354257 verladingsafdeling ROM	19/07/2024	Aangevallen door agressieve meeuwen	Tijdens ESP ronde en werkzaamheden aangevallen door agressieve meeuwen op meerdere plekken: t.h.v. T1079/T1080, T1292 en in TP K10/K12.
3356338 verladingsafdeling ROM	04/07/2024	aangevallen door meerdere meeuwen	tijdens ronde door avgas tankput en bijzetten van waterstraalpompe in de tankput, door meerdere meeuwen aangevallen.
3346001 verladingsafdeling ROM	03/07/2024	aangevallen door meeuwen	tijdens milieu ronde door tankpunt T1154/T1135 werd ik aangevallen door meerdere meeuwen. Hierdoor bijna gestruikeld
3346752 verladingsafdeling ROM	02/07/2024	aangevallen door een meeuw	tijdens ronde in tankput M1 T1139 die leegliep van water. werd ik aangevallen door een meeuw. Hierdoor bijna uitgegleden van tankdijk.
3308721 wegen	18/06/2024	Aangevallen door meeuw langs weg 17	Aangevallen door meeuw langs weg 17. Op helm gepikt en ondergepoept.
3326225 opslag	25/06/2024	Gemeld door contractor Medewerker aangevalen door meerdere meeuwen.	medewerker is tijdens het verplaatsen van een hoogwerker vanaf de laydown area langs weg 14/ 17 aangevallen door meerdere meeuwen. De medewerker werd meerdere malen geraakt op zijn helm.
3310500 verladingsafdeling ROM	08/07/2024	Op meerdere locaties aangevallen door agressieve meeuwen	tijdens Noord ronde meerdere malen op verschillende locaties aangevallen door agressieve meeuwen.
3301420 verladingsafdeling ROM	04/07/2024	In Trace naast Pompkamer 21 aangevallen door meeuwen; GEEN letsel.	tijdens gasmeting in het Trace langs pompkamer 21 voor werkzaamheden van te V&V diverse keren aangevallen door meeuwen; maar geen letsel, door de "gasmeet-stok" vastkomen dat de meeuwen op je helm landen. aandacht moet verdeeld worden tussen lopen/ werken en de meeuwen het gebied rond de pompkamers 21/ 22 zijn mager/ niet voorzien van "meeuwen verschrikkers" sup deze volgende seizoen meenemen in het "werken van meeuwen plan"
3301422 verladingsafdeling ROM	04/07/2024	Ernstige hinder door agressieve meeuwen.	Na bij T1156 ROM bij het betreden van de put agressieve meeuwen. Hierdoor verhoogde kans op struikelen omdat de meeuwen alie aandacht opeisen.
3308050 wegen	02/07/2024	Tijdens het fietsen aangevallen door een meeuw	Tijdens het fietsen op weg 116 werd ik aangevallen door een meeuw, ik droeg geen helm en de meeuw tikte dus mijn hoofd aan. Gelukkig heb ik mijn stuur niet omgegooid maar natuurlijk wel geschrokken en een klein piekje op mijn hoofd
3372432 wegen	02/07/2024	Aangevalen door meeuw(en) tussen de gebouwen SCS - SC10	Tijdens het wandelen op het voetpad ter hoogte van de picknicktafel, waren 2 meeuwen het gebied aan het omcirkelen. Een daarvan viel mij aan (duikvlucht richting mijn hoofd), gelukkig liep ik in de buurt van de klaggendaal, daardoor aanval ontweken. Daarna nog een keer uitwipspelen ontweken.
3371838 aannemerscentrum	01/07/2024	Medewerker aangevallen door agressieve meeuwen	Heden ochtend wederom een melding binnengekomen over zeer agressieve meeuwen op de grote interne parkeerplaats tegengover CVG-1 en CVG-2. Meeuw wilde zelfs niet opzij gaan voor het voetlig, bij het uitstappen werd onze medewerker meteen belaagd. Overlast lijkt erger te zijn als voorgaande jaren.
3307024 operationele afdeling RTA	28/06/2024	Overlast van meeuwen tussen procesinstallaties SW36 en HD3L	operator door 2 meeuwen lastig gevallen tijdens de controle ronde.
3354900 opslagloods	12/06/2024	gemeld door contractor: Meeuwen overlast Gedempte Haven	Er werden geregeld duikvluchten op personeel gemaakt die pauze gingen houden of materiaal ophaalden bij het magazijn. Gelukkig geen first aid cases geweest.
3354555 aannemerscentrum	17/05/2024	Gemeld door contractor: Overlast van meeuwen bij ingraven mantelbuis	Personeel begon wel regelmatig met een helm op de pauze locatie in.
3357177 tankenpark afdeling OOD	28/06/2024	Aangevallen door een meeuw bij Tankput N8 Cof-3	Medewerker moest op 17-5-2024 een sleuf graven en een mantelbuis hierin leggen. Hierbij werd hij geregeld lastig gevallen door een meeuw die in de buurt een nest had. Medewerker had hierna de afzettingen dusdanig geplaatst dat de meeuw geen duikvlucht meer op de medewerker kon maken
3352457 operationele afdeling CVP	25/06/2024	Aangevallen door meeuwen	Bij het pakken van een demwater monster bij TP N8 ben ik aangevallen door een meeuw.
3348433 operationele afdeling RDU	27/06/2024	meeuwen aanval op procesinstallatie BHC	Aangevallen en ondergepoept door meeuwen ter hoogte van weg 31/29K.
3348710 tankenpark afdeling RTA	27/06/2024	Overlast door meeuwen thv HDS tankenpark.	Tijdens ronde op BHC aangevallen door een meeuw. we werden aangevallen toen we bij de BHC aankwamen vanaf de zuid-west hoek.
3347647 opslag	25/06/2024	Gemeld door contractor: Medewerker aangevallen door meerdere meeuwen.	Op weg 14a hoek weg 27 is er overlast van meeuwen die fietsers en voetgangers aanvalen.
3348303 operationele afdeling CVP	27/06/2024	agressieve meeuwen rondom procesinstallatie U750	medewerker is tijdens het verplaatsen van een hoogwerker vanaf de laydown area langs weg 14/ 17 aangevallen door meerdere meeuwen. De medewerker werd meerdere malen geraakt op zijn helm.
3349207 operationele afdeling RHP	27/06/2024	Medewerker Shell en Vendor tijdens onderhoudswerkzaamheden bij procesinstallatie HCU aangevallen door meeuwen.	Werkzaamheden gestaakt omdat meerdere meeuwen het onmogelijk maakten opgeleverd werk te beoordelen. Vliegen raketings langs je hoofd en bombarderen je met hun ontlasting.
3349201 wegen	27/06/2024	herhaaldelijk aangevallen door meeuw	tijdens in-, uitstappen, transportbewegingen en werkzaamheden rondom centrale 3, Onderstation 34 en compressorgebouw, worden medewerkers van vendor (CPI), MRE en operatie aangevallen door agressieve meeuwen die hun nesten/jongen beschermen. Deze aanvalen jagen schrik aan en leiden tot vallen/struikelen.
3350047 operationele afdeling RHP	24/06/2024	Gemeld door contractor: Medewerker aangevallen door een meeuw en belaagd met uitwipspelen.	Werkzaamheden rondom compressor gebouw kunnen hierdoor niet zonder gevaar uitgevoerd worden.
3344374 wegen	25/06/2024	Aanval door meeuw	Tenwijl ik op een elektrische Shell scooter reed in de bocht van weg 2c naar weg 1b ben ik herhaaldelijk aangevallen door een meeuw, tot ik vrijwel op de kruising van de wegen met poort 2 was.
3345001 operationele afdeling RTA	20/06/2024	Overlast door meeuwen	tijdens het opruimen van stelling materiaal aangevallen door een meeuw en belaagd met uitwipspelen langs weg 2c t.h.v. HCU (afd. RHP).
3345083 operationele afdeling RTA	16/06/2024	overlast door meeuwen	Tijdens lopen van auto richting kantoor aangevallen door meeuw. Tijdens aanval gestruikeld.
3346000 operationele afdeling RTA	24/06/2024	overlast van meeuwen	Op weg 27 hoek weg 10 is er overlast van meeuwen die fietsers en voetgangers aanvalen.
3342615 operationele afdeling RTA	16/06/2024	Overlast door meeuwen	rondom tankenpark hds weg 27 weg14a bij het langs lopen lastig gevallen door meeuwen.
3343260 operationele afdeling CVP	18/06/2024	Aangevallen door meeuw langs weg 17	op de tussenweg B2 tussen hnu en dipatanken lastig gevallen door meeuwen.
3328551 wegen	25/06/2024	Aangevallen door meeuw	Op de weg tussen SC4 en de Hfalky zitten een aantal zeer agressieve meeuwen. Ze maken (schijn) aanvalen. Ik had hier niet op gerekend en van schrik viel ik bijna van mijn fiets. Uiteindelijk niks aan de hand gelukkig.
3335141 operationele afdeling RHP	05/06/2024	overlast Meeuwen bij procesinstallatie PGP U4700	Aangevallen en ondergepoept door meeuwen ter hoogte van weg 31/29K.
3324005 wegen	20/06/2024	Gemeld door contractor: Aangevallen door meeuw.	Aangevallen door meeuw langs weg 17. Op helm gepikt en ondergepoept.
3316250 aannemerscentrum	19/06/2024	Meerdere meldingen van agressieve meeuwen op contractorpark	Langs en op weg 17 (tussen weg 4 en weg 8) t.h.v. de SGP (R6201) aangevallen door meeuw. Aangevallen door meeuw op SGP plot terwijl lopend vanaf de R6201 naar weg 17. Ook de fiets op weg 17 bleef de meeuw aanvalen.

3216439	opslagloods	18/06/2024	Aangevallen door meeuw	Tijdens het fietsen over weg 105 werd ik ter hoogte van T1146 aangevallen door een meeuw, waardoor ik schrok en bijna viel met de fiets.
3212222	aannemerscentrum	13/06/2024	Gemeld door contractor: Medewerker aangevallen door meeuwen.	Medewerker is tijdens het lopen naar zijn auto op aannemers centrum poort 1A aangevallen door diverse meeuwen, deze meeuwen hebben nesten rondom de doortloop routes op de aannemers centrum poort 1A.
3210630	verladingsafdeling ROM	12/06/2024	Operator ondergeschoten door meeuwen tijdens Controleronde	Tijdens een controleronde in Pompkamer 22 bij de ROM, is een operator ondergeschoten door meeuwen. Moest rondte afbreken om eerst kleding en PBM's te ontsmetten.
3201655	tankenpark afdeling COD	15/06/2024	Aangevallen door meeuwen thv T1709	Bij het bemonsteren van T1709 ben ik aangevallen door meeuwen. Daardoor operationele werkzaamheden niet goed uit te voeren.
3193431	tankenpark afdeling CVP	13/06/2024	Aangevallen door meeuw tank 716 CVP	Vanmiddag omstreeks 14.00 uur zijn wij tijdens werkzaamheden bij tank 716 ter hoogte tanken park EX-COF 1 pekelwater aan het lossen , aangevallen door meeuwen. Meeuwen hebben over ons gelogen en onze helmen aangegetikt.
3189311	aannemerscentrum	13/06/2024	Medewerker aangevallen door agressieve meeuw	Deze ochtend is er een medewerker aangevallen door een agressieve meeuw op het parkeerterrein naast contractorpark 1A, deze meeuw had jongen onder één van de voortuigen zitten waarnaast onze medewerker zijn auto had geparkeerd. Bij het uitstappen ging het meteen mis, medewerker had gelukkig iets om zijn hoofd te bedekken want de meeuw heeft daadwerkelijk fysiek contact gehad ohwel geprobeerd onze medewerker op zijn hoofd te pikken.
3187143	operationele afdeling CVP	13/06/2024	Aanval door meeuwen	Bij een controle ronde achter de FAR Sannest aan gevallen door meeuwen. Geplande ronde afgebroken en verderop voort gezet.
3189131	wegen	10/06/2024	gemeld door contractor: Rigger aangevallen door meeuwen en struikett.	Omstreeks 9:00 uur is een ingeleende rigger op de parkeerplaats van REDIGreen (Naast SC1) Shell Parnis aangevallen door twee meeuwen. Hierdoor schrok de rigger, maakte een onverwachte beweging en struikelde. Daarbij liep hij last op aan zijn linkerbeen. Hij heeft dit gemeld bij de VO-balie van REDIGreen waarna hij is doorverwezen naar de 930.
3184592	wegen	12/06/2024	Medewerker aangevallen door agressieve meeuw	Deze ochtend is er een medewerker van Applus+ aangevallen en bijna gestruikeld door een zeer agressieve meeuw. Dit voorval heeft plaatsgevonden op de weg tussen Air-Liquide en de RDU fakkelploot op weg 109. Het lijkt er op dat er in het trace meerdere broedparen zitten. De agressieve meeuw heeft een nest tegenover elektriciteitsgebouw C4 aan de RDU fakkelplootzijde.
3184551	aannemerscentrum	12/06/2024	Medewerker lastig gevallen door agressieve meeuw	Deze ochtend is een medewerker lastig gevallen door een agressieve meeuw, deze zit te broeden vlak naast de snackbar op het contractorpark bij poort 1A. Dit kan een probleem worden omdat deze vogel niet ver van de ingang van de snackbar een nest heeft.
3182659	verladingsafdeling	11/06/2024	Aangevallen door meeuwen.	In de pompkamer werd hij aangevallen door meerdere meeuwen die jongen hadden. Medewerker schrok en begon te rennen. Onveilige situatie.
3175053	operationele afdeling CVP	07/06/2024	agressieve meeuwen langs weg 28	Langs weg 28 heeft de afdeling civiel meerdere werkzaamheden lopen, ook een kuis waarbij 2500 bar waterdruk gebruikt wordt om beten te slopen. De meeuwen aldaar zijn agressief tegen personeel van Pakor en Shell. Er kan buiten de steiger een normaal gesprek gevoerd worden zonder meeuwen die agressief overvliegen en net je helm pikken met hun snabel.
3175204	aannemerscentrum	11/06/2024	Agressieve Meeuwen op Nokoput	twee personen aangevallen door agressieve meeuwen. Medewerkers hebben de specifieke locatie direct verlaten en hier verder zelf geen iets af aan overgehouden.
3168398	operationele afdeling CVP	06/06/2024	Aangevallen door meerdere meeuwen.	Onderweg van SC12 naar poort 7 en terug meerdere keren aangevallen door meeuwen.
3158320	operationele afdeling RHP	07/06/2024	Verstapt tijdens lopen door meeuwaanval	Bij terugwandelen uit de fabriek aan de achterkant van COR1 (een hoofdweg waar ik normaal geen meeuwenoverlast zou verwachten) vloog er van achteren vanuit het mets een meeuw met een hoop kabaal kort langs mijn hoofd. Vanwege de schrikreactie verstapte ik me op dat moment en na een paar voorzichtige stappen kon ik mijn weg voortzetten zonder verdere gevolgen.
3141307	operationele afdeling CVP	06/06/2024	aangevallen door meeuwen	Op weg 28 word men aangevalen door een aantal meeuwen
3139851	wegen	04/06/2024	gemeld door contractor Aangevallen door meeuwen op weg 24	Tijdens het lopen naar kamboor (van de parkeerplek op weg 24 naar SBK-9) werd ik aangevallen door een aantal meeuwen. Heb ik gelukkig niet geraakt.
3137614	operationele afdeling COD	05/06/2024	Medewerkers worden aangevallen door meeuwen	Medewerkers van aannemer zijn in het veld een scope aan het opnemen (scope 2023527) als ze in de buurt van de locatie zijn ,hoek weg 17 weg 08, worden zij aangevlogen/aangevallen door meeuwen. Locatie ligt naast een vrij groot braak liggend terrein. En er zijn nogal wat broedsels in die area. Een van de medewerkers is helemaal onder gepoept door de meeuwen, medewerker is oké, overal uitgetrokken en handen en gezicht goed gewassen. Er is melding gemaakt bij de TA organisatie op aanraden van de TA organisatie deze Sphera melding gemaakt.
3124876	tankenpark afdeling CVP	02/06/2024	Operators aangevallen door meeuwen in TP-N10 en gasflessenplot.	Operators aangevallen door meerdere meeuwen. Ze zijn erg agressief vanwege het uitkomen van de eieren.
3125153	tankenpark afdeling CVP	02/06/2024	Meeuwen aanval N-terrein	Op deze manier zijn werkzaamheden erg lastig om uit te voeren.
3118422	tankenpark afdeling CVP	31/05/2024	Aangevallen door meeuw met impact op werk	Tijdens mijn smart ronde op het N-terrein ben ik aangevallen en ondergepoept door diverse meeuwen.
3118337	tankenpark afdeling CVP	31/05/2024	Amanzi pompen niet normaal te bereiken door meeuwen	Deze incidenten deden zich voor op verschillende plaatsen, namelijk bij de pirote, T1901 T/M 3, de BHCVRU, T1946 en bij pompvloer 24.
3111545	operationele afdeling CVP	31/05/2024	Operator aangevallen door meeuw bij Koeltoren Phoenix	Tijdens de ronde bij de fakkelt V3405 worden op vloestof aangevallen door vrij agressieve meeuw. Bordes heeft hier railing aan 1 zijde waardoor er val gevaar ontstond.
3111545	tankenpark afdeling CVP	31/05/2024	Operator aangevallen door meeuw bij Amanzi pompen W32	Tijdens smart controle ronde aanvalen door 4 meeuwen te gelijk waardoor het vrijwel onmogelijk werd om fatsoenlijk controle uit te voeren bij de amanzi pompen.
3107317	verlading afdeling CVP	30/05/2024	Aangevallen door meeuwen op steiger 4	Operator is afgeleid van zijn werkzaamheden door aanvallende meeuw.
3102352	operationele afdeling COD	29/05/2024	Aangevallen door meeuwen	Operator aangevallen door agressieve meeuw.
3103007	slooplocatie	29/05/2024	Aangevallen door meeuwen	Bij het lopen naar het wachthuisje op steiger 4 om daar werkzaamheden uit te gaan voeren zijn we aangevallen door een paar meeuwen die daar jongen hadden lopen. we zijn niet geraakt maar dat scheelde niet veel.
3105135	verlading afdeling CVP	29/05/2024	Operator aangevallen door meeuwen.	In de tanken parken van de HCS hadden wij een aantal motoren om te inspecteren. Werk moeten staken omdat mijn collega en ik constant werden aangevallen door meeuwen die daar aan het broeden zijn.
3053545	wegen	21/05/2024	Gemeld door contractor: Aangevallen door meeuw en licht geraakt	Sommige meeuwen eieren zijn reeds uit gekomen. De meeuwen welke jongen hebben voeren schijn aanvalen uit en bekogsten mensen die te dichtbij komen.
2812674	aannemerscentrum	15/05/2024	gemeld door contractor Meeuwen nest in de lava nabij aannemerscentrum	Bij het lopen met een afvalzak (schoonmaak buitenronde) werd college aangevallen door een meeuw. In de buurt geen zichtbare nesten. Hierbij wordt hoofd geraakt. Klein wondje. Direct gemeld bij HSE en leidinggevende. Met desinfectie plekje schoon gemaakt.
2725107	operationele afdeling RWH	11/05/2024	Zeer agressieve meeuw bij vizelgemaal weg 17	in de ochtend van 15-5-2024 een meeuwen nest gezien. Meeuwen nest lag op het lavaveldje bij AC1 waar geregeld op geparkeerd wordt. In het meeuwen nest waren meerdere eieren aanwezig. Indien een toolcar op de lava veld zou parkeren zou er een risico zijn dat hij over het nest zou rijden. Medewerker heeft dit gemeld bij de vergunning balie en heeft daarna contact opgenomen met het magazijn en het nest door middel van schildjes af laten zetten.
2723822	verlading afdeling CVP	29/04/2024	Foutief (door afleiding (vm agressieve meeuw) bedienen kraan steiger 35A	Tijdens controle vizel gemaal en omzitten aangevallen door zeer agressieve meeuw, meerdere malen op mijn helm gepikt door de meeuw.
3113386	wegen tussen installaties	31/05/2024	Onveilige en intimiderende situatie	Collega raakte afgeteld door een meeuw tijdens het uitschutten van de kraanarm en vergat te stoppen. De kloot hing al dicht bij het uiteinde van de kraanarm en tijdens het uitschutten is de kabel op spanning gekomen omdat de kabel niet uit zich zelf doet vieren. Dit resulteerde in dat de kloot met haak van de kabel afbrak en naar beneden viel. De kloot met haak (15 kilo van 12 meter hoogte) komt terecht op het steigerbordes en heeft verder niks geraakt. Er was verder niemand aanwezig, omdat verlading steigers alleen voor operatie toegankelijk zijn en de operator het gebied onder de kraan en last al bij kan overzien. Gebied is afgezet en voor dierden niet toegankelijk. Er is schade aan de kraan ontstaan waardoor deze niet meer te bedienen is. Hierdoor moeten de schepen welke bij steiger 35A op de planning staan naar steiger 35 verplaatst worden, dit kan voor vertraging zorgen.
				Door de broedende meeuwen bij SBK3 wordt je tijdens het buiten lopen aangevallen van diverse kanten, uitgelopen en letterlijk ondergepoept. (ze zitten hier op meerder locaties verschuip) Zeer ongewenste werk situatie. Je durft bijna niet meer naar je werk te komen door deze intimiderende situaties .

OVERZICHT INCIDENTEN MEEUWEN 2023

Incidentnr	Event/Consequence: Location	datum	Event: Title	omschrijving
1262205	aannemerscentrum	06/07/2023	Medewerker contractor aangevallen door agressieve meeuw	Gistermiddag is een medewerker aangevallen door een agressieve meeuw die zijn jongen wilden bewaken, de jongen liepen vlak langs de auto waar onze medewerker had geparkeerd, de auto stond tegenover de loods in aanbouw op het contractorpark.
1260079	aannemerscentrum	13/06/2023	contractor meldt: Aangevallen door een meeuw	Een medewerker welke naar de cafetaria poort1b liep, werd door een meeuw aangevallen. Medewerker was geschrokken en kwam te val, gelukkig heeft hij geen verwonding aan over gehouden.
1244366	aannemerscentrum	29/06/2023	Gemeld door aannemer van Alphen bv meeuwenoverlast.	Afgelopen dagen is er behoorlijk overlast geweest van meeuwen bij de bouw van nieuwe loodsden op het aannemerscentrum, de jongen lopen vrolijk rond maar als ze in de buurt van de bouw komen gaan de volwassen meeuwen in de "aanval", dit kan gevaarlijke situaties opleveren.
1236915	operationele afdeling CVP	27/06/2023	Operator verstapt zich a.g.v. aanval door agressieve meeuw.	Tijdens controleronde verstapt operator zich doordat hij aangevallen wordt door een (agressieve) meeuw (die zijn jongen beschermt).
1221860	operationele afdeling COD	22/06/2023	Aangevallen door meeuwen en onder gescheten	Vanmorgen lopend naar de COF 1 nabij tank 717 weg 28C werd de collega aangevallen en onder gescheten door meeuwen. Graag hier actie op ondernemen aangezien er nu veel jongen rondlopen. Op weg 116 vanmorgen een heer die daar loopt en zijn map boven zijn hoofd moet houden zodat hij niet in zijn hoofd wordt geprikt door een stuk of 6 meeuwen die om de beurt op hem afvliegen.
1220036	operationele afdeling RTA	21/06/2023	overlast van meeuwen	door een meeuwenest dat zich bevind in het trace weg 25 naast de fakkelgas compressoren, blijven er meeuwen zich verdedigen tegen mensen die er te dicht bijkomen. Hierdoor wanneer werkzaamheden zijn bij de fakkelgas compressoren ontstaat er onrust voor de mensen door de meeuwen en dit kan als erg vervelend worden ervaren.
1213981	slooplocatie	19/06/2023	Medewerker aangevallen en geraakt door uitwerpselen van zeemeeuw; gemeld door aannemer	Bij het werken op de opslagplaats van de firma van Vliet is een medewerker aangevallen door een zeemeeuw en daarbij is hij geraakt in zijn nek en op zijn overal door uitwerpselen van de zeemeeuw. De uitwerpselen heeft hij gelijk verwijderd van zijn nek en overall met een doek.
1201736	operationele afdeling CVP	14/06/2023	Overlast meeuwen HCS laadstation	Het aantal meeuwen op het HCS laadstation neemt wederom toe. Chauffeurs/operators worden continue aangevallen als ze over het terrein lopen.
1201742	aannemerscentrum	12/06/2023	contractor meldt: Aangevallen door meeuw	tijdens lopen van keet tussen verzamelgebouw en waar oude keet stond is een medewerker aangevallen door een meeuw.
1179964	tankput EUR	01/06/2023	Persoonlijke aanval van een meeuw bij betreden tankput i.v.m. nest met jonkies.	Bij het via de dijtrap betreden van tankput 3015 word ondergetekende aangevallen door een meeuw. Beneden aan de trap blijkt een nest te zijn. Ondergetekende was hier niet van op de hoogte. Tijdens het naar beneden lopen op de trap valt een meeuw aan, welke zijn nest wil beschermen. De meeuw vliegt rakelings langs en maakt daarbij een krusend geluid. Ondergetekende is niet geraakt door de meeuw. Door het lopen op de trap gecombineerd met situatie was er een verhoogd risico op letsel door struikelen/vallen van de trap, of door het in aanraking komen met de agressieve meeuw.
1167256	verladingsafdeling ROM	30/05/2023	Bij Tank 1012 worden we aangevallen door meeuwen	Tijdens onze werkzaamheden aan tank 1012 worden we continu aangevallen door meeuwen. Als we niet opletten dan kunnen we letsel oplopen.
1124787	aannemerscentrum	17/05/2023	Meeuwen zijn toch aan het broeden terwijl er 2 speciale vliegers hangen	Op de nieuwe bouwlocatie naast de de nieuwe units zitten meerdere meeuwen te broeden terwijl er twee speciale vliegers hangen om dit te voorkomen
1085356	operationele afdeling COD	30/04/2023	Aangevallen door meerdere meeuwen langs weg 28B	Lopende op weg 28B werd ik aangevallen door meerdere agressieve meeuwen. Gelukkig hebben ze me niet gemist.

OVERZICHT INCIDENTEN MEEUWEN 2022

Event/Cons equence: ID	Locatie	Datum van gebeurtenis	Titel	Gebeurtenis: Beschrijving
270297	Europoort algemeen	21-mrt-22	Meeuwen maken schade aan diverse auto's.	Er vliegen twee meeuwen rond bij het kantoor van Europoort(kantoor bij ingang van Shell Europoort). Zodra deze meeuwen naast de auto's staan. Zien de vogels hun zelf in de weerkaatsing en vallen ze de auto's aan. Beeld is opgenomen bij de security van in ieder geval 1 auto. Graag een oplossing als bijvoorbeeld een neproofvogel laten plaatsen om dit in de toekomst te voorkomen.
464873	Europoort tankenpark	15-jun-22	Aangevallen en bedolven door uitwerpselen meeuwen bij uitvoeren werkzaamheden	Tijdens Milieu ronde extra opletten niet alleen op waar je loopt maar ook in de lucht door meeuwen die je echt letterlijk aanvallen en hun uitwerpselen los laten en je geheel ondergescheten wordt.
456564	Europoort tankenpark	8-jun-22	Aangevallen door meeuwen, door schrikreactie bijna van bordes gevallen	Op weg naar T3104 Aangevallen door meeuwen, door schrikreactie bijna van bordes gevallen. De Meeuwen tikte diverse malen met hun poten hard op de helmen van beide Operators, Doordat de ene Operator niet in de gaten had dat ze eraan kwamen schrok hij en viel hij bijna van het bordes gelukkig kon hij net de railing weer vast pakken.
462234	SNV-CVP tankenpark	14-jun-22	Eng - Painful shoulder after fall Pijnlijke schouder na val	Eng - When dodging an attacking gull, steps and falls. Fall caught with the right arm and with this shoulder hurt. Bij het ontwijken van een aanvallende meeuw verstart en gevallen. Val opgevangen met de rechter arm en hiermee schouder bezeerd.
437503	SNR/SNC tankenpark	25-mei-22	Nestende (agressieve) meeuwen T117	Bij Tank 117 zitten een aantal nestende meeuwen. Deze gedragen zich agressief en zullen naar verwachting aanvallen bij werkzaamheden in de nabijheid (voor T117). Dit kan direct (aanvallende meeuw) of indirect (ongelukken door afleiding) tot incidenten leiden.
582990	SNR algemeen	25-jul-22	Aanval van agressieve meeuw	Voorval ook al gemeld bij Field Supervisor(s) TMT. Fietsend naar CCC2 op weg 30 aangevallen door een meeuw. Op het hoofd gekipt en achtervolgt tot binnen bij de controlekamer. Op de terugweg ondanks afstand houden hetzelfde gebeurd. Na versnellen en een stuk verder fietsen pas met rust gelaten.
476306	SNR algemeen	21-jun-22	aangevallen door meeuwen	Ten tijde van de visuele inspectie aan Tanks W503, W301 en W300 werden we aangevallen door meeuwen. Dit inspectiewerk kan normaal door 1 man uitgevoerd worden. nu is gekozen om de inspecties met 2 man uit te voeren, zodat 1 man de meeuwen in de gaten kan houden en ze op afstand kan houden en de andere veilig (zonder te schrikken van de meeuwen) de inspectie kan uitvoeren.
463685	SNC-CVP algemeen	15-jun-22	Agressieve meeuwen	Door een nest tussen de brandkasten en laadbruggen langs het looppad HCS worden laadbrugoperators aangevallen door de agressieve meeuwen. Verzoek voor het plaatsen van een roofvogel vlieger of andere toegestane actie.
369967	SNC-CVP laadbruggen en spoor	4-mei-22	Overlast meeuwen HCS laadstation	Op HCS laadstation overlast van meeuwen ook zijn er nesten bij de parkeerplaatsen en bij WB1.
353293	SNR-RDU procesinstalla tie fakkel	2-mei-22	RELIABILITY: Meeuwen RDU Fakkelplot	Reliability event: Op het RDU fakkelplot zijn opnieuw een grote hoeveelheid meeuwen aanwezig. Vorig jaar hebben we hier erg veel last van gehad. Momenteel zijn er twee nep 'roofvogels' geplaatst. Dit schrikt de meeuwen niet voldoende af.
427977	SNR Aannemers Centrum	25-mei-22	Medewerker Appius+ aangevallen door broedende meeuw	Gemeld door Appius+, er zijn meerdere meldingen bij Appius+ op Shell Pernis binnen gekomen van aanvallende meeuwen, er broeden) meeuwen op de open plaatsen bij het aannemersdorp bij poort 1A. Zodra men daar uitstapt of loopt worden ze meteen aangevallen.
494818	SNR algemeen	1-jul-22	Medewerker Appius+ bijna gestruikel door aanvallende meeuwen.	Gemeld door Appius+: Tijdens het uitstappen van zijn bedrijfsvoertuig is een medewerker van Appius+ bijna gestruikel doordat hij weg moest duiken van aanvallende meeuwen. Er zijn op het contractpark meerdere broedende meeuwenparen.

INCIDENTEN

Nummer	Titel	Datum incident
24597	<u>Werkzaamheden op terminal niet kunnen uitvoeren door meeuwenoverlast</u>	20-jun-24
23977	<u>Maaiwerkzaamheden niet mogelijk door aanwezigheid van meeuwennesten</u>	23-apr-24
22541	<u>Dode vogels op loopbordes bovenloopkraan compressordeck GOP</u>	14-dec-23
21152	<u>Tijdens meten vrij chloor in koelwater aangevallen door agressieve meeuw</u>	23-aug-23
20874	<u>Werkplek (dak CCK) niet kunnen bereiken a.g.v. aanvallende meeuwen</u>	19-jul-23
15630	<u>Aangevallen door meeuw t.h.v. 715-C</u>	17-mei-22
20327	<u>Overlast door aanvallende meeuwen - uitvoering maaironde onmogelijk</u>	12-jun-23
16446	<u>Aangevallen door meeuw ter hoogte van 6000-K</u>	3-aug-22
16371	<u>Aangevallen door meeuwen op Contractor Yard</u>	25-jul-22
16370	<u>Aangevallen door meeuwen op 1e straat t.h.v. 2902-K</u>	27-jul-22
16311	<u>Aangevallen door meeuw t.h.v. 6000-K</u>	23-jul-22
16297	<u>Agressieve meeuw t.h.v. aardgasimportstation</u>	21-jul-22
16224	<u>Door de meeuwen geplande werkzaamheden uitgesteld</u>	12-jul-22
16216	<u>Aangevallen door meeuw op contractoryard</u>	8-jul-22
16169	<u>meeuw 6000-K</u>	7-jul-22
16159	<u>Meeuw</u>	6-jul-22
16098	<u>Voor de 3e keer ondergepoept door een meeuw</u>	30-jun-22
15893	<u>Wederom aangevallen en ondergepoept door een agressieve meeuw</u>	13-jun-22
15888	<u>Aangevallen door meeuwen op spentcatyard</u>	10-jun-22
15878	<u>Diverse malen aangevallen door meeuwen</u>	11-jun-22
15877	<u>Meeuwen overlast trace langs Avenue B</u>	11-jun-22
15853	<u>Meeuwen overlast LPG-truckloading</u>	10-jun-22
15845	<u>Meeuwen overlast in tankput T-336/337</u>	9-jun-22
15798	<u>sitevisit afgebroken door aanvallen meeuwen</u>	7-jun-22
15789	<u>Meeuwen overlast</u>	5-jun-22
15754	<u>Overlast meeuwen Gasbol S6</u>	31-mei-22
15741	<u>Overlast meeuwen oceanjetty</u>	27-mei-22
24825	<u>Dak niet kunnen controleren tijdens tankcheck vanwege aanvallende meeuwen</u>	17-jul-24
24779	<u>Aangevallen door agressieve meeuwen</u>	14-jul-24
24441	<u>Agressieve meeuwen tankput T1450</u>	5-jun-24
20679	<u>Werken op tankdak onmogelijk door agressieve meeuwen</u>	4-jul-23
20605	<u>Meeuwen Penex/Molex en LPG</u>	26-jun-23
20491	<u>Meeuwen overlast Gasbollen West</u>	22-jun-23
20286	<u>werkplek niet bereikbaar ivm meeuwen overlast</u>	6-jun-23
20268	<u>test werkzaamheden niet uit kunnen uitvoeren i.v.m de meeuw</u>	5-jun-23
20254	<u>Meeuwen bij laadarm</u>	2-jun-23
20124	<u>Aggressieve meeuwen op terrein</u>	25-mei-23
15975	<u>Aangevallen door meerdere meeuwen op de oprit van de Ocean Jetty</u>	17-jun-22
15971	<u>onmogelijk controlerende uit te voeren door meeuwen</u>	17-jun-22
15921	<u>Aangevallen door 2 meeuwen</u>	15-jun-22

5. | Bijlage

Begrippenlijst

Terzake kundig persoon

Onder een ter zake kundig persoon wordt verstaan, iemand die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat deskundige:

- op HBO dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet/ Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of - bescherming.

Broedvrij houden

Het zodanig uitvoeren van 1) weren en 2) opzettelijk storen dat geen of in ieder geval zo weinig mogelijk broedparen kunnen beginnen met het maken van een nest.

1) Weren

Het door maatregelen weghouden van meeuwen van (delen van) gronden of plekken. Voorbeelden zijn het aanbrengen van netten, bepaalde afschrikkende geluiden, vliegers die roofvogels nabootsen, en ook het weghouden door middel van man-met-hond, autonoom werkende laser en jachtvogel-op-stok.

Zie noot 3a in de escalatieladder (§ 6.6).

Het weren van vogels is niet vergunningplichtig.

2) Opzettelijk storen⁵⁸

Het door maatregelen verjagen van meeuwen die aanwezig zijn op gronden of plekken.

Zie noot 3b in de escalatieladder (§ 6.6).

Het opzettelijk storen van vogels mag alleen zonder vergunning indien de opzettelijke storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (artikel 11.37 Besluit activiteiten leefomgeving). Voor zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw geldt daarom dat opzettelijk storen alleen kan plaats vinden indien aantoonbaar gewerkt wordt volgens de Gedragscode soortenbescherming havenbedrijven (Bakker & de Zwarte 2024) zoals opgenomen in de Omgevingsregeling (zie ook § 6.3).

Incident

Onder een incident wordt in dit faunabeheerplan verstaan:

- een aanval door een zilvermeeuw of kleine mantelmeeuw op een persoon of personen waardoor:
 - o direct of indirect een persoonlijke verwonding ontstaat;
 - o een schrikreactie wordt veroorzaakt die ervoor zorgt dat de persoon gevaarlijke/bijtende stoffen morst, gereedschappen laat vallen of in een gevaarlijke verkeerssituatie belandt dan wel veroorzaakt;

⁵⁸ In het dagelijkse taalgebruik wordt vaak gesproken over 'verstoren'. In dit faunabeheerplan gebruiken we 'opzettelijk storen', aangezien dit de term is in de Omgevingswet.

- o de werknemer het werk niet meer (naar behoren) kan/wil uitvoeren waardoor er een risico voor de openbare veiligheid ontstaat, of
- een aanval, dan wel aanvaring, van een zilvermeeuw of kleine mantelmeeuw op een helikopter.

Bedrijfsinstallaties

Constructies die een rol spelen in de bedrijfsprocessen: bijvoorbeeld tanks, pijpleidingen, afsluiters, pompen, kranen, airco's tbv controlekamers/server-ruimten voor bedrijfsprocessen, steenkoolhopen en calamiteitsvoorzieningen (zoals brandkranen en nooddouches).

6. | Bijlage

Telprotocol⁵⁹

Doel: broedparen zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw tellen, evt. volwassen paren/ individuen tellen op broedplaats, door een ter zake deskundige.

Tijd van het jaar: 15 mei t/m 7 juni

Tijd van de dag: gehele dag of (volwassen paren/ individuen) in vroege ochtend, namiddag of vroege avond. In getijdengebieden bij hoog water.

Aanwijzingen

Minimaal eenmaal paren of volwassen individuen (vanaf 4e jaars) op broedplaats tellen, in de periode 15 mei t/m 7 juni. Let op voedselvluchten (tot meer dan 10 km van de kolonie) en vogels op potentiële broedplaats. Bij solitaire paren en kleine kolonies kunnen alarmerende paren worden geteld, maar controleer of het inderdaad broedplaats betreft (bebouwing). Bepaal bij gemengde kolonies (meestal met Kleine Mantelmeeuw) vanaf een hoog punt het aantal per soort aan de hand van de verhouding van aanwezige broedvogels (handtelltje is erg gemakkelijk!). Doe dat bij voorkeur op verschillende dagen in het weekeinde, wanneer weinig vissersschepen actief zijn.

De eieren van beide soorten zijn in het veld niet met zekerheid van elkaar te onderscheiden en voedsel, nestbouw en nestplaats bieden evenmin voldoende aanknopingspunten. Zie ook Bijzonderheden.

Vestigingen tot begin juni mogelijk.

Door overstroming of verstoring soms verplaat-singen binnen broedseizoen.

Bijzonderheden

Wees alert op gemengde broedparen van Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw en Geelpootmeeuw. Niet-broedende (onvolwassen) vogels kunnen de

kolonie als slaappleats of hoogwater vluchtplaats gebruiken. Groepen onvolwassen vogels niet meetellen.

Literatuur

van Bruggen J. 2009. IJking van methoden om kolonies Kleine Mantel- en Zilvermeeuwen te tellen. SOVON-Nieuws 22(3): 8.

Hälterlein B., Fleet D., Henneberg H., Mennebäck T., Rasmussen L., Südbeck P., Thorup O. & Vogel R. 1995. Anleitungen zur Brutbestandserfassung von Küstenvögeln im Wattenmeerbereich. Wadden Sea Ecosystem No. 3. Common Wadden Sea Secretariat, Trilateral Monitoring and Assessment Group for Breeding Birds, Wilhelmshaven.

⁵⁹ Methode ontleend aan telprotocol Sovon

Parallelweg 1
Postbus 843
3100 AV Schiedam
T 010 - 246 80 00
F 010 - 246 82 83
E info@dcmr.nl
W www.dcmr.nl

Faunabeheer Zuid-Holland
Postbus 85881
2508 CN Den Haag

Ons kenmerk
DM: 22327548

Uw kenmerk
Verzoek Deltalinqs 22 nov. '21

Datum
2 december 2021

Contact
info@dcmr.nl

Afdeling
Reguleren Advies en Omgeving

Bijlagen

Onderwerp
Verklaring ten behoeve van *Faunabeheerplan*.

Geachte heer/mevrouw

U verzoekt de DCMR Milieudienst Rijnmond, namens Faunabeheer Zuid-Holland (verder: Faunabeheer), een verklaring af te geven. Uw e-mailbericht van 23 november 2021 houdt verband met het door Faunabeheer opgestelde Faunabeheerplan 'Meeuwen havengebieden Rotterdam, Dordrecht en Alblasserdam 2022 t/m 2027' (verder: Faunabeheerplan), en volgt op een e-mail van mevrouw Jong namens Deltalinqs op 22 november 2021. De motivering van het verzoek blijkt uit de bijlagen bij beide berichten.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (verder: de provincie) besluiten op korte termijn over de goedkeuring van het Faunabeheerplan. De Wet natuurbescherming (verder: de wet) beschermt vogels maar biedt de provincie in artikel 3.3. de mogelijkheid ontheffing of vrijstelling te verlenen van het beschermingsregime c.q. de verboden vermeld in artikel 3.1 van de wet; bijvoorbeeld op grond van het belang van de openbare veiligheid. Op grond van dit Faunabeheerplan kunnen ontheffingen worden aangevraagd en kan er van provinciale vrijstellingen gebruik worden gemaakt onder meer in het belang van openbare veiligheid.

De provincie bepaalt in artikel 3.2 van de Beleidsregel uitvoering van de Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: Beleidsregel) wanneer de openbare veiligheid in ieder geval in het geding is, o.a. als:

"[...] dieren een risico vormen voor de openbare veiligheid of gezondheid van personen in hun woon- of werkomgeving waarbij de desbetreffende personen zich [...] niet aan dit risico kunnen onttrekken en waarbij dit risico wordt onderbouwd door een formele uiting van een overheidsorganisatie".

Ons kenmerk
22327530

Mijn afdeling reguleert een groot aantal, veelal complexe, bedrijven in de regio Rijnmond. Om de veiligheid van de werknemers, bezoekers en omwonenden te waarborgen nemen we vrijwel altijd voorschriften in de omgevingsvergunningen op die de kans minimaliseren op ongelukken, met mogelijk gevolgen buiten de bedrijfsterreinen. We hebben als DCMR Milieudienst Rijnmond in het bijzonder een taak in deze als het gaat om bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen 2015, bij uitstek bedrijven die een mogelijk risico vormen voor dergelijke gevolgen. Om deze reden leggen we bedrijven eisen op met het oog op de openbare veiligheid. Deze voorschriften zien onder meer op het uitvoeren van inspecties en het onderhouden van installaties. De DCMR voert ook zelf inspecties uit in het kader van toezicht en handhaving.

Uit ervaring weten we dat vogels, waaronder meeuwen, zich in het broedseizoen in de havengebieden nestelen nabij installaties, transportbanden of andere plekken op bedrijfsterreinen waar inspecties, onderhoud of andere noodzakelijke werkzaamheden dienen plaats te vinden. Dit leidt tot gevaarlijke situaties, waarbij bezoekers en werknemers van deze bedrijven zich niet aan dit risico kunnen onttrekken, het betreft hun werkterrein. Het kan voorkomen dat vanwege de aanwezigheid van vogels inspecties en onderhoudswerkzaamheden noodgedwongen moeten worden uitgesteld. Dergelijke situaties kunnen gevolgen hebben die verder reiken dan de grenzen van het bedrijf waar dit plaatsvindt.

Voor zover het onze regio betreft, verklaren wij, op grond van de aangeleverde motivering namens Deltalinqs, en gegeven onze eigen ervaring, dat het treffen van maatregelen tegen meeuwen, zoals voorgesteld in het Faunabeheerplan, noodzakelijk is voor de openbare veiligheid als bedoeld in artikel 3.2 van de beleidsregel.

Hoogachtend,
namens de directeur DCMR Milieudienst Rijnmond,

unitmanager afdeling Reguleren, Advies en Omgeving

Omdat we dit document digitaal vaststellen, staat er geen handtekening in.

Kopie verstuurd aan:
Deltalinqs, t.a.v. Postbus 54200, 3008 JE Rotterdam.

Faunabeheereenheid Zuid-Holland
[] voorzitter
Postbus 85881
2508 CN DEN HAAG

Havennummer 2235
PortCity II, 4^e etage
Waalhaven Z.z. 19
3089 JH Rotterdam
Postbus 54200
3008 JE Rotterdam

T (010) 40 20 399
E info@deltalinqs.nl
I www.deltalinqs.nl

KvK 24316844

Rotterdam 9 augustus 2021
Kenmerk DM&D/DF&F/DM

Dooekiesnummer (010) 40 20 323

Betreft **Meeuwenbeheer in de Rotterdamse haven**

Geacht heer []

Dit jaar zijn de mogelijkheden voor meeuwenbeheer in de Rotterdamse haven beperkt en dit leidt tot gevaarlijke situaties bij bedrijven. Wij willen dan ook graag middels deze brief nog eens extra de noodzaak van goed meeuwenbeheer op bedrijfsterreinen in de Rotterdamse haven bij u onder de aandacht brengen. Het wordt door ons bijzonder gewaardeerd wanneer de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (FBE) dit als input meeneemt voor het nieuw op te stellen Faunabeheerplan meeuwen.

Deltalinqs behartigt de gezamenlijke belangen van meer dan 95% van alle logistieke, haven- en industriële bedrijven in de mainport Rotterdam. Namens onze leden zetten wij ons in voor het versterken van de concurrentiekracht van Rotterdam, voor duurzame groei en voor maatschappelijk c.q. politiek draagvlak voor alle activiteiten in het haven- en industriegebied.

De FBE heeft tijdens de extra bijeenkomst van onze Werkgroep Flora en Fauna op 20 april 2021 een toelichting gegeven op de beperkte aanpak en de noodzaak daarvan. Daarbij is aangegeven wat er op dit moment nog wel mogelijk is: onder voorwaarden meeuwen storen om te voorkomen dat ze zich gaan vestigen om te broeden en middels een ontheffing kan een beperkt aantal nesten worden verplaatst of incidenteel worden vernietigd.

Vervolgens hebben wij onze leden de volgende vragen gesteld: tegen welke problemen met betrekking tot volksgezondheid en veiligheid loopt u aan, nu er dit jaar beperkt meeuwenbeheer mogelijk is? Is dit in strijd met wet- en regelgeving? En ziet u oplossingen of alternatieven? Daar hebben we veel reacties op gekregen en die zijn verwoord in deze brief. Allereerst gaan we in op de situatie waarmee we te maken hebben:

De situatie: beschermde broedkolonies veroorzaken gevaar op bedrijfsterreinen

Met name in het westelijke deel van het havengebied, de Maasvlakte en de aangrenzende gebieden Europoort, Botlek en Pernis, broeden grote aantallen meeuwen, in het bijzonder de

Rotterdam 9 augustus 2021
Kenmerk DM&D/DF&F/DM
Bladnummer 2/5

kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw. Deze broedkolonies zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb).

Een deel van deze meeuwen broedt op bedrijfsterreinen nabij industriële installaties. In het broedseizoen kunnen de oudervogels agressief zijn jegens mensen in de nabijheid van het nest. Dit geeft een risico voor de veiligheid en voor de gezondheid van werknemers en de kwaliteit van uitvoering van werkzaamheden.

De Wet natuurbescherming (Wnb) voorziet in regels voor het bestrijden van schadeveroorzakende diersoorten en het beheren van populaties. Het bejagen, beheren of bestrijden van diersoorten mag slechts plaatsvinden overeenkomstig een Faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan 'Meeuwen havengebieden van Rotterdam, Dordrecht en Alblasserdam' is verlopen en wordt momenteel herzien. Dit Faunabeheerplan wordt vastgesteld door het bestuur van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (FBE) en moet goedgekeurd worden door Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

Uit vooronderzoek van het Faunabeheerplan blijkt dat de populaties van de zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw afnemen. Alhoewel de populatieontwikkelingen in de havengebieden niet duiden op een invloed van het uitgevoerd meeuwenbeheer – een oorzaak is verminderd voedselaanbod – geeft het model wel aan dat de toekomstige handelingen de afname van de populaties enigszins versnelt.

Effectief meeuwenbeheer op bedrijfsterreinen in de Rotterdamse haven is noodzaak

Dit jaar is het meeuwenbeheer beperkt. Er kan niet gewerkt worden aan provinciale vrijstelling in combinatie met een nieuw Faunabeheerplan. De trendmatige negatieve ontwikkeling van met name de populatie van de zilvermeeuw, in combinatie met recente gerechtelijke uitspraken, dwingt dit jaar een andere aanpak af.

We hebben van onze leden teruggekregen dat de timing van de mededeling dat er slechts beperkt meeuwenbeheer mogelijk was dit jaar, veel te laat was. De meeuwen waren al begonnen met nestelen. Bedrijven waren beperkt in hun mogelijkheden om hun strategie en diverse acties voor te bereiden en aan te passen. Met alle gevolgen van dien en dat wordt hierna toegelicht.

Beschermd meeuwensoorten broeden op bedrijfsterreinen nabij industriële installaties. In het broedseizoen kunnen de oudervogels agressief zijn jegens mensen in de nabijheid van het nest. Dit geeft een risico voor de veiligheid en voor de gezondheid van werknemers en kan beperkend werken de kwaliteit van uitvoering van werkzaamheden. Meeuwen lijken meer geneigd tot aanvallend gedrag als de kuikens eenmaal rondlopen en op dat moment is de actieradius vanaf

Deltainqs is de ondernemersorganisatie voor haven en industrie

Rotterdam 9 augustus 2021
Kenmerk DM&D/DF&F/DM
Bladnummer 3/5

het originele nest groter. Op de meer rustige gedeelten van de terminal kunnen nesten met rust gelaten worden.

Het is gevaarlijk wanneer meeuwen zich nestelen in de nabijheid van installaties waar gewerkt dient te worden of waar inspecties of noodzakelijk onderhoud uitgevoerd dient te worden. Idem geldt dit voor locaties (zoals toegangshekken en helikopterlandingsplaatsen) die toegankelijk moeten zijn bij bijvoorbeeld incidenten. Waar mogelijk nemen bedrijven maatregelen om bijvoorbeeld looproutes te wijzigen, maar dat is niet altijd mogelijk.

Soms zijn de mogelijkheden beperkt om meeuwen effectief te verstoren (met bijvoorbeeld honden) ter voorkoming dat ze zich gaan nestelen. Zo zijn er locaties die vanwege veiligheidsredenen zeer beperkt toegankelijk zijn zoals fakkelgebieden en tankdaken. Juist omdat fakkelgebieden ruim en rustig zijn gaan meeuwen hier broeden. Gras moet daar wel periodiek gemaaid kunnen worden vanwege verhoogd brandgevaar. Meeuwen die zich nestelen op tankdaken vormen een gevaar voor de medewerkers die deze tankdaken moeten betreden voor controles of onderhoud via een open trap langs een hoge tankwand.

Aan de hand van tabellen met beschrijvingen van de incidenten bij bedrijven valt op te maken dat medewerkers geregeld worden gepikt en aangevallen door meeuwen bij het uitoefenen van hun werk. Daarbij lopen medewerkers verwondingen op aan hoofd, nek en ogen. Dit is een onacceptabel gezondheidsrisico. Bovendien zijn er bedrijven die slachtoffers van meeuwenincidenten standaard een tetanus prik laten halen om het overbrengen van ziektes uit te sluiten.

Medewerkers die werkzaamheden uitvoeren of inspecties en onderhoud verrichten, moeten dit geconcentreerd kunnen doen, bewust van hun omgeving en zonder dat zij belaagd worden door aanwezige agressieve meeuwen. Fouten veroorzaakt door gebrek aan concentratie dienen te worden uitgesloten, evenals ongelukken veroorzaakt door schrikreacties. Denk aan ongelukken bij het werken op hoogte of met machines met bewegende delen (transportbanden), gebreken die bij inspecties over het hoofd worden gezien of het maken van slordige fouten zoals het wat gehaaster aandraaien van een afdichting. Bij het werken met gevaarlijke stoffen zal dat zelfs kunnen leiden tot zware ongevallen als het vrijkomen van een toxische wolk, brand of een explosie. Vandaar dat deze bedrijven moeten voldoen aan strikte BRZO-wet- en regelgeving en verplichtingen hebben op het gebied van inspecties en onderhoud. Dit lukt op het moment onvoldoende en bedrijven geven aan dat het wachten is op een ongeval.

Deltalinqs is de ondernemersorganisatie voor haven en industrie

Rotterdam 9 augustus 2021
Kenmerk DM&D/DF&F/DM
Bladnummer 4/5

Resumerend is dit in strijd met het kunnen voldoen aan de volgende wet- en regelgeving:

- 'Scheepvaartafwikkeling' en 'Grootschalige productie/verwerking en/of opslag (petro)chemische stoffen' zijn tijdens de corona pandemie door de overheid bestempeld als *vitale processen*. Deze processen dienen te allen tijde doorgang te kunnen vinden.
- De werkgever dient volgens de *Arbowet* te zorgen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers. Medewerkers die gevaar lopen om tijdens hun werkzaamheden aangevallen te worden door meeuwen past daar niet in.
- De inrichtingen beschikken over *Wabo-vergunningen* voor activiteiten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving. Vanuit milieubeheer dient een ieder voldoende zorg voor het milieu in acht te nemen dat inhoudt alle maatregelen te nemen teneinde die gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen of, te beperken of ongedaan te maken. Met daarin voorschriften ten aanzien van het regelmatig controleren van alle installaties en het in goede staat van onderhoud houden.
- Veel bedrijven zijn zogenoemde *BRZO-bedrijven*. Dit betreft bedrijven die dienen te voldoen aan strikte maatregelen ter beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken. Ook zijn voorschriften opgenomen in de PGS-en (de Programmareeks gevaarlijke stoffen). Deze maatregelen behelzen bijvoorbeeld dagelijkse controle rondes langs alle installaties, onderhoudswerkzaamheden, inspecties, etc. Ook bereikbaarheid (en vluchtroutes) bij calamiteiten maakt daar onderdeel van uit.
- Rond landingsplaatsen van helikopters zijn meeuwen een risico is voor motor en hefschroef waarbij de *vliegveiligheid* in gevaar komt. Het loodswezen beschikt over een helikopterlandingshaven. In het havengebied liggen bij verschillende bedrijven helikopterlandingsplaatsen om bij calamiteiten het mobiel medisch team snel in te kunnen zetten. Dit is conform het '*Rode boek*' dat geldt als richtlijn voor harmonisatie van incidentenprocedures voor bedrijven in het Rotterdamse haven- en industriegebied.
- Er zijn voedingsmiddelenbedrijven in het gebied, waarbij het een absolute vereiste is dat er geen vervuiling in hun product komt van ongedierte, meeuwen, uitwerpselen, nestmateriaal etc. In de *Warenwet* staat dat een product de gezondheid en veiligheid van consumenten niet in gevaar mag brengen. Slechts bij een enkele contaminatie kan de voedselveiligheid in het geding komen en tot afkeuring van het product leiden.

Oplossingsrichting

Deltalinqs staat op het standpunt dat de volksgezondheid en veiligheid van medewerkers en hun omgeving te allen tijde gewaarborgd dienen te zijn, waarbij incidenten met meeuwen voorkomen worden en medewerkers hun werkzaamheden naar behoren kunnen uitvoeren. Tegelijkertijd zal er naar oplossingen moeten worden gezocht om de beschermde broedkolonies van de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw in stand te houden.

Deltalinqs is de ondernemersorganisatie voor haven en industrie

Rotterdam 9 augustus 2021
Kenmerk DM&D/DF&F/DM
Bladnummer 5/5

Een oplossingsrichting die al is ingezet, is meeuwenpopulaties verplaatsen naar gebieden waar ze welkom zijn. Daarvoor zouden meer gebieden aangewezen moeten worden. Dat gebeurt op eigen bedrijfsterreinen, echter daar is niet altijd voldoende ruimte voor. Het Havenbedrijf Rotterdam zal (grotere) gebieden kunnen benoemen waar meeuwen welkom zijn en deze gebieden extra beschermen/geschikt maken voor meeuwen. Het Havenbedrijf voert momenteel een pilot uit met het verplaatsen van meeuwenieren naar deze locaties. De eieren worden bij de nesten van "adoptieouders" geplaatst. De eerste uitkomsten zijn positief maar de proef is nog niet afgerond. Deltalings is als lid van het gebruikersoverleg betrokken bij het onderzoek 'Developing RoboFalcons to deter bird flocks' aan de Universiteit Groningen waarbij een methode ontwikkeld wordt om meeuwen op een natuurgetrouwe manier te verjagen naar geschikte gebieden middels een robot valk. Zolang de gebieden er nog niet voldoende zijn, of er nog geen geschikte mogelijkheden zijn de meeuwen effectief naar de geschikte gebieden te verplaatsen, blijven preventieve maatregelen zoals opgenomen in het huidige plan noodzakelijk. Om hier geen misverstand over te laten bestaan, zal een goede registratie door de bedrijven meer inzicht kunnen geven in wat, wanneer en waarom bedrijven beheersmaatregelen uitvoeren met daarbij een overzicht van de incidenten die voorkomen hadden moeten worden.

Faunabeheerplan meeuwen

Het is belangrijk dat er een nieuw faunabeheerplan komt dat kan rekenen op draagvlak van alle betrokken partijen inclusief vogel- en natuurorganisaties. Wij gaan ervan uit dat dit jaar het faunabeheerplan meeuwen herzien en vastgesteld wordt. Bij de totstandkoming hiervan is het belangrijk dat alle relevante actoren goed betrokken worden. Vanuit Deltalings willen we graag hieraan onze bijdrage leveren en worden we graag betrokken bij het proces. Onze werkgroep Flora en Fauna kan daar een goede klankbordfunctie in vervullen.

Deltalings gaat ervan uit dat u onze bevindingen ter harte neemt. Wij blijven graag betrokken en we zijn uiteraard altijd bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Directeur Deltalings

Deltalings is de ondernemersorganisatie voor haven en industrie

Faunabeheereenheid
Zuid-Holland